

List izdaja republiški odbor Sindikata delavcev družbenih dejavnosti SRS - Izhaja štirinajstredno med šolskim letom - Ureja uredniški odbor, odgovorna urednica Neža Maurer. Naslov uredništva: Ljubljana, Poljanska 6/I, telefon 315-585 Ljubljana, Naslov uprave: Nazorjeva 1/I, telefon 22-284 - Poštni predal 355-VII.
Letna naročnina: 20 din za posameznike, za šole in druge ustanove 40 din - Št. tek. računa: 501-8-26/1.
Tiska ČZP Ljudska pravica

LJUBLJANA, 24. DECEMBRA 1971
LETO XXII. - ŠT. 21

PROSVETNI DELAVEC

LIST DELAVCEV V VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNIH ZAVODIH

ZA NOVO LETO ČESTITAJO

PROSVETNO-KULTURNI ZBOR SKUPŠČINE SRS:

Srečno 1972, prosvetni delavci!

To mojo skromno kolednico ob izteku starega leta vam namegam z eno samo željo: da bi jo vzeli nekoliko resno in nekoliko vesel, tako kot sem jo zapisal sam.

Živimo v presneto razgibanem času, v katerem človek resnično vemo kdaj utegne v miru razmisliti o sebi, o ljudeh, s katerimi deluje, in o delu, ki ga opravlja.

IN VENDAR, vi ste vsak svoj delovni trenutek zazrti v mlade, v generacije, ki hite za nami, v številne manjše in večje vzgojne in kadrovske dileme, v živem pričakovanju, da opravljate za človeka koristno delo. Prav je tako!

IN VENDAR, česa vsega ne povemo na vaš račun in na račun generacije, ki hite za nami, v številne manjše in večje vzgojne in kadrovske dileme, v živem pričakovanju, da opravljate za človeka koristno delo. Prav je tako!

IN VENDAR, verjamete v svoje poslanstvo, verjamete v svoj poklic. Kljub številnim obljubam in zagotovitvam ste polni zaupanja nekaterih skromnih sprememb na dobro, zaupajoč temeljni misli socialistični družbi, ki je poštna in ki počasi nastaja.

IN VENDAR, pravkar prihajam s seje našega zbora, na kateri smo slišali zaskrbljujoče podatke o mednarodnih valutnih gibanjih, ki bodo po svoje vplivali tudi na naše skupne materialne možnosti v prihodnjem letu. Po svoje bodo zavrlj kolikor toliko simpatično materialno, kadrovsko in sistemsko posodabljanje našega šolstva, prav številni politični dokumenti govorijo, da bi moralo biti drugače.

IN VENDAR, prav tako boste tudi v novem letu, v katerega se lo kmalu preveseli hitro minevajoči decembrski dnevi, z vso svojo veliko voljo opravljali plemenito delo, se navduševali nad delom dobrih učencev in bili v skrbeh za usodo tistih, ki jim ne uspeva.

Zato naj bo vaš kozarec poln rdečega, ko bo ura udarila polnoč in ko bo nekdo za trenutek upihnil luč, poln za vse tiste številne uspehe in tegobe, s katerimi se bomo srečali v prihodnjem letu, za to tisto veliko vero v človeka, v novo in sodobnejše, ki jo nosite v sebi, in za vso tisto hvaležnost, ki vam jo komaj znajo izraziti mladi.

MILOŠ POLJANŠEK

SINDIKAT DELAVCEV DRUŽBENIH DEJAVNOSTI:

Ce hočemo v nekaj besedah povedati, kakšno je bilo leto, ki se nam končar preveša v novo, za šolstvo, morda lahko rečemo, da je bilo to leto iskanja novih poti in novih možnosti za nadaljnji razvoj. Zlepa namreč nismo toliko razpravljali o vzgoji in izobraževanju pri nas, pa tudi pri oceni doseženega že zlepa nismo bili tako kritični kot letos. Prav vse je bilo postavljeno pod vprašaj: uspešnost šole pri družbenopolitični in širši moralni vzgoji naše mladine, uspešnost osnovne šole glede njene resnične družbene vloge ter metode in metod učnovzgojnega dela v njej, celotni sistem srednjega šolstva, priprava učiteljev, delitev dohodka in osebnih dohodkov, ki naj bi jo v prihodnje usmerjali sklenjeni samoupravni sporazumi...

Ob vsaki razpravi so se porajale nove ideje. Bili so postavljeni novi cilji - sicer lepi in potrebni, a ne vedno najbolj uglaseni z našimi resničnimi zmogljivostmi. Uresničitev slehernega izmed njih bo nujno terjala delež tudi od vsakega našega člana, slehernega učitelja ali vzgojitelja: še več prizadevanja, več znanja in novih spoznanj. In še nekaj, kar je bilo od pamtveka značilno za naš poklic in od česar bo v prihodnje še bolj odvisna njegova uspešnost: resnična humanost in pravi posluš za stremenje in tegobe človeka.

In še naša novoletna želja: ali ne bo lepo, če bomo prihajajoče leto 1972 ob koncu lahko ocenili kot uspešen začetek letos začrtanih poti in ne morda spet kot leto iskanja novih?

IZVRŠNI ODBOR ZA VZGOJO IN IZOBRAŽEVANJE

REPUBLIŠKI SEKRETARIAT ZA PROSVETO IN KULTURO:

Spet smo v času novoletnih voščilnic, v času želja, pričakovanih upov. Koliko rok si bo resnično seglo v roko? In koliko besed bo le prazna beseda? Mnogo in premnogo bo stiskov rok z zaupanjem SREČNO...

Pedagoška žetev minulega leta je gotovo bogata. Tehnica sreče in zadovoljstva mnogih učiteljev, učencev, staršev in vse skupnosti prevesila na pravnjo stran. A v teh prazničnih dneh mislimo bolj kot kdajkoli na jutrišnji dan, na vse tisto, kar bi morali doseči, kar bi radi dosegli že včeraj, pa bomo lahko šele jutri. V množici življenjskih nalag, ki so pred nami, mi je vedno dvojje pred očmi: učenec in učitelj, njun položaj, njuno medsebojno sožitje in ne vsakršen, ampak najboljši, našim družbenim smotrom ustrezen vzgojni re-

zultat, ki iz tega izvira. Tudi to je sestavina sreče, človekove in družbene. Zadovoljni smo lahko, da je v zadnjem času moralna vrednost pedagoškega dela in s tem učitelja v naši družbi politično porasla. Korak seveda ne sme zastati. Nezačuden pa moramo biti s samim seboj, zakaj mnogo je še stvari, ki ne sodijo v našo šolo. Ne more biti sreče v učenčevih očeh, če mu je šola neznansko breme, neuspeh za neuspehom, simbol in pečat strahljive poti v življenje. Vse preveč je še tega, vse preveč te nesreče. Redki so poklici, ki tako polno segajo v besedo sreča, kakor prav pedagoški poklic. V vsakem trenutku, nepretrgoma, ob vsaki misli in čustvu, v vsakem dejanju, celo pogledu in kretnji se uresničuje ta velika beseda. V vsem navidez drobnem vsakdanjem ravnanju in dejanju je lahko vsebovana ali neznanska moč ali neznanski propast mladih osebnosti, celo več - celotnih generacij.

Ko si torej ob novem letu podajamo roke, ne pozabimo, da moramo najprej mnogo mnogo dati, da smo potem lahko tudi sami srečni. In zares: sezimo si resnično v roke z resničnim SREČNO...

SLAVKO BOHANEK

ZAVOD ZA ŠOLSTVO SRS:

Želim, da bi učitelji v prihodnosti lahko še bolj kot doslej čutili v pedagoški službi, v pedagoških svetovalcih in drugih strokovnih delavcih zavoda za šolstvo SR Slovenije svojega sodelavca in pomočnika in skrbi za boljše, uspešnejše delo v šolah. Pedagoška služba naj bo resnična vez med pedagoško teorijo in prakso, uresničevalka znanstvenih spoznanj v vzgojnoizobraževalnem procesu. Zato naj bi šole in učitelji doživljali pedagoško službo v resnici kot svetovalno službo, ki si prizadeva pospešiti in bogatiti vzgojnoizobraževalno delo, pa tudi kot dejavnik, ki lahko v posredovanju pozitivnih in negativnih izkušenj naše šolske prakse nenehno bogati tudi pedagoško teorijo. Če bi hoteli doseči predvsem to, da bo pedagoška služba opravljala svojo animatorsko funkcijo za nenehen razvoj in napredek vzgojnoizobraževalnega dela, potem si bomo morali še bolj kot doslej prizadevati, da bo odnos med učiteljem in pedagoškim svetovalcem sproščen, zaupen, tovariški. Zato bo nedvomno vedno dobrodošla izmenjava kritičnih misli, ki lahko mnogo pripomorejo k boljši kakovosti in uspehu.

Prepričan sem, da bomo lahko le na tak način ob vsestranski pripravljenosti za sodelovanje med šolami in učitelji ter pedagoško službo uresničevali naše skupne naloge za boljše, uspešnejšo šolo.

Uspešnejša pa naj bi bila naša šola ne le pri učnem uspehu, temveč tudi pri vzgojnem delu, da bi mladina čustveno doživela in razumsko spoznala prave etične in moralne vrednote patriotizma, bratstva in solidarnosti v naši ožji domovini Sloveniji in v širši federativni skupnosti - Jugoslaviji. To željo še posebej izrekam v času, ki terja od vseh nas krepitev socialistične, patriotske angažirane šole.

Vsem učiteljem, profesorjem in vzgojiteljem želim v imenu zavoda za šolstvo SR Slovenije uspešno in srečno novo leto!

BORIS LIPUŽIČ

PEDAGOŠKI INŠTITUT:

Sodelavci pedagoškega inštituta pri univerzi v Ljubljani želimo učiteljem in vzgojiteljem naših šol in domov srečno 1972. leto!

S tem želimo vsem slovenskim vzgojno-izobraževalnim delavcem tiste pedagoške uspehe in poklicno zadovoljstvo, ki lahko poleg strokovnosti največ pomagajo pri oblikovanju mladega rodu in pomenijo tudi del osebne sreče.

To tem bolj, ker se zavedamo, da raste raziskovalno delo na področju vzgoje in izobraževanja le iz takšnega pedagoškega dela naših učiteljev in vzgojiteljev.

SODELAVCI PEDAGOŠKEGA INŠTITUTA

ALI BI RES NE MOGEL?

(Iz leta 1941)

Poglej jo zemljo našo,
kako je vendar lepa,
ko v snegu spi
Ali bi res ne mogel dati
za njo svoje krvi?

Ko bo pomlad
in ko bo maj,
bi tujcu vzel jo
spet nazaj
cvetočo kot nevesto,

ki si jo izbral ---
Ali imaš v življenju svojem,
kar zanjo ne bi dal?

ANA GALE

REPUBLIŠKA IZOBRAŽEVALNA SKUPNOST
SE ZAHVALJUJE VSEM PROSVETNIM DELAVCEM IN ČLANOM SAMOUPRAVNIH ORGANOV TEMELJNIH IZOBRAŽEVALNIH SKUPNOSTI ZA NJIHOVO NESEBIČNO IN PLEMENITO DELO V LETU 1971 TER JIM ŽELI MNOGO USPEHOV IN OSEBNE SREČE V LETU 1972!

PROSVETNI DELAVEC:

Kadar človek reče „srečen sem“, - ali „nesrečen sem“, pod to ne šteje samo svoje domače, privatne sreče (ali nesreče) pač tudi srečo, to je zadoščenje in uspeh pri delu, v poklicu.

Za srečo in uspešnost pri delu pa je potrebno, da je človek ves pri stvari. Zato vam želimo, da boste pri poučevanju v razredu, na predavanjih, mislili samo na to, kaj in kako želite otroke poučiti, naučiti, vzgojiti - ne pa se mučili z mislimi, kako vam tegale poučevanja pravzaprav ne plačajo v redu, kako se vam ne izplača. Denarja zato ne bo nič več - izostala pa bosta uspeh in zadoščenje po dobro opravljenem delu.

O denarju, ki je po pravilu nagrada za delo, razpravljajo na sejah in konferencah samoupravljalcev. Tudi na sejah vseh tistih, ki kulturi in prosveti po možnostih dajejo denar. Iz leta v leto upamo na več denarja - in že to upanje je sreča. Torej - želimo vam veliko upanja in veliko dobre volje! Pregovor „Za malo denarja malo muzike“ je vedno v veljavi - a v prosveti se je z dobro voljo že veliko naredilo.

V to, da je v skupnem delu uspeh in da je uspeh sreča - smo prepričani. Vendarle pravimo: - Jaz bom raje samo pri svojem poslu, svojem razredu, svojem predmetu, svojem učno-vzgojnem področju - svoji šoli, svoji občini in tako naprej do vrha. Razdeljeno, razparcelirano vsak zase delamo, se silno trudimo za svoj posel, za svoj uspeh. Da delamo pravzaprav vsi za naše otroke, za našo mladino, za splošno prosveto in kulturo našega naroda - komaj še kdaj bežno pomislimo. Pa še te bežne misli se ustrašimo - kajti važno je moje delo, moj uspeh! Resničnega, pravega, velikega uspeha v našem šolstvu in kulturnem napredku mladega rodu pa ni. Zato želimo prosvetnim delavcem, vsem posameznikom in inštitucijam, ki se ukvarjajo s šolstvom, prosveto in kulturo (torej tudi sami sebi) čim več povezanosti, sodelovanja. Morda pa uspeh ne bo izostal. Uspeh pa nosi s seboj srečo zadoščenja.

Srečno leto 1972!

UREDNIŠTVO IN UPRAVA

Izvršni odbor Zveze pedagoških društev Slovenije
želi vsem članom pedagoških društev v Sloveniji
srečno novo leto 1972

UČITELJSKI PEVSKI ZBOR SLOVENIJE
»EMIL ADAMIČ« ŽELI VSEM PROSVET-
NIM DELAVKAM IN DELAVCEM SREČNO
IN USPEŠNO LETO 1972!

Naša kadrovska politika in štipendije

Na naših srednjih in visokih šolah ne bomo spremenili sedanje neenakomerne socialne strukture dijakov in študentov, če ne bomo poskrbeli za pametno in pravično podeljevanje štipendij.

Dne 15. decembra je bila pri republiški izobraževalni skupnosti 4. seja podpisnikov družbenega dogovora o štipendiranju in kreditiranju v Sloveniji. Navzoči so bili tudi predstavniki študentov. Žal pa se seje niso udeležili: predstavnik Izvršnega sveta SRS, republiške konference Zveze madine Slovenije, predstavnik skupnosti višjih šol v Ljubljani, univerze ter Zveze sindikatov Slovenije.

Mineva prvo leto družbenega dogovora o štipendiranju in kreditiranju v Sloveniji. Od 60 občin, kolikor jih obsega naša republika, jih je 25 v celoti (vse delovne organizacije) podpisalo družbeni dogovor o odvajanju 1 % za štipendije. Kolikor tega denarja ne porabijo za svoje razpise, gre v skupen sklad štipendij. V naslednjih 25 občinah je bil dogovor sprejet, a ga je podpisalo le del delovnih organizacij. Upamo, da ga prej ali slej podpišejo vse. Dogovor še ni podpisan — o njem šele razpravljajo ali podpisujejo — v delovnih organizacijah naslednjih občin: Kamnik, Maribor, Novo mesto, Radovljica, Ribnica, Sezana, Slovenska Bistrica, Škofja Loka, Tržič.

Vendar se je že po sedanjem delnem podpisu zbralo precej sredstev — ponekod celo ni mogoče podeliti vseh razpisanih štipendij, ker ni dovolj priložnosti: drugod spet primanjkuje denarja. To je odvisno od predela (bolj ali manj razvit), pa tudi od stroke, za katero je štipendija razpisana. Splošnega pregleda nad štipendijami ni, saj so razpisi javni, pa tudi interni. Kljub temu da so podjetja in ustanove obveščeni, naj en izvod štipendijske pogodbe pošljejo na šolo — tega ne izpolnjujejo. Kdo je poklican, da naredi pregled? Zavod za statistiko je v zamudi, Služba družbenega knjigovodstva ni dolžna iskati primerov, če ni zakona, ampak samoupravni sporazum. Posamezni študentje ali dijaki vedo za kršitve — vendar so to posamezniki. Predlog: Zakon o štipendijah se dopolni v toliko, da je vsako prikrivanje štipendij gospodarski prekršek, ki terja resno kazen. O tem se obvesti vse štipenditorje.

Mnogo so razpravljali o pravičnosti ali pravičnosti podeljevanja štipendij. Republiška izobraževalna skupnost in temeljne izobraževalne skupnosti upoštevajo dejstvo, da je z naraščanjem cen treba zvišati tudi štipendije. Ostali štipenditorji pa — kakor kateri. Prav je, da obstajajo interni razpisi in da veljajo po delovnih organizacijah različna pravila — glede na različne možnosti. Vendar bi bilo delno usklajevanje štipendij nujno. Upravičenost do višje štipendije ni le višji letnik. (Tak dijak ali študent je za delovno organizacijo manjši riziko, kajti pri kreditiranju kadrov res ne bomo tvegati izgube; če jo že povsod drugod.) Socialno stanje dijaka in njegova nadarjenost naj bi bila osnova za štipendijo.

„Zato oživljamo kadrovske komisije na vseh osnovnih šolah, na srednjih šolah in tudi pri republiški izobraževalni skupnosti. Komisije na šolah nam bodo najbolj verodostojno lahko poročale o socialnem položaju otroka. Pa še to je, da skromni ljudje preprosto ne pridejo do tega, da bi prosili za štipendijo. Slabo situirani starši želijo čimprej spraviti otroka do kruha pa četudi kot nekvalificiranega delavca. Prav tu bi kadrovske komisije odigrale veliko vlogo. Privedla bi v šole talente — s tem ko bi jih predlagale za štipendije in seveda tudi prepričale starše.“ (Ludvik Zajc)

O primerih z nerazvitih območij je govorila Olga Tomšič z republiškega zavoda za zaposlovanje. Ker tam ni dosti podjetij in tudi po občinah ne razpolagajo s štipendijami, odpade pretežno del štipendiranja na republiško izobraževalno skupnost. „Prav je, da ob koncu osnovne šole zahtevate odličen uspeh — toda šole so si zelo različno in tudi izobrazba, ki jo prinesejo otroci s seboj v srednje šole, je zelo različna. Cenzus 3,5 — povprečno oceno — nekateri nikakor ne morejo doseči prvo leto. Ko jim odpade štipendija, so tako rekoč izgubljeni — za svoj napredek in tudi za družbo. Obračajo se na nas in pomagamo, kolikor moramo. Vendar predlagam, da bi v prvem in drugem razredu srednjih šol upoštevali predizobrazbo.“

Sklepi: Obvestili bomo vse zore republiške skupščine o uveljavljanju družbenega dogovora za štipendiranje in kreditiranje ter o sedanjem stanju štipendij in posojil (kolikor so podatki znani — čimprej bomo skušali dobiti kolikor mogoče točne).

Prek republiškega sekretariata za prosveto bomo izvedli akcijo za zakonsko uveljavitev: štipenditor ali štipendist, ki šoli prikriva štipendijo — ne pošlje kopijo pogodbe — naredi gospodarski prekršek, kateremu sledi denarna kazen. Poziv, naj pošiljajo pogodbe na šole, pošiljamo vsem štipenditorjem.

Poskusili bomo vplivati na kadrovske razvojne načrte v podjetjih. (Nekatera podjetja ne razpisujejo štipendij, temveč „kupujejo“ izšolano delovno silo.)

Podpirali bomo razvoj kadrovske komisije za pravilno kadrovske politiko in pridobivanje talentiranih ljudi, ki so socialno šibki.

Občine, ki ne bodo sprejele dogovora o štipendiranju in kreditiranju, izgubijo možnost dodatnih štipendij republiške izobraževalne skupnosti. (Prvi trenutek bodo res prizadeti otroci — potem se bo pritisk usmeril na delovne organizacije.)

Za enajst razvitih občin (kjer je tudi šolstvo v slabšem stanju), se uvede nižji cenzus za štipendijo v prvih dveh letih srednje šole (če bodo sredstva za večje število štipendij).

Pri republiški izobraževalni skupnosti se ustanovi štipendijski center. Tu bodo študentje (in ostali štipendisti) dobili navodila o tem, ali lahko ali ne morejo dobiti štipendije. Tudi pravno pomoč bodo dobili. Vsi štipenditorji naj obveščajo center o svojih razpisih. Tako bo možno iskalce štipendij z enega območja Slovenije usmeriti tja, kjer so sredstva. Štipendijski

center naj bi imel tudi točen seznam štipendistov in posojilcemalcev. Imel bi pregled na višinih štipendij. Centru lahko veliko pomagale kadrovske komisije s podatki o socialnem stanju posilcev — na drugi strani pa zavod za zaposlovanje SRS s podatki o razpoložljivih štipendijah v delovnih organizacijah.

Ustanovitev republiškega štipendijskega centra pri republiški izobraževalni skupnosti so predlagali študentje. Vsi priložni so se strinjali, da ga je treba ustanoviti čimprej. Zakonskih zadržkov ni — je samo vprašanje prostora.

NEŽA MAUREN

Celostranska priloga o delu temeljnih izobraževalnih skupnosti

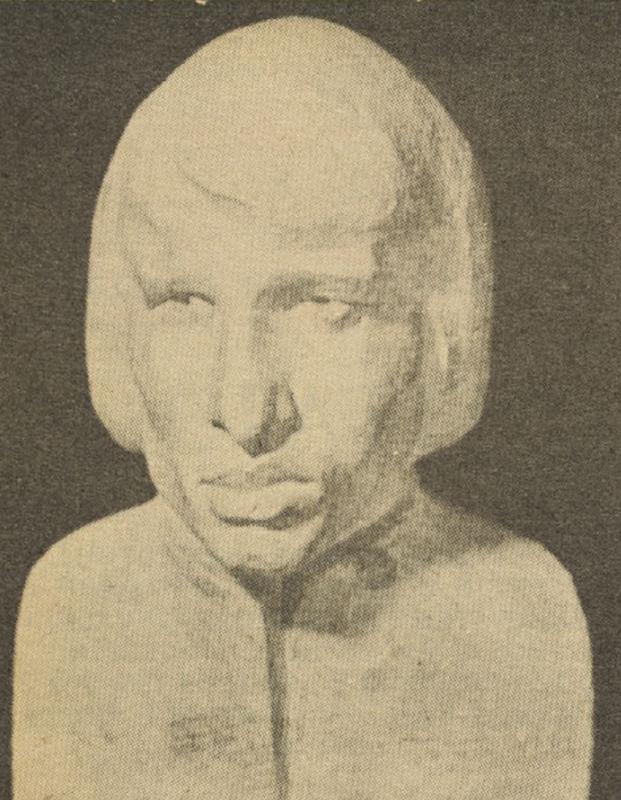
Prosvetni delavci (če izvzamemo ravnatelje šol in vodstva zavodov, ki prejemajo obvestila in biltene) premalo vedo o dejavnosti IZOBRAŽEVALNIH SKUPNOSTI. Kjer ni prave povezave, pa tudi sadovi dela ne morejo biti tolikšni, kot bi lahko bili ob skupnih prizadevanjih. To so začutile tudi TEMELJNE IZOBRAŽEVALNE SKUPNOSTI in predlagale, da bi v PROSVETNEM DELAVCU, strokovnem listu, ki ga prebira vsak prosvetni delavec, začeli objavljati sestavke, pa tudi objave, obvestila ter reportaže o prizadevanjih in dosežkih TEMELJNIH IZOBRAŽEVALNIH SKUPNOSTI.

Na seji predsednikov TEMELJNIH IZOBRAŽEVALNIH SKUPNOSTI v Postojni, 9. novembra 1971, so sklenili, da bo začela v prvi januarski številki PROSVETNEGA DELAVCA izhajati celostranska priloga. S predračunom so bili predsedniki seznanjeni in so soglašali, da bo polovico stroškov za to specilizirano stran prispevala REPUBLIŠKA IZOBRAŽEVALNA SKUPNOST, polovico pa TEMELJNE IZOBRAŽEVALNE SKUPNOSTI.

Uredništvo PROSVETNEGA DELAVCA pa ne pričakuje samo denarja, pač pa prosi vse člane TEMELJNIH IZOBRAŽEVALNIH SKUPNOSTI za sodelovanje in upa, da bodo s svojimi članki prispevali k aktualnosti in vsebinski tehtnosti strani.

PROSVETNI DELAVEC ni samo strokovno glasilo učiteljev, temveč tudi vseh naših izobraževalnih (pa tudi drugih kulturnih) institucij od predšolske vzgoje do univerze in je hkrati vez med različnimi dejavniki našega vzgojnoizobraževalnega sistema. ZATO JE LAHKO TUDI NAJBOLJŠA VEZ MED TEMELJNIMI IZOBRAŽEVALNIMI SKUPNOSTMI IN NAŠIMI ŠOLAMI.

UREDNIŠTVO

JANEZ ŽAGAR (patinirani mavec — Jože Eržen)

SOCIALNE RAZLIKE

Iz sklepov III. kongresa Sindikata delavcev družbenih dejavnosti

Sindikat ugotavlja, da je socialno razlikovanje v Sloveniji zavzelo izredno zaskrbljujoč obseg. Zaradi tega posebno pozdravlja iniciativo Zveze komunistov o reševanju problemov socialnega razlikovanja. Sindikat priznava samo tiste razlike v dohodkih, ki so rezultat dela in primerne družbeni produktivnosti. Pri mladini socialne razlike ne bi smele ovirati enakopravnega vstopa v življenje in usposabljanja za delo. Cilj je, da bo imela vsa slovenska mladina enake možnosti.

Sindikat delavcev družbenih dejavnosti Slovenije si bo še posebej prizadeval, da se problemi nerazvitosti rešujejo tudi z zmanjševanjem razlik prek družbenega dogovarjanja in samoupravnega sporazumevanja, odločitev o financiranju dejavnosti, z upoštevanjem obsega dejavnosti, težjih delovnih pogojev in podobno.

UČITELJSKI PEVSKI ZBOR SLOVENIJE
»EMIL ADAMIČ« ŽELI VSEM PROSVETNIM DELAVKAM IN DELAVCEM SREČNO IN USPEŠNO LETO 1972!

»Kar spij sinko, saj je novo leto!«

Praznovanja novega leta — in podobnih praznikov se veselimo tudi zaradi zabav v veseli družbi. Pogosto so prisotni tudi otroci vseh starosti. Tu imajo dovolj priložnosti, da spoznajo, kaj je pravzaprav zabava, veselje in praznovanje. Alkohol poudari spolnost — in tako se lahko mladi „vajenci“ uče spolne vzgoje.

„Kar spij, sinko, saj je novo leto,“ je nazdravljaval oče svojemu edincu, ko je obiskoval

peti razred osnovne šole. In opil se je enajstletni otrok...

Kot srednješolec pa se že sam opija. Sam gre na zabave — ne samo za novo leto — ter zamuja redni šolski pouk. Tudi sošolce vabi s seboj. Ker na šoli, ki jo obiskuje, ni urejene strokovne službe pod vodstvom psihologa ali pedagoga, brede vse globlje in globlje.

Kako malo je potreboval oče, da je „usmeril“ sina!

B. NOVŠAK

POGLED SKOZI ŠOLSKO OKNO

»Tovariš, srečno!«

Leta bo vsak čas konec, iztekajo se zadnji dnevi. Čutim prijetno razpoloženje, iščem veselo družino, grem v krčmo, igramo karte, biljard, pijemo. Življenje ni kisló in z naših obrazov sije vedrina.

Prijatelji odidejo. Jaz pa bi še igral biljard. Gledam po krčmi in iz kota se mi smeje krepek mož, star kakih trideset let.

— Greva? — namigne.

— Pa dajva. Za dva deci pekrčana. Velja?

— Za štefan, če hočete, reče, vzameva vsak svojo palico, igrava. Začutim, da me skrivaj pogleduje, da se skrivoma posmiha. Lepo, nekam športno je oblečen in za dobro glavo višji.

Pri igri sva približno enaka: on dva deci, jaz dva deci. Krčmarici pa naroča z globokim basom: — Gospa, plačam jaz!

— Ampak, to vendar...

— Tišina! da kazalec na mesnate ustne. Kaj me res ne poznate? Jaz sem tisti lisjak, ki ste ga pred leti tako složno lovili. Kaj se me res ne spomnite?

— Miklavžin? Mirko Miklavžin! Kje ste zdaj, kod hodite? Po svetu?

— Nikar me ne vikajte. V Franciji sem. Delam in kar dobro zaslužim. Čeprav sem končal komaj tri razrede. Po svetu sem se veliko naučil. In vi, še vedno učite?

— Še. Večina nas je, ko si jih poznal, ko si k njim hodil v šolo. — Pustiva učitelje in šolo. Spominjam se vaše klofute. Takrat sem si najbrž pošteno zaslužil. Nisem bil vaš učenec, bili ste dežurni na hodniku. Nekemu paglavcu sem postavil nogo. Moral je k zdravniku. Vi pa ste mi primazali zaušnico. Pozabil sem nanjo. Ne morem pa pozabiti, kaj so drugi počeli z menoj...

Zdaj se spominim. Mirko je bil nezakonski otrok mlade matere, ki je ljubila „sladko“ življenje, Mirka pa je prepuščala cesti. In vedno ga je hodila tožiti v šolo, vedno je bil tudi kaznovan. Nikogar ni imel, ki bi bil resnično njegov. Začel je izmikati to in ono, se potikal po kozolcih. Iskali so ga miličniki, iskali smo ga učitelji, iskali so ga sošolci. Spominjam se, kako je nekdo izmed nas dejal: „Ti si lisjak, toda zdaj si naš!“ in ga udaril, da ga je kar zaneslo. Ničje izmed nas se ni izkazal pravega pedagoga; vsi zapovrstjo smo zgolj obsojali. Menda so ga spravili v vzgojni zavod; potem smo zgubili vsako sled. In jaz igravam zdaj z njim biljard, on plačuje. Pijem, noge se mi šibijo. Mirko to vidi in se ponudi: „Vas zapeljem s pižojem?“

Sedim v elegantnem avtomobilu. Mirko vozi previdno in molči. Ko sva na cilju, mi stisne roko: „SREČNO, tovariš, SREČNO!“

-dk-

»Bilo je nekoč...«

Na ulici sem srečal skoraj osemdesetletno upokojeno učiteljico Marijo. Slabo vidi in le po glasu me je spoznala.

— O, vi ste!

Tako poredko se videvava. Pravi, da imajo v mestu upokoje učitelji vsak mesec sestanek, na katerem obujajo spomine nekdanje življenje v šoli.

— Ne jočemo in ne tožimo, mi zatrjuje. Kolegi in kolegice, imajo literarno žilico, bero svoja dela in včasih se prav od srca nasmejemo. Ko pa se vmem v svoj brlog...

Beseda zastane, po zgubanem obrazu drse dve debeli solzi. — Tovarišica Marija, srečno 1972! — ji z obema rokama stisne desnico, ona pa me gleda in v očeh je ena sama hvaležnost.

— Hvala, tisočkrat hvala, tovariš!...

Kako pa žive upokojeni učitelji na deželi? Na to ne morem ne znam odgovoriti. Spominjam pa se sindikalnega sestanka, ko povabili upokojene učitelje. Vsi smo že posedli k obloženim mizam, tam zadaj pa je stala tovarišica in se zazirala na vse strani. Brž sta poleteli k njej dve mladi iz našega omizja. Prišla je, sedla pogrnjena miza je ponujala, ona pa se ni dotaknila ene same drobtinice.

— Ne morem, res ne morem, ko sem pa tako srečna med mladimi...

Bilo je nekoč, bilo je pred leti, mogoče pred dvajsetimi, ko predsednik sindikata naročil, da mlajši za NOVO LETO obiščejo starejše, sindikat da jim poklanja skromna darila. Takrat ni bilo upokojene učitelje udobnih stanovanj. Trije mladi smo obiskovali upokojeni učiteljski par. Stanovala sta v sobici s kuhinjo, otroka nista imela. Njuni otroci smo postali mi trije. Govorili smo, kako da z nami stojiča sredi razreda, bili smo srečni. In kar naprej smo segali v roke, jih stiskali in si delili poljube.

— SREČNO, TISOČKRAT SREČNO!

Bilo je nekoč... Tako se prično pravljice; to, kar sem v tvoj četu zapisala pa je bila — RESNICA!

Vsako soboto izredna študentka

Sobota popoldan je. Iz vseh krajev Slovenije gremo izredni študentje v isto smer - proti velikemu mestu. Vsa druga bremena smo stresli z ramen, danes smo samo študentje - mladi, brezskrbni. Ves teden smo živeli v pričakovanju tega dne. In zdaj je tu!

Hitim iz šole - brez kosila - na avtobusno postajo. Od časa do časa pogledam na uro. A glej, zapornice so spuščene, vlaka pa še nikjer... Bi počakala? Ne, nimam časa. Urno zlezem izpod zapornic, obenem se oziram na okrog, če me morda ne opazuje kateri izmed mojih učencev. Včeraj sem jim dopovedovala, da se tako ne sme... Hitim dalje. Prepozno! Avtobus je že na postaji in nakaže smer odhoda. Kaj zdaj? Naj stopam? To mi je neprijetno in morda se tudi ne spodobi za ljudi našega poklica. O! Sofer z avtobusa mi maha, naj pohitim! Me pozna, ker se večkrat vozim ali pa ga je kdo drug prosil, naj me počaka? Tečem. Že sem na avtobusu. Celo sedež mi je nekdo odstopil. Najbrž zato, ker sem danes v novem plašču, ki sem ga kupila na obroke - imitacija krzna, a nekateri mislijo, da je pravi. Kadar sem v tem plašču, so ljudje vedno prijazni in uslužni z menoj. Rada ga oblačim za potovanja, posebno, če imam veliko prtljage, ker v navadnem, starem plašču bi se mi slabo godilo.

Hitim proti šoli. Malo mi je še slabo od avtobusa. Zasopla vstopim v predavalnico. Predavanje se je že začelo. Nekoliko mi je nerodno, ker sem zamudila. Sedem. Skušam se zbrati. Poslušam. En list pustim prazen - za tisto, kar sem zamudila in si začnem zapisovati. Vdana poslušam profesorja, občudujem ga - njegovo znanje, njegov glas - njegov nasmeh. Bere nam pesem. V nas skuša zbuditi pesnikova čustva. Branje spremlja mimiko njegovega obraza, izraz oči. Čutim, da se je njegov pogled ustavil na meni. Zmedem se, gledam skozi okno, brskam pod klopio. Ne sme vedeti! Česa? V ušesih mi zvenijo profesorjeve besede o čustvih, o pesnikovih čustvih, shranjenih v verzih. Trdno stiskam ustnice in gledam skozi okno. Zakaj niso ti verzi moji, napisani njemu, profesorju? To so moja čustva! Opomni me, naj pazim, naj bom pridna, tako si bom olajšala učenje.

Ne razumem. Mar nisem pridna, preveč pridna - doma, v šoli, na cesti - povsod? Danes je sobotni dan. Nekateri odhajajo na vikende. Danes je moj edini prosti popoldan! Ves teden sem živela v pričakovanju tega dne! Danes smo samo študentje - mladi, brezskrbni!

Mlada sem. Delam vse dneve. Zvečer, ko odhajajo dekleta s fanti na zabavo, tedaj sama tiho odidem v svojo sobo, ležem na kavč, v roke vzamem zapiske in študiram pozno v noč... Zaprem oči... Razmišljam o tem, kar sem brala in tudi o njem, ki je govoril te besede...

Neko soboto me ni bilo k predavanju, odšla sem k poroki... Sicer pa spet vse kot prej. Zvečer, ko moje kolegice že spijo, ko tudi mož zaspri, tiho vstanem in odidem v svojo sobo. Ležem na kavč, v roke vzamem zapiske in študiram pozno v noč... Zaprem oči. Razmišljam o tem, kar sem brala in tudi o njem, ki je govoril te besede.

Nekoč sem sredi predavanja vstala in odšla. - Začudeno me pogleda profesor, tudi kolegi se vprašujejo ozero vame. Brez besed odhitim na avtobus... Mož me je zaman čakal doma. Čakal me je in se jezil vse dotlej, dokler ni zvedel, da je dobil - sina...

Minil je mesec. Spet vse kot prej: - Zvečer, ko otrok že spi, ko tudi mož zaspri, tedaj tiho vstanem in odidem v svojo sobo. S seboj odpeljem košarico z najmlajšim. Ležem na kavč, v roke vzamem zapiske in študiram pozno v noč. Zaprem oči. Razmišljam o tem, kar sem brala in tudi o njem, ki je govoril te besede...

Minirajo meseci, leta...

"Otroci, danes bodite pridni in pojdite spat! Jutri grem k izpitu, učiti se še moram. Nocoj vam ne bom povedala pravljice, ker nimam časa in ker se danes nobene ne spomnim. Glava me boli."

"Spat? Saj je še dan! - Ja, ata je rekel, da si sitna in pusta, kadar se učiš, in je odšel v gostilno..." Tako je napol v joku vzdavil moj Milanček in oči so se mu čudno svetile. - Vzajem ga v naročje, roko mu položim na čelo. Vročina! Takoj po zdravniku, nato po zdravila. Nocoj ne bom smela spati, pa tudi učiti se ne bom mogla več.

Že sem pri izpitu. Slabo mi je še od avtobusa in od prečute noči, morda tudi od nove nosečnosti. Glava me boli. Profesor me nekaj vprašuje. Le napol slišim njegova vprašanja. Počasi zbiram misli. Kaj pravi profesor? - Da sem prišla k izpitu nepripravljena... Kaj no! Da bi le Milanček ozdravel!

Milanček je ozdravel in prihodnjič sem izpit opravila. Spet vse kot prej. Zvečer, ko otroci že spijo, ko tudi mož zaspri, tedaj tiho vstanem in odidem v svojo sobo. S seboj odpeljem košarico z najmlajšim. Ležem na kavč, v roke vzamem zapiske in študiram pozno v noč. Zaprem oči, razmišljam o tem, kar sem brala in tudi o njem, ki je govoril te besede... Nenačaka ga zagledam pred seboj. Kot utrjenega otroka me poboža po glavi. Sežem za to ljubo roko, da jo zadržim, da si jo položim na oči, na lica. Knjiga mi pade iz rok in tresne na tla, da se prestrašena držnem. Prazne roke iščejo okrog sebe in oči ga iščejo. Kje je? Zakaj je že odšel?

Saj ni odšel. Zadržala sem. Počasi poberem knjigo in se učim dalje...

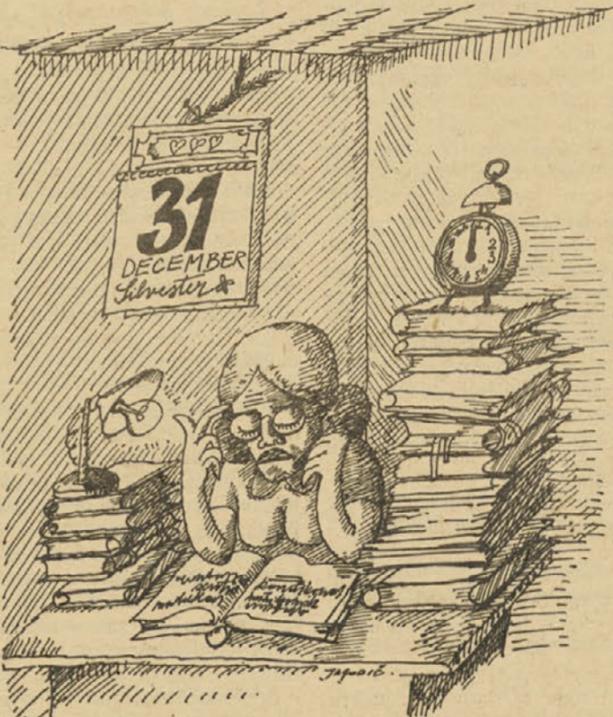
Konec predavanja! Konec? Mar sem mislila, da bo vedno tako? Da. Želela sem, da bi bilo vedno tako: vsako soboto pouk ob sedmih, nato brez kosila na avtobus... Želela sem, da bi bilo vedno tako, a zdaj? Zdaj je vsega konec. Po zadnjem predavanju gremo s kolegi proslaviti. Držimo se klavmo. Nekdo spregovori, kot da bi spregovorila jaz: "Kako pusto bo zdaj, ko ne bo več predavanja! Jaz bi jih rad še dolgo poslušal! Tudi potem, po diplomah. Mnogo novega, koristnega zvezo." Molče kimamo. Navezali smo se drug na drugega, pogrešali se bomo. Tu smo učitelji iz vse Slovenije, o marsičem se pomenimo: o pouku, o vzgoji... pa tudi o stvarih, ki se ne spodobijo, na primer o osebnih dohodkih.

Zmenili smo se, da se bomo še srečevali, praznovali bomo izpite, diplome... In profesorji? Tudi nanje smo se navezali, pogrešali jih bomo... Kaj pa on, mislim pri sebi potihom, da kdo ne zasluži. Česa? Mojih sanj?

Nič več kot prej. Zvečer, ko otroci že spijo, ko tudi mož zaspri, se spomnim dni, ko sem tiho vstala in odšla v svojo sobo. S seboj odpeljala košarico z najmlajšim. Legla sem na kavč, vzela v roke zapiske in študirala pozno v noč. Zaprem oči. Razmišljam o tem, kar sem takrat brala in tudi o njem, ki je govoril tiste besede...

METKA KOVAČ

KISLE RESNICE

MODERNO ZA NOVIMI ZIDOVİ

Bršlinska »šola delavcev«

Za Bršlin, predmestje Novega mesta, trde, da se je tako rekoč čez noč prelevilo v novo delavsko naselje. Življenje mu je prineslo podjetje Novoteks, ki je na območju, kjer je tovarna, postavilo stanovanjske bloke za svoje delavce. V neposredni bližini tovarne je zrasla letos nova, zelo moderna šola, za katero na prvi pogled res ne bi prisegli, da je šolsko poslopje.

Ob sivih zidovih in velikih oknih skorajda zazehaš od dolgočasje, zato pa si tem bolj vesel urejenosti in opremljenosti njenih učilnic, elegantno prirojenih za kabinetni pouk in opremljenih s pohištvo, ki so ga šele pred nedavnim pripeljali iz tovarniških skladišč.

Živo zeleni tapison utiša korake v prostorni avli. V enem od nadstropij se komajda zaveš, da nisi več na hodniku, temveč v dvorani, ki skriva za ogromnimi premičnimi vrati oder. Tudi to je prevara. Oder namreč ni pravi oder, temveč pevska soba, dvignjena nad avlo. V naslednjem nadstropju spet pričakuješ nekakšen hodnik, pa te presenetijo knjižne police, okrogle mize in stoli ter predali za kartoteke. "To bo čitalnica", so me poučili. Potem romaš navzdol v pritličje, zaideš v mogočino, moderno opremljeno telovadnico in ovinkariš po hodnikih, ki pripeljejo v jedilnico z nenavadnimi okroglastimi mizami in najmodernejšo kuhinjo, v kateri pripravijo več kot sto kosil. Razkošje, rečeš, in kar vidiš otroke, kako spoštljivi morajo biti do tega zelenega tapisona, do novega pohištva in luknjičavih zidov, ki so taki menda predvsem iz praktičnih razlogov: vizualno zavarovani vnaprej.

Z novo šolo je tako kot z novim stanovanjem. Tisti, ki pride na ogled in blagruje stanovalce, češ da nimajo posebnih skrbri, je kajpada v bridki zmoti. To nam je potrdil tudi ravnatelj bršlinske šole Boris Gabrič: - V novi šoli ni ničesar podedovanega, vse je treba na novo priskrbeti: učila, učne pripomočke, knjige. Naročilnice romajo na podjetja, povsod je treba potrpežljivo čakati. Potem seveda novo učilo pričakaš ali pa tudi ne. Samo s knjigami gre bolj preprosto: z Mladinsko knjigo smo sklenili pogodbo, da nam bo priskrbela vse potrebne knjige.

- Bršlinsko šolo so sezidali za 380 do 420 učencev. Mislili smo, da bomo lahko uknili podružnični šoli Prečna in Karteljevo - je pripravoval ravnatelj in nadaljeval: - Po vpisu smo ugotovili, da podružnic ni mogoče ukniti, ker je že sedaj

v šoli 541 otrok. V Karteljevem so ostali štirje razredi (okrog 80 otrok), v Prečni pa je ostal samo en razred (s 25 učenci). Bršlinska šola bo dograjena pravzaprav šele prihodnje leto. V prvi fazi izgradnje so uredili kabinete za višje razrede in telovadnico, garderobe plavalnega bazena in prostore za tehnični pouk pa predelali v učilnice nižjih razredov. Upravni prostori, učilnice za nižje razrede in plavalni bazen bodo zgrajeni v drugi fazi gradnje.

Očitno je bilo, da je bil ravnatelj kljub zaposlenosti pripravljen nadaljevati pogovor, zato smo spraševali naprej.

Bršlinska šola je pravzaprav "presenečenje", saj ni bila na spisku desetletnega programa izgradnje šol, ki ga je prejela pred leti novomeška občina (denar za njegovo uresničitev pa zbiral medobčinski sklad za investicije v šolstvu). Kako je potekala zbiralna akcija za novo šolo?

- Naši šoli ne pravijo zaman "šola delavcev". Prav delavski svet tovarne Novoteks je spodbudil k njeni gradnji, ko je sklenil odšteti zanj še 150 milijonov - poleg rednega prispevka. Bršlinska šola je torej zrasla iz denarja tovarne, samopriskrepka občanov in prispevka delovnih organizacij.

Od kod prihajajo otroci v to šolo?

- Večina jih je iz Bršlina, iz Bučne vasi pa tudi iz Karteljevega, ki je izrazito kmečko zaostalo območje. Karteljevo je namreč prav "na vratih" industrijsko hitro razvijajočega se Novega mesta. To območje je zaostalo zato, ker je bilo brez prometne povezave. Sedaj je poskrbljeno tudi za prevoz šolarjev iz tega predela. Še lani so morali otroci 9 do 10 km peš po gozdovih v osnovno šolo Otočec. Sedaj se vozijo v šole z avtobusom po novi Šolski cesti. To je cesta, ki povezuje del ceste od novomeškega odcepa pri Karteljevem proti Židnji vasi. Nadaljevala se bo prek Trške gore in pripeljala do Otočca.

Šolo občudujejo torej otroci iz delavskih družin in taki, ki so doma iz zaostalih kmečkih predelov. Ali imate glede na socialno strukturo kakšne posebne probleme?

- Ne. V tem je najbrž bršlinska šola posebnost. Starši so otrokom pojasnili, da je to "njihova šola". Tako čutijo vsi; morda imamo prav zato roditeljske sestanke in govornice ure tako dobro obiskane in lahko trdim, da je sodelovanje s starši čudovito.

V sosesčini Novega mesta je še vedno precej družin tako imenovanih Romov. Kako je s šolanjem teh otrok?

- V naši šoli bomo odprli za ciganske otroke iz predelov bršlinske in grmske šole dva oddelka. Obiskali smo starše teh otrok in se z njimi pogovarjali; pristali so na to, da bodo postali njihovi sedem, osem in desetletni otroci šolarji. V šoli jim bomo pripravili poseben oddelek podaljšanega bivanja, za stonj bodo dobivali malice in

Kljub vsemu novemu pristajamo pri starem vprašanju - o učnih uspehih: Ali idealni delovni pogoji res zelo vplivajo na raven pouka?

- O učnem uspehu je za zdaj še prezgodaj govoriti, pa vendar: če me občutek ne vara - bomo z njim lahko kar zadovoljni.

Ocenite, prosim, vlogo "moderne" ravnatelja v sodobni šoli?

- Precej drugačna je, kot je bila nekdanj. Vračanje šole v

Nova zgradba osnovne šole Bršlin

kosila, pa tudi knjige in šolske potreščine jim bo kupila šola. Novomeški tovarni "Labod" in Novoteks" se bosta tudi to pot izkazali: tovarna "Labod" bo podarila novopečenim šolarjem srajce, "Novoteks" pa perilo in obleke.

MARJANA KUNEJ

družbeno okolje je nedvomno naloga številka ena. Včasih je moral znati upravitelj cepiti sadno drevje, zdajšnji ravnatelj pa mora znati prisluhniti vsem problemom, ki tarejo ljudi v okolju, v katerem dela.

Izobražujmo se!

Oborožili smo se s parolami. Da je napad najboljša obramba, je že stara resnica. Torej, jaz se permanentno izobražujem. Kaj pa ti? Ali boš vse življenje ostal trdo zapečen bu(h)telj? Znanost napreduje! Tisto, kar smo se učili pred dvajsetimi leti, že zdavnaj ni več res.

Do leta 1972 vsi popolno izobrazbo! Če ne, frc! Učitelji študirajo kot nori. Ta pridni, lenuhov se ni veliko pognalo v boj. Na izpitih pa cepajo. Tov. doktor je vstal z levo nogo, nato se je moral odpeljati na drugi konec male domovine, kjer naj bi iz svoje stroke zaslusal nekaj učiteljic. Ko se je spoprijel s prvo, je že vedel, da bo padla tudi zadnja. Nimajo pojma! Nimajo nikakega pojma o učnozvojni strategiji. Kakšne bedarije ti klatijo! Mojih razprav sploh ne poznajo. Pa tako sem se potil, preden sem stlačil vse pod-misli in ne-misli in za-misli v oklepaje. Mišnikova Rozalija po petnajstih letih učiteljevanja še svojega imena ni več vedela.

Izobražujemo se tudi v zbornicah. Po šolski in izvenšolski in sindikalni liniji. Toliko je že tega izobraževanja, referatov, koreferatov in poročil s simpozijev, da komaj gohtamo.

Vrhovna šolska oblast je rekla, da bo v glavnem mestu vsako leto izpopolnjevalni seminar za učitelje vseh dimenzij. Sistematično! Od teh do teh let službe, po vrsti in za vse! Tako je tudi v drugih naprednih šolskih sistemih.

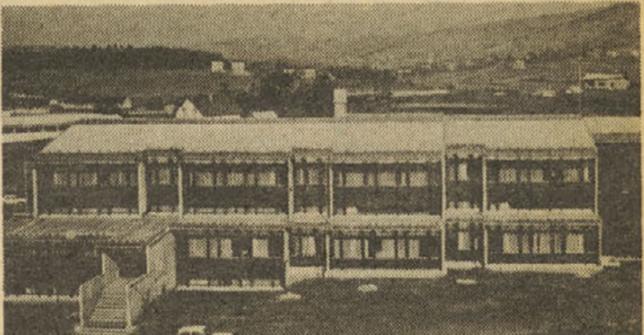
Enkrat smo se res našli v belem mestu in se deset dni dušili v znanosti. V tisti izpred petdesetih let, seveda.

Naslednje leto naslednji niso prišli več na vrsto.

Bolj dalekovidni so prerokovali, da bo tako.

Kljun je otrsala

BERTA GOLOB

Nova zgradba osnovne šole Bršlin

Novomeški tovarni "Labod" in Novoteks" se bosta tudi to pot izkazali: tovarna "Labod" bo podarila novopečenim šolarjem srajce, "Novoteks" pa perilo in obleke.

Turistično podjetje
KOMPAS

želi vsem prosvetnim delavcem
SREČNO NOVO LETO
in vabi še nadalje na svoja turistična potovanja

Vsem šolskim kolektivom, ki so podporni člani UČITELJSKEGA PEVSKEGA ZBORA SLOVENIJE "EMIL ADAMIČ", se pevcu iskreno zahvaljujejo za izkazano pomoč in razumevanje. Hkrati vabimo tudi ostale kolektive, da postanejo podporni člani UČITELJSKEGA PEVSKEGA ZBORA SLOVENIJE "EMIL ADAMIČ" in s tem podprejo delovanje učiteljskega zbora, ki združuje pevce - prosvetne delavce iz vseh predelov Slovenije. Podporno članarino lahko nakažete enkrat letno ali pa mesečno na žiro račun 501-8-32-1

POPRAVEK

V zadnji številki našega lista se je vrnila neljuba napaka. Na strani 13 v članku Pionirski foto 1971 se odlomek pravilno glasi: Glede na visoko raven prispelih slik se je žirija odločila, da podeli še štiri priznanja. Prejeli so jih: Tadej Prelesnik za fotografijo PRIMOŽ, foto-kino klub osnovne šole Kočevje; Veselin Miškovič za fotografijo KRIŽIŠČE, osnovna šola dr. Vito Kraigher iz Ljubljane. Opravičujemo se!

UREDNIŠTVO

MOZAIK NEKEGA SISTEMA

Šele potem ko zberemo posamezne drobce in jih sestavimo, dobimo mozaik: to pot se nam bo v obliki mnenj posameznikov delno razkrila slika našega današnjega šolstva. O tem so že veliko pisali za to poklicani programerji, šolniki in tudi taki, ki o vzgoji in šolstvu premalo vedo.

Naj bo ta sestavek klicaj za premislek — ne dopolnilo doslej napisanega. Da pa ne bodo besede izzvenele v prazno, smo se odločili, da poiščemo na srednjih in visokih šolah, v poklicu in domovih mlade ljudi. Take, ki jih je kolo šolskega reda sukal do zrelostnega izpita in potem potisnilo v življenje, ter jih povprašamo, kako so doživljali šolo, kako jo doživljajo, kako so prenesli teorijo v prakso, kako uporabili naučeno znanje. Potrkali smo — za protitež — tudi na vrata tistih, ki stojijo pred mladimi v šolah in vzgojnih zavodih.

Dijakinja JANJA GALE, 1. c. šola za blagovni promet

VPRAŠANJE: Znanje, ki ga prinesejo učenci iz osnovnih šol, se kaže v prvem letniku srednje šole kot najbolj nenačakano pri posameznikih. Ali opažate to razliko v vašem razredu?

ODGOVOR: Razlika se seveda kaže: moji sošolci in sošolke imajo največ težav pri matematiki in slovenščini. Sama nimam problemov, vsaj kar zadeva učne predmete. So pa nekatere druge stvari, ki niso najboljše. Gre za prakso. Po učitvi tedenske prakse smo ostali nekako razdeljeni. Podjetja, ki nas stipendirajo, namreč hočejo, da opravljamo prakso štiri ure tedensko, medtem ko profesorji tarnaajo, da jim te ure manjkajo za obravnavo snovi, ki jo imajo v programu.

Dijakinja MAJDA JUREN, 2. e. gimnazija II. v Ljubljani, Šubičeva ul.

VPRAŠANJE: Ali lahko poveš, kakšen je na vaši šoli odnos med profesorji in dijaki?

ODGOVOR: Profesorji (večina izmed njih) se za naše probleme ne zanimajo. V letošnjem letu, na primer, še nismo imeli niti ene razredne ure, v lanskem letu pa le nekaj. Vse drugače je s sošolkami in sošolci; razumevanje vlada med nami, povezani smo. Če je treba, se pogovorimo o vsem, s profesorji pa res ne.

Tovarišica STANA ŠTAJMEC, učiteljica na osnovni šoli Vodice

VPRAŠANJE: Otrok v osnovni šoli prejme tisto zna-

nje, ki naj mu bo osnova za nadaljnje izobraževanje v poklicnih šolah in v gimnaziji. Zanima me, kako otroka na osnovni šoli usmerjate in kdaj se začne to vodenje k izbiri poklica — šole?

ODGOVOR: Včasih je resda nastajal problem, kam po osnovni šoli. Naše generacije so bile prikrajšane za navodila, ki jih danes dobe vsi učenci osemletk v višjih razredih. Otroci so seznanjeni z možnostmi nadaljnega šolanja, usposobljeni v obliki seminarjev, dodatnih ur pri predavanjih, posvetih, poleg tega pa morajo opraviti določene teste, na osnovi katerih jim nato svetujemo. Je pa nekaj, na kar bi bilo dobro opozoriti pri osnovnih šolah: to je ozkost posameznih učiteljev, morda manj opazna v mestih, a veliko bolj zaskrbljujoča na deželi.

Dijakinja MIJA ŠTEBEJ, 3. letnik aranžerske šole

VPRAŠANJE: Šola te pripravljala za delo, pri katerem boš morala pokazati veliko svoje ustvarjalnosti. Kakšne so možnosti, da izraziš svojo domiselnost zdaj med šolanjem?

ODGOVOR: V šoli nas dovolj nauče, tako da mi praksa najbrž ne bo delala težav. Pri pouku delamo pod profesorjevim vodstvom.

Dijak ŽELJKO ŠORC, gojencec v domu Ivana Cankarja

VPRAŠANJE: Kako se počutiš v domu in kakšen je tvoj stik s predstojniki?

ODGOVOR: V domu sem že štiri leta. Oskrbnina je mesečno 470 din. Zdaj nimam več težav. Sprva sem se moral navaditi na marsikaj novega, razmere tudi niso bile najboljše. Zdaj je drugače, kar v redu. Stik s predstojniki je dober. Vzgojitelji se zanimajo za naše probleme, uspehe; svetujejo nam in pomagajo.

Tovarišica VERA DOMONKO, pomočnica ravnateljica doma tehniških šol

VPRAŠANJE: Ali mi lahko osvetlite razmere in delo v domu?

ODGOVOR: Skupine v domu so homogeno sestavljene. Vsaka ima svojega vzgojitelja, ki dela z dijaki. To delo je zelo široko zasnovano in tudi uresničeno. Gojenci vedo, da so vzgojitelji tisti, ki jim znajo prisluhniti in pomagati. Pohvala gre tudi šolam, ki so v zadnjih letih naredile velik korak k zbliznanju z domovi. Učni uspehi dijakov, ki bivajo v našem domu, so po izračunih za 20% boljši od uspehov ostalih učencev. Velika aktivnost gojencev, poleg tega

pa možnost razvedrila in izobraževanja v obliki predavanj, koncertov, plesov, kinematografskih predstav, razgovorov, ki jih ni malo, vse to poživlja bivanje v domu. „Naš program je vsestranski in poudariti moramo,“ je dejal ravnatelj doma, ki je sodeloval pri pogovoru, „da vzgojiteljevo delo ni le v pomoči pri učenju, temveč da je to tudi intelektualno-svetovalno delo. To pomeni, da dom ne prevzema nase nalog, ki jim imajo šole. Opozoriti pa je treba še na denarne težave, ki otežujejo naše delo; zato moramo odkloniti veliko prijavljenih (letos smo jih odklonili 164). So pa tudi druge ovire: npr.: stara oprema, prenapolnjenost doma...“

Tovarišica BRANKA ZORMAN, medicinska sestra v poklicu

VPRAŠANJE: Po končanem šolanju na medicinski srednji šoli ste se zaposlili v bolnišnici; zanima me, s kakšnimi težavami ste se srečali v praksi?

ODGOVOR: Šola, ki sem jo obiskovala štiri leta, nam kljub zadostnemu številu praktičnih ur ni dala dovolj praktičnega znanja tako da se pravzaprav šele v poklicu začnemo resnično učiti vse tisto, kar bi morali že znati.

Dijakinja BRIGITA KOVAČ, 3. letnik, tehniška srednja šola, kemijska stroka

VPRAŠANJE: Zanima me, če te tehniška šola, poleg tega, da ti daje specifično znanje za poklic, tudi vsestransko izobražuje?

ODGOVOR: Znanje, ki ga lahko dobiš na tej šoli, je ozko, preveč enostransko, vendar se ga da z dodatnim izobraževanjem dopolniti, obogatiti.

Študent BORIS JEŽ, 1. letnik filozofije, sociologije, filozofska fakulteta

VPRAŠANJE: Kako je z znanjem, ki si ga dobil na gimnaziji, ali bo to dovolj trden temelj za razumevanje predavanj?

ODGOVOR: Prihajam s koprške gimnazije, o kateri lahko rečem, da je dobra, tako da mi „podlaga“ povsem zadostja. Drži pa, da je od vsakega posameznika in njegovega dela odvisno, kakšni bodo njegovi uspehi na fakulteti.

Študent CIRIL BRAJER, 1. letnik fakultete za sociologijo, politične vede in novinarstvo

VPRAŠANJE: Ali se ti zdi, da je študij na tej šoli morda preveč politično obarvan?

ODGOVOR: Ne.

Študent JANEZ ČAKŠ, 2. letnik medicinske fakultete, v domu za študente na Ilirski cesti

VPRAŠANJE: Kakšni so življenjski in študijski pogoji v tem domu?

ODGOVOR: Dom je eden izmed boljših; zelo sem zadovoljen z bivanjem v njem. Na mesec plačamo po 190 din, vse je razdeljeno na „apartmaje“, v njih je po šest študentov (3 sobe po dva). Od študentov je potem odvisno, kako študirajo. Tu smo predvsem medicinci, sociologi, sestre, dom je blizu fakultet. Drugo je z organiziranim delom. Teja ni. V domu je televizija in soba za ping pong; nekaj govore o možnosti rekreacije na Taboru ali v telovadnici na Ledini.

Študent NIKOLA PROKSELJ, fakulteta za sociologijo, politične vede in novinarstvo

VPRAŠANJE: Kaj meniš, ali bi se v sistemu šolstva moralo in dalo kaj temeljnega spremeniti?

ODGOVOR: Težnja po kvantitativni in zanemarjanje kvalitete je eden izmed bistvenih problemov. Sistem klasifikacije gimnazij je lahko uspešen, če je nakazana neka opredeljenost že v osemletkah. Zavzemam se tudi za strožnja merila pri ocenjevanju. Zgodí se, da smo včasih prenatrpani s podatki, z zna-

njem, ki po opravljenih izpitih izgine.

Študent JOŽE POLIČAR, umetnostna zgodovina, angleščina, filozofska fakulteta

VPRAŠANJE: Ali meniš, da je teamsko delo boljši način študija, kot je dosedanje — v obliki predavanj?

ODGOVOR: Da. Vsekakor bi bil tak sistem dela uspešnejši, a možnosti za vpeljevanje takega načina dela na fakulteti — realno gledano — ni, zaradi pomanjkanja denarja in kadrov.

Študent ANTON SAVINC, 3. letnik ekonomske fakultete

VPRAŠANJE: Se ti zdi predmetnik — tak, kakršnega imate sedaj — dobro sestavljen ali ne?

ODGOVOR: Nekateri predmeti so snovno zelo široko podani, drugi pa preozko. To se pokaže v praksi, ki je je odločno premalo. Težave nastajajo tudi zato, ker ni učbenikov. Vse prevečkrat se teorija ločuje od prakse.

Tovariš MILOJKO VIDMAR, profesor na vzgojiteljski šoli, svetovalec na zavodu za šolstvo.

VPRAŠANJE: V svoji pedagoški praksi ste gotovo že kdaj strnili rezultate in spoznanja iz šol, na katerih ste poučevali, v neko celoto. Kako se to vaše pojmovanje šolstva sklada s sistemom, kateremu ste v svojem delu na šoli podrejeni?

ODGOVOR: Šola, mislim na vzgojiteljsko šolo, kjer poučujem, je po mnenju mnogih, ne le po mojem, dobra. Kot profesor pa nisem povsem zadovoljen s svojim delom. Poučevanje pedagogike ima glede na naš družbeni red poseben pomen. Kot pedagog ugotavljam, da vzgojne možnosti niso za vse otroke enake (znane so številke o otrocih v varstvu, koliko učencev še nima ustreznih kvalificiranih učiteljev, da o šolanju otrok nekaterih slojev na visokih in višjih šolah, kjer se oblikuje prihodnje vodilno osebje, ne govorimo). Sem za humano vzgojo! Odnos učitelj—učenec se spreminja, vendar je tu še veliko dejavnikov, ki ovirajo otrokov razvoj in bi jih morali odpraviti. Kot pedagog čutim večjo potrebo biti vzgojitelj in ne le učitelj v ozjem smislu. Vzgojiti tiste, ki bodo prispevali k izboljšanju medčloveških odnosov; to je moj cilj. Poudarjam pa, da sem proti takemu spreminjanju vzgojiteljske šole, kakršni je bilo podvrženo učiteljskišče. Vzgoja prihodnjih vzgojiteljev zahteva posebno in trajnejše oblikovanje in pedagoško zorenje; tega bi v gimnaziji in nato le v dve leti trajajoči pedagoški akademiji ne dosegli.

VALTER MATABN, profesor filozofije in sociologije na gimnaziji Poljane

VPRAŠANJE: Nešteto objektivnih težav spremlja dijake med šolanjem. Znete tem težavam prisluhniti, jih upoštevate pri ocenjevanju?

ODGOVOR: Upoštevam, če je le mogoče. Ocene niso vselej objektivno merilo, to je jasno. Vendar gre tu marsikdaj za manj pomembne stvari saj so pomembne predvsem sposobnosti dijaka in tudi profesorja. Menim, da je najvažnejši pravičen odnos dijakov do profesorja in nasprotno. Dijaki morajo profesorje spoštovati, začutiti morajo, da je njegovo znanje na višini, kot se temu reče. Mora biti osebnost, ki zna prisluhniti mladim.

Odgovori, ki so po svoji sestavi različni, a hkrati nizajo vedno ponavljajoče težave, nam razkrivajo in pojasnjujejo probleme in uspehe mladih med šolanjem in službovanjem. Zbrani pa so se nam ti posamični odgovori pokazali kot del našega celotnega šolskega sistema.

Naj strnem zapis z mislijo profesorja Vidmarja: — Lahko je porušiti to, kar stoji, težko je zgraditi nekaj boljšega.

DARINKA KLADNIK

Prizor iz zadnje novitve MLADINSKEGA GLEDALIŠČA „Mlača naloga na potepu“

Kdo bo reševal legastenične učence

V začetku novembra 1971 smo imeli šolski socialni delavci prvi aktiv v tem šolskem letu. Zbrali smo se v eni izmed učilnic republiškega zavoda za šolstvo. Srečanje je organizirala Antonija Metelko — pedagoška svetovalka republiškega zavoda za šolstvo — na pobudo vodje aktivna šolskih socialnih delavcev — udeležil pa se ga je tudi psiholog Jože Trček.

Program dela je bil zanimiv in aktualen. Z največjim zanimanjem smo prisluhnili predavanju Sonje Kuharjeve o legasteniji. Vsak izmed šolskih socialnih delavcev se mnogokrat sreča z učiteljem ali profesorjem slovenščine, ki tarna: „Nekateri učenci so nepismeni... V petem razredu pa ne zna brati...“ itd. Če jim mi v takem primeru kratko odgovorimo: „Pri tem učencu gre verjetno za legastenijo,“ je s tem premalo povedano. Kaj je to legastenija, do sedaj marsikdo od nas ni vedel. Drugače je na tistih šolah, kjer imajo zaposlene poleg socialnih delavcev še psihologe ali poleg teh še pedagoge (na večini šol v ljubljanskih občinah je zaposlen samo socialni delavec!) Najbolje bi seveda bilo, da bi se socialnim delavcem priključili še psihologi in pedagogi, vendar to marsikje ni mogoče zaradi pomanjkanja prostora (vsak član šolske svetovalne službe naj bi imel svoj prostor). Socialni delavec je zato največkrat prisiljen sprejeti tudi učenca, ki bi ga moral obravnavati psiholog. Če so starši pripravljene sodelovati, napotimo učenca z bralno napisovalno motnjo v vzgojno posvetovalnico v Ljubljani. Kadar starši ne sodelujejo, učencu ne

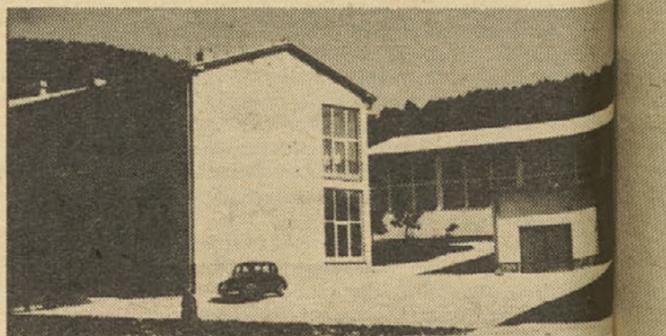
moremo pomagati, ker niso usposobljeni za korekcijo bralno-napisovalne motnje.

Po predavanju o legasteniji je razvila živahna razprava. Šolski socialni delavci, ki delamo sami na šolah, smo izrazili željo in potrebo po tem, da se udeležijo seminarja o korekciji legastenije. Zavedamo namreč, da bi z znanjem, ki ga pridobili na seminarju, marsikaterem primeru lahko pomagali učencu. Z našim predlogom se ni strinjal tov. Jože Trček. Menil je, da bi bile seminarje o korekciji legastenije bolj primerne učiteljicem-mentarkam, ki bi potem v praksi kaj hitro lahko ugotovile učencih bralno napisovalno motnjo. Hkrati z ugotovitvijo, da bi lahko pričele tudi korekcijo legastenije. Soglasno smo, da bi bilo to koristno, vendar verjetno neizvedljivo, ker učiteljice-elementarke v tem šolskem letu preobremenjene s seminarji za novo matematiko bi bilo to zanje le še dodatna breme.

Ne bi rada, da bi ta prispevek izzvenel kot dejstvo, da socialni delavci na šolah nimamo dovolj dela, nasprotno: vse bolj smo obremenjeni. Menimo le, da bi tem nekoliko razbremenili učitelje in seveda še več prispevali k izboljšanju učnega uspeha. Upoštevatni moramo tudi statistični podatek, ki kaže na to, da je na vsaki šoli 10% organosko prizadetih učencev.

Na sestanku aktivna smo domenili še za ekskurzijo v Škofljico, kjer bomo prisostvovali celodnevni programi sodobnega zdravljenja alkoholikov.

TATJANA STEPANČIČ

Dan republike so Kozjani proslavili nadvse slovesno: njihova telovadnica je bila po petih letih pričakovanih nared. Opremo jim je podaril Narodni dom iz Ljubljane. Nadebudni kozjanski šolniki bodo telovadnico na konju, ki je prinesel svetovno slavo Miru Cerarju. Doslej so skupno s telovadnico v Kozjem v šmarni občini tri telovadnice — trideset tisoč ljudi, kolikor jih premore občina Šmarje pri Jelsah. — Kozjanci bodo svojo telovadnico radi dali na voljo vsakomur, ki je željan koristnega razvedrila, še posebno solarjenjem sosednjega Lesičnega, ki te radosti še ne poznajo.

Stavba v ozadju fotografije je telovadnica. (Foto: M. S.)

DOM IN ŠOLA

Med dvema poloma

KAKŠNO JE SODELOVANJE
MED STARŠI IN ŠOLO?

Iz srečanj s starši in učitelji motenih otrok sklepam in trdim, da to sodelovanje ni zadovoljivo. Preveč je omejeno na interes staršev za otrokov učni uspeh in poročanje učiteljev o uspehu ter neprimernem vedenju otroka. Nisem pa še slišala iz učiteljevih ust opore pri skenjanju pozitivnih opornih točk otroku in utrjevanju le teh. Zaradi neučinkovitosti takega sodelovanja se ga izogibajo starši in učitelji, drug drugega se bojijo, krivdo za otrokov neuspeh valijo drug na drugega, troci pa se "OSIPAJO", "BEGAJO", "OPUŠČAJO ŠOLO" in se "UMIKAJO V NEVROTIČNOST".

Po razpravi v strokovnem delu vzgojne posvetovalnice razbor podajam naslednji predlog za SODELOVANJE MED DOMOM IN ŠOLO.

UTEMELJITEV

Otrokov dom in šola sta osnovna vzgojna dejavnika pri oblikovanju doraščajoče osebnosti s skupnimi smotri: vzgoja, oblikovanje, socializacija in kulturno-umsko vzgojo. Vzgoja je samostojno, zrelo, družbeno uspešno in osebno srečno življenje v odraslosti.

Ker pa se dom in šola bistveno razlikujeta po svojih osnovnih vzgojnih nalogah, načinih, metodah, sredstvih in možnostih, je nujno medsebojno SODELOVANJE in DOPOLNJEVANJE.

Šola je družbena vzgojna institucija, ki načrtno vzgaja, kulturno in socializira mladi rod za samostojno in zrelo življenje v družbi, ustvarjalnost in samopravne demokratične odnose. Dom je intimna vzgojna skupina s podobnimi cilji, vendar psihološko-emocionalno zasnovana in usmerjena.

Nezadostno ali pomanjkljivo neustrezno sodelovanje med domom in šolo otroka v razvoju, avira, cepi, stiska in povzroča, da se učenci osipljejo, iztirijo v socialnost ali znevrotizirajo.

DOPOLNJEVANJE MED ŠOLSKO IN DOMAČO VZGOJO

Šola ne more nadomestiti pomanjkljive domače vzgoje, starši pa ne morejo nadoknaditi pomanjkljivosti šolske vzgoje. Vzgojni skupini pa lahko druga drugo dopolnjujeta, podpirata in spodbujata.

Za uspešno sodelovanje med domom in šolo je nujno, da učitelj pozna možnosti, težave in slabosti družinske vzgoje, starši pa morajo biti seznanjeni s statusom šole, njenim položajem v družbi, vzgojnimi smotri in sredstvi, režimom in organizacijo, vzgojnimi vsebinami in oblikami, možnostmi in ovirami.

Vlogo pobudnika in organizatorja v sodelovanju med šolo in domom ima predvsem šola, ki mora pritegovati starše k sodelovanju na razne načine, predlagati, spodbujati in sprejemati njihove pobude.

OBLIKE TER METODE SODELOVANJA IN DOPOLNJEVANJA:

Osnovno vez med domom in šolo predstavlja otrok s svojimi potrebami, značilnostmi, posebnostmi, težavami in motenostjo.

1. Roditeljski sestanki:

Frontalna oblika ustaljenih roditeljskih sestankov naj bo namenjena informacijam staršem o nalogah, smotrih, načrtih šole, seznanjanju staršev z možnostmi šole za učno-vzgojni proces, materialnimi težavami in ovirami, ki naj bi jih pomagali premostiti starši. Roditeljski sestanki naj rabijo tudi izobraževanju staršev in splošnim informacijam o družbenih vzgojnih vplivih ter dogovorom za načine zmanjševanja negativnih vplivov izvenšolskega okolja. Štirje obvezni roditeljski sestanki v letu naj bi zajeli predvsem naslednje splošne vsebine sodelovanja med domom in šolo:

- Učno-vzgojni načrti šole, programi dela v šolskem letu in počitnicah, predmetnik in obseg novih spoznanj, novosti metod ...

- Seznanjanje staršev z rednimi in izrednimi oblikami dela, predvsem možnostmi za delo v interesnih krožkih, sodelovanje z drugimi kulturnimi in družbenimi institucijami.

- Značilnosti in posebnosti družinske vzgoje, naloge in dolžnosti staršev, pomen družinskih vplivov na učenje, razvoj, osebnost.

- Razvojne značilnosti in posebnosti otrok na raznih razvojnih stopnjah, izvori individualnih razlik, posebne razvojne težave, motnje in težave šolarjev ...

Nikakor pa ne sodi na roditeljske sestanke iskanje "krivca" za učni neuspeh, medsebojno očitiranje, nestrpnost in nekonstruktivna kritika.

2. Tribune staršev v šoli, razprave v majhnih skupinah, pre-

davanja strokovnjakov o posebnih problemih razvoja, dela, tradicionalna srečanja, klubi staršev, prisostvovanje staršev učno-vzgojnemu procesu, združena organizacija rekreacije otrok in druge, so zelo uspešne oblike sodelovanja med starši in šolo. Ker so demokratične, zagotavljajo večjo enakopravnost oziroma enakovrednost staršev in učiteljev, doma in šole. Izmenjava izkušenj med starši in učitelji prispeva k večji učinkovitosti vzgojnih prizadevanj in zmanjša neinformiranost, nezaznavanje, nepoznavanje druge strani, dvotirnost ...

3. Individualni stiki med starši in učitelji naj rabijo poglobljanju vseh naštetih poti in smeri sodelovanja, poleg tega pa zaupni intimni, iskreni, dobronamerni izmenjavi spoznanj učitelja in staršev o otroku, o njegovi razvitosti, posebnosti, uspehu in možnostih za nadaljnje delo v šoli in doma. Razlike med znanjem, izobrazbo, zrelostjo, interesi, izkušnjami, nazori, stališči, osebnostnimi potezami staršev in učiteljev so velikanske in nujno terjajo predvsem od učitelja stalno izpopolnjevanje znanja iz psihologije, predvsem pa izpopolnjevanje svetovalne oziroma posvetovalne usposobljenosti učitelja za delo s človekom.

UČITELJ - NOSILEC IN ORGANIZATOR SODELOVANJA MED DOMOM IN ŠOLO

Učitelj kot poklicni vzgojitelj je po svoji delovni funkciji zainteresiran za sodelovanje z otrokovimi naravnimi vzgojitelji in je po svoji usposobljenosti za to delo pripravljen. Zaradi hitrega zastarevanja znanja in množice novih spoznanj znanosti je dolžan svojo usposobljenost permanentno dopolnjevati.

Učitelj ni samo organizator učno-vzgojnih sredstev in dela v šoli ter sodelovanja s starši, temveč nosilec družbenih in moralnih norm, učlovečena avtoriteta in stičišče različnih emocionalno-socialnih vplivov. Če naj bo učitelj uspešen v svojih funkcijah, mora biti deležen ne samo temeljite priprave za delo in poklic, temveč tudi posebne družbene pozornosti in objektivnih pogojev za uspešno delo. Prav tako je nujno, da šola kot ustanova podpira pozitivna prizadevanja in strokovne interese učiteljev za sodelovanje s starši.

Individualna srečanja med starši in učiteljem lahko potekajo na šoli (govorilne ure idr.) ali na otrokovem domu. Izvede jih učitelj neposredno ali posredno prek članov ŠSS ali strokovnega sodelavca posebne vzgojne, socialne ali zdravstvene ustanove.

SKLEP

Bistveno pri sodelovanju med domom in šolo je prizadevanje obeh v spodbujanju otrokovega razvoja, opiranju na njegove močne oporne točke, utrjevanju izjemnih dispozicij, združevanju vseh pozitivnih vplivov okolja, spodbujanju uspehov in pomoči čez ovire, odpravljanju vzrokov neuspeha in optimističnem razpoloženju do otrokove prihodnosti.

Izredno pomembno je, da celotno ozračje v nekem vrtcu izžareva vedrino, živahnost, sponatano toda organizirano delo ter da vse to ni vsiljeno. Kakor da je za pravičen otrokov razvoj potrebno zdravo in prijetno družinsko ozračje, je prav tako tudi potrebno, da se giblje v družbi svojih vrstnikov. Izkušnje iz prakse kažejo, da lahko nekateri, ki se niso družili s svojimi vrstniki, še dolgo kažejo sebičnost in celo nekateri druge negativne poteze.

N. BELAJ - vzgojiteljica

Positivna vzgojna sredstva imajo prednost pred negativnimi, kaznovalnimi, zaviralnimi, očitajočimi, frustrirajočimi, ki morda včasih navidezno hitreje učinkujejo, ne zajemajo pa bistva otrokovega duševnega doživljanja.

Pogoste frustracije zaradi neuspeha v šoli, neveljavljenosti mlade ambiciozne osebnosti in emocionalne nezadovoljenosti kot posledice so najpogostejši vzrok "osipa" v šoli, asocialnega vedenja otrok in mladostnikov ter porušenega zdravlja - nevrotičnosti že med šolanjem in po njem.

Če lahko vsaj delno označimo otrokov dom kot "MATER" in šolo kot "OČETA" je sodelovanje med obema poloma odločilno in nujno ter predstavlja najbolj zdravo obliko socializacije otroka.

TILKA KREN

Največ 25 ur pouka na teden v osnovni šoli

Stališča Društva matematikov, fizikov in astronomov ob osnutku sprememb v predmetniku in učnih načrtih osnovne šole

Društvo matematikov, fizikov in astronomov SRS v zadnjem času intenzivno obravnava probleme osnovnega in srednjega šolstva v Sloveniji. Društvo se zaveda, da so težave pri

pouku naravoslovnih ved, prav posebno matematike, najhujše. Za poučevanje teh predmetov primanjkuje predvsem strokovno usposobljenih učiteljev. Učenci so močno obremenjeni v šoli in doma, kar je posledica prenatrpanih učnih programov. Metode dela v šoli zaostajajo za sodobnim metodičnim in pedagoškim obravnavanjem snovi. Učna tehnologija in opremljenost šol se ne razvijata v skladu s potrebami vzgoje in izobraževanja. Izhajajoč iz vsega tega, Društvo matematikov, fizikov in astronomov SRS podpira prizadevanje zavoda za šolstvo SRS za preureditev osnovnega šolstva v Sloveniji.

Društvo MFA je ustanovilo komisiji za pouk matematike in za pouk fizike z namenom, da bosta obravnavali probleme pouka matematike in fizike na vseh stopnjah. V komisijah sodelujejo učitelji matematike in fizike iz osnovnih, srednjih in visokih šol. Komisiji sta na dveh sestankih podrobno preučili osnutek sprememb v predmetniku in učnih načrtih osnovne šole.

Komisiji sta osnutek sprememb sicer podprli, dodali pa sta nekaj manjših pripomb. Člani so se strinjali z zahtevo po znižanju tedenskega števila ur pouka, ki v višjih razredih ne bi smelo preseči 25 ur. Krčenje števila ur naj ne prizadene temeljnih predmetov, kot so slovenski jezik, matematika, tuji jezik in telesna vzgoja. Število ur lahko zmanjšamo pri specialnih predmetih: biologiji, kemiji, zamljevisu in zgodovini ter morda še kje drugje.

V učnih načrtih za matematiko in fiziko so smotri pouka preveč splošno zapisani. Pri matematiki manjka predvsem določilo, da je treba učence naučiti računati. Učna snov je dokaj nedoločena in premalo podrobno napisana. Kljub temu se je ob učnih načrtih razvila živahna razprava, v kateri so sodelovali tudi nekateri sestavljalci učnih načrtov in avtorji učbenikov s pojasnili in utemeljitvami svojih zamisli. Komisiji sta sprejeli vrsto dopolnil in sprememb predlaganih učnih načrtov. Ugotovila sta, da je treba učni načrt v prihodnje izpopolnjevati neodvisno od sedanjega predloga, ki je bil izdelan na podlagi tujega programa nove matematike. Skupina članov komisije za pouk matematike je sprejela nalogo, podrobneje proučiti program matematike in raziskati možnosti za izdajanje domačih učbenikov nove matematike. Člani komi-

sije za pouk fizike pa so predlagali, naj bi hkrati s pisanjem učbenika za fiziko predvideli tudi potrebna učila za pouk in vaje učencev.

Društvo matematikov, fizikov in astronomov SRS bo še nadalje aktivno spremljalo prizadevanja za modernizacijo šolskega sistema v Sloveniji. Po svojih možnostih bo strokovno reševalo probleme reforme osnovne in srednje šole.

MISLI

Pogosto družina ni pristančišče, kjer si odpočijeta duša in telo, marveč leglo nemira, v katerem se bohotijo spori ter emocionalne napetosti.

H. HENTIG

V primerih, ko otrok (zlasti nasprotnega spola) zaradi kakršnihkoli okoliščin živi samo z enim od obeh staršev, lahko v svojem delinkventnem vedenju sprošča izraze maščevanja - zlasti še, če ta stopa v ponoven zakon, ne da bi bil otrok pripravljen na to spremembo ali pa je bil preveč navezan na tega od obeh staršev, s katerim živi. Otroku lahko doživlja novega člana družinske skupnosti kot tekmeča; delinkventni simptomi so le odsev njegovega nezadovoljstva z družinskimi razmerami.

D. BLAŽEVIČ

MORA I. (jedkanica - Jože Horvat-JAKI)

KNJIGA DANES

Ob vsej živahnosti slovenskih založb je vseeno treba priznati: knjiga dandanes ni več tisto, kar je bila pred vojno, kar je bila prva leta po vojni; radio, film in televizija so postali močni konkurenti. Knjiga je postala ena izmed kulturnih dobrin, eno izmed množičnih komunikativnih sredstev. Prav gotovo bi statistika pokazala, da je knjiga dandanes izgubila nekdanji „reprezentativni“ in vodilni pomen, kot ga je imela nekoč. Realno gledano: mnogo več ljudi si ogleda filme, televizijski program, mnogo manj ljudi bere. To dejstvo nikakor ne pomeni zmanjšanja vrednosti knjige, pač pa to, da je v današnjem utripu življenja spremenjena njena vloga, oziroma da so druga komunikativna sredstva tudi prevzela nekdanje mesto knjige, moč avdiovizualnega posredovanja je zadobila premoč nad tiskom. Tako je stanje pri nas, tako drugod.

Verjetno je prav pod vplivom filma, zlasti pa še televizije prišlo do zavesti, da knjiga ni samo leposlovje, je tudi vir študija, izobraževanja, praktični priročnik. Čeprav verjetno več ljudi gleda televizijski program, ali si ga želi gledati, pa vsakomur, ki je kritičen, ne bi bilo težko ugotoviti, da je radijski program precej kvalitetnejši od televizijskega – kljub temu pa večina sledi želji po „giblivi sliki na zaslonu“, čeprav potlej nemalokrat sledijo hude besede na račun zapravljenega časa. Morda ne bo pretirano: le tisti, ki ve, kaj hoče, zna odbrati, pa tudi zapreti televizor in seči po knjigi. Po knjigi pa bo segel tisti, ki je že nekoč segal po njej, ki mu je že nekdanj pomenila dobrino. Tisti pa, ki je neposredno „obžarjen“ z magijo televizije, in knjige nikoli ni sprejel kot potrebo, bo ostal zaprt med reklamo, govore, večne popevkarske vsakodnevnice in morda tudi med kak dober film in dobro izobraževalno ipd. oddajo. Z davkom poplivelosti za tisto bore dobro, kar nudi televizija dandanes, pa tudi film.

Ni težko ugotoviti, da je neprimerno več ljudi videlo film „Vojna in mir“, kot pa je prebralo L. Tolstojev roman. Verjetno jih je nekaj pod vplivom filma seglo po romanu. Treba je tudi ugotoviti, da dandanes območje knjige ni več isto kot nekdanj: če si nekoč dejal knjiga, je bilo mišljeno leposlovje; danes pa tudi knjiga kot izobrazilo, kot študijski vir, kot praktikum. Celo opazen premik v to smer se da ugotoviti – bolj po svetu, a tudi že pri nas. Zgolj iz takih realij se da razvideti dejansko stanje knjige danes.

Vendar ostaja nesporno eno: knjige ne moremo pogrešati – pa naj gre za čisto praktične namene, ali pa za duhovne vrednote v leposlovju. In še nekaj: knjiga nudi mnogo več možnosti osebne aktivnosti kot film, televizija, seveda v realitivnem soodnosju. Ob branju se da zaustaviti, se prepustiti dolgemu razmisleku, ob branju si bralec imaginativno ustvarja podobe; in vse to ni majhnega pomena. Važno je tudi, da se h knjigi lahko povrnemo, kadarkoli se nam zdi. Res je tudi, da lahko tudi film, televizijski program aktivira gledalca, seveda le na drugačen način. Imaginacija predstave je pri knjigi povsem izvirna in pogojena z branjem in hraktne ustvarjanju podobe. Pri filmu ali televiziji je to že vnaprej odločeno, „vsipljeno“, ker je pač slika osnovni medij. Res je tudi, da smo že na pragu, ko bomo lahko s televizijskega programa „konservirali“, kar nam ugaja, in pozneje reproducirali, kadar nam bo pač prijalo. To bo gotovo še povečalo razširjenost televizije. Ne kaže pozabljati: tudi časovni element igra dandanes veliko vlogo; za knjigo je treba dosti časa, da jo preberemo, film, oddajo po radiu, televiziji pa odpravimo vsaj v dveh, morda treh urah. Nobena skrivnost ni, da množica gledalcev filma, televizijskega programa, ne želi posebno dosti več kot zabavo, predih, sprostitvev – manjšina pa je tista, ki ima korenit, problemski odnos do programa. Mnogim prepogosto sploh ni do zahtevnejših razmišljanj, pa čeprav jih problematika zadeva posredno ali celo neposredno. Morda bi se dalo zagovarjati nepreverjeno misel: če sta film in televizija pri nas najbolj razširjena, pa sta po svoji vsebini relativno tudi najbolj poplivena. Kakor je knjiga manj razširjena od navedenih medijev, pa je med bralci neprimerno več problemske zavzetosti ob knjigi.

Knjiga je torej dandanes v drugačnem razmerju do javnosti prav zaradi vse drugačnih možnosti sprejemanja z drugačnimi sredstvi. Morda se da govoriti o manj zavirljivem položaju knjige. Ali pa tudi ne. Morebiti včasih založbe napačno preračunajo na „širok okus“, na reven prevod plitke enodnevnice, namesto da bi upoštevale bralca, ki je že „utrjen“, zahteven; po drugi strani pa sem še vedno prepričan, da bi se dalo poceni žepne knjige ugodno plasirati med najširši krog ljudi – kakor plasira televizija svoje oddaje, ali pa ponuja film, žal prepogosto, komercialne usluge. Vse to zajema širok splet vprašanj, ki jih je možno posamično širše razčleniti.

Ko govorimo o knjigi danes, ne smemo prezreti vloge šolnika. Ne gre za šolnika, ki naj bi bil pač tokrat propagator knjige. Nesporno pa je: otrok, ki pride v šolo, lahko vzljubi knjigo. Spozna tudi radijske šolske in druge ure, spozna filmsko vzgojo in televizijsko posredovanje. Dandanes je pač verjetno, da je prenekateri otrok prej videl televizijo kot pa knjigo. Ob taki realiji pa je pedagoška vloga izjemno pomembna: ne le knjiga kot učilo, ampak tudi knjiga kot berilo, kot vir leposlovnega spoznavanja, oblikovanja osebnosti itd. lahko postane ob šolnikovi pretanjeni peda-

goški usmeritvi otrokova potreba. Taka, da ga bo spremljala tudi kasneje. Morebiti bi mlad človek zamudil za vse življenje naravno priložnost, da bi se navezal na knjigo, ki mu lahko postane vrednota. Tu opravljajo šolniki veliko nalogo, ki jo je treba spoštljivo upoštevati. Po drugi strani pa terja tudi poklic od šolnika, da mora ob vsem pomanjkanju časa kar mora slediti vsaj nekaterim bistvenim in za šolo potrebnim natisom. Žal je informacija o izišlih knjigah sila skromna, pa naj gre za dnevnik, ki so najbolj poklicani za to, ali za revije in periodiko, ki se ukvarjajo s knjigami. Vsekakor pa kaže s šolniškega in splošnega gledišča pretehtati – kaj nam pomeni knjiga danes.

I. G.

P. S.: Glede na opozorilo, kako malo smo v resnici informirani o izišlih knjigah pri nas, je treba dostaviti ugotovitev. Tudi pri Prosvetnem delavcu ni posebno drugače: zdaj je nekaj zapisov o novitetah, zdaj ne, zdaj posredujejo zapise o zanimivostih, tehničnih knjigah, zdaj o takih, ki „ne gredo v promet“. Toda Prosvetni delavec se trudi po svojih močeh, da bi pedagoge informiral glede knjižnih novosti. Toda: edinole Lipa, Slovenska matica in Borec pošiljajo večji del knjig v oceno, kdaj pa kdaj se da dobiti knjigo pri DZS ali Mladinski knjigi, medtem ko druge založbe le redko pošiljejo katero svojih knjig. Spričo takega stanja seveda ni mogoče posredovati ocen vseh novih knjig. Tak odnos založb od Prosvetnega delavca pa tudi do drugih periodik je tem bolj paradoksen ob dejstvu, da je bilo na posvetovanju jugoslovanskih založb v Ljubljani pravo tarnanje, kako da tisk, pa radio in televizija ne skrbijo za obveščanje knjižnih novosti. Še bomo lahko tarnali...

Srečanje s Kiarom Meškom

V galeriji Mestne hiše v Kranju razstavlja v mesecu decembru akademski slikar Kiar Meško.

Ogled njegovih slik predstavlja soočenje vsakega od nas s samim seboj, z našo vestjo. Njegove slike so projekcija slehernega življenja. Niso vedre, razveseljive, so pa prav gotovo resnične. Ob njegovih slikah obmolknemo v spoštovanju, kot bi prišli v hram starih mojstrov.

Vse slike so lahko večini dostopne in razumljive, saj uporablja povsem konkretne simbole za upodobitev svoje življenjske filozofije. Iz njegovih del je razvidno, da se je sprijaznil s temnim obratom življenja, da se ne bori proti njemu, ne išče izhoda. Vedno je prisotna grenka, boleča satira o sebi in ljudeh. Njegovim slikam botruje žalost za vse človeštvo. Slikar nas spominja na apostola, ki bi svoje življenje daroval za rešitev človeka. Svetli trenutki odsevajo v svetlozelenih, svetlomodrih ter svetlorumenih tonih, ki so filigransko prefinjeni, skoraj nezemsko sijoči. Občutek imamo, da smo prišli med slike, katerim čas ne more škodovati, ker so in ker bodo. Njegov izpovedani pesimizem in dvojnost našega življenja nas spremljata s presenetljivo jasnostjo od njegovega „Klovna pred opico“ prek „Janusa pred čistilci“, „Mask pred podobo berača“ do njegovih studij in skic baletke. Vsa njegova olja bodisi na platnu ali na lesu predstavljajo vsaka zase celoto, povezana pa so tudi med seboj kot listi iste knjige. Prevladuje zametno črna barva z navdihom zlatozelene patine, prebliski pa so vmesni svetlozeleni in svetlorumeni toni.

Kiar Meško je prejel številne nagrade po svetu in doma. Rodil se je v Ljubljani l. 1936, kjer je tudi študiral. Študij je nadaljeval in končal v Zahodnem Berlinu. Živi in dela kot svoboden umetnik v Ljubljani.

Tea Dominko

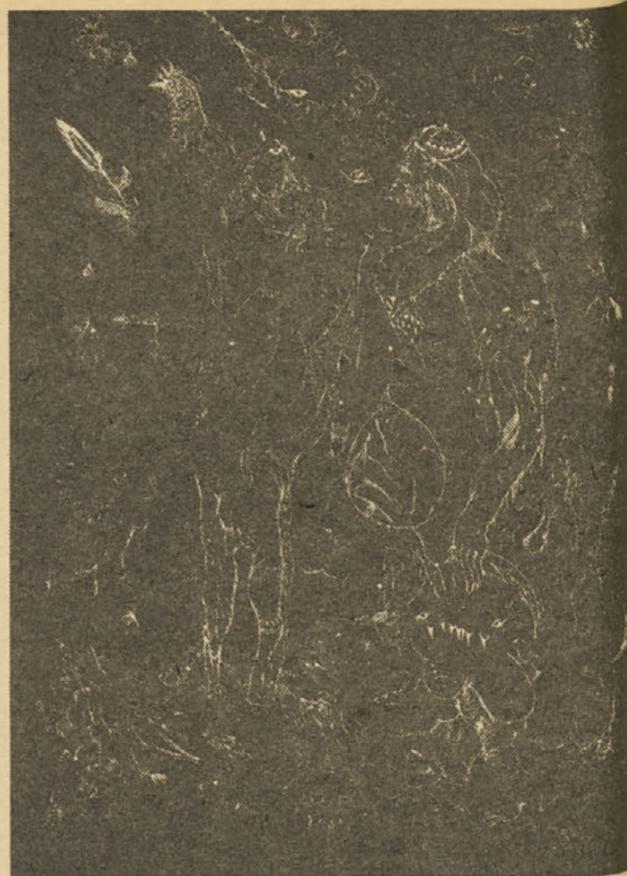
Čudovita pustolovščina

Skrivnost ljubezni je naša moč premagovanja nemoči, čudežno sozvočje ustvarjanja in uničevanja hkrati.

Jetnik objema se poženeš na najvišji vrh, osvobojen, podreš ga s svojim mrtvim padcem.

Ciril Zlobec

(Iz zbirke „Čudovita pustolovščina“, DZS)

LJUBITELJI PLODOV (jedkanica – Jože Horvat-JAKI)

Trapez

Cirkuški orkester igra. Čredno samozadovoljstvo se ziblje na lepi plavi Donavi.

Pride mož na trapezu. Senzacija stiska ženskam medenice, moški vonjajo, razdraženi so.

Mož ve, kako je treba: nekaj drznih salt prinese olajšanje. Množica gleda z gobcem morskega psa.

Potem mož na trapezu ujame mikrofona, ki se zaziblje na drevesu izvirnega greha, in začne s političnim govorom.

Največja čarovnja vseh časov: vse, kar mož govori z jezikom, množica vidi, vidi, vidi zares –

vidi, ker hoče videti, vidi zaradi ugodja in dobre prebave. Bilo bi prenaporno ubiti moža.

BRANKO HOFMAN

(Iz zbirke „Trapez“, založba Lipa)

MRTVA LADJA

film, ki uči

MRTVA LADJA, film domačega režiserja in scenarista Rajka Ranfla, je gledalce odločno razdelil v dve skupini: nekateri so pričani, da je to eden najboljših, če že ne najboljši slovenski film; drugi gredo v nasprotno smer in trdijo, da je to zbirka umetniško dovršenih moralizirajočih podob, ne pa živo življenje.

Vsi tisti, ki boste film uporabljali v razgovoru z učenci, naj bi pri uri moralne vzgoje, pri uri filmske ali likovne vzgoje, morali celo pri literaturi, si boste film ogledali in tako ne bi kazalo pisati vsebini. Udeleženci skupščine filmskovzgojnih delavcev, ki je bila 11. decembra letos, so ob ogledu filma ter razgovoru z režiserjem prišli do zanimivih ugotovitev glede njegove vzgojne uporabnosti (Odlomke razprave bomo objavili v naslednji številki ali pa v številki FILMSKIH BELEŽK 1972.) Vsi gledalci – tako tisti, ki film prevzame in obogati, kot oni, ki ne morejo z njim – priznavajo filmu tako estetsko-umetniško kot moralno vrednost in moč. Dva igralca – on in ona – v medsebojnem odnosu ter v odnosu do drugih ljudi. To je naš vsakdan – le da ni vsak dan vprašanje trdnosti čustva in poštenja postavljeno na skrajno preizkušnjo: kaj bo ostal – jaz ali ti? Oba ne moreva – ali pa vendarle moreva, sta čustvo in poštenost dovolj velika. Odnos do drugih ljudi: medsebojna pomoč ali odvrnanje vseh za svoj napredek. Tudi to je naš vsakdan. V filmu je zaostren do dejstva: Vsi od tega ne bomo mogli živeti – torej odgnati (pa četudi v gotovo smrt) vse, ki me ogrožajo.

To je snov za višje razrede po vsebinski plati. Za vse filmske (tudi fotografske) krožke je film zakladnica filmsko dovršenih čistih kadrov. Mladi ustvarjalci bodo videli govorico podob, dogajanja. Besede so – kot v življenju tudi v filmu samo del človeških odnosov.

SKUPŠČINA ZDRUŽENJA FILMSKO-VZGOJNIH DELAVCEV SLOVENIJE

Poleg projekcije filma MRTVA LADJA in razgovora s avtorjem Rajkom Ranflom so udeležencem predvajali tudi najboljše filmske kar so jih posneli jugoslovanski otroci-šolarji.

Po organizacijski plati pa je skupščina imela predvsem nalogo, da združenje učvrsti. Dosedanji odbor – na skupščini so izvolili novega, katerega predsednik je DUŠAN ZGONEC – je dal predlog, da bi organizirali področne aktivne, ki bi lažje in bolj intenzivno delali s mladino – tako v šoli kot zunaj nje.

Pri razpravi o vsebinski plati se je začela razprava o vključevanju še drugih medijev (ne samo filma) pri vzgojnem delovanju združenja ali aktivov. S tem bi kompleksneje zajeli mladega človeka – sodelovanju pa pritegnili tudi strokovnjake z ostalih področij (ne samo filmskega).

Knjiga učiteljice Ane Galé

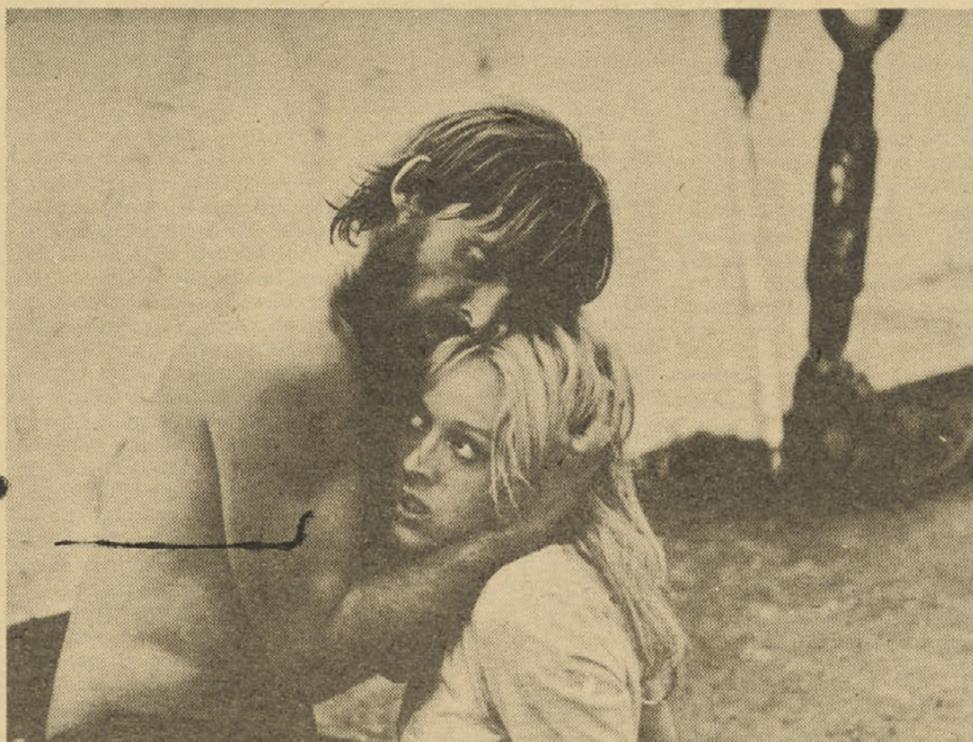
Pravkar je izšla knjiga učiteljice ANE GALE (1909–1944) – PESMI, POVESTI (280 strani, vezava v celo platno)

Profesor Milan Dolgan, ki je knjigo uredil in napisal življenjepis, jo je izdal v samozaložbi. Cena knjige: 33.– N dinarjev.

Naročite jo na naslov: Milan Dolgan, Dolenjska cesta 38, 61000 Ljubljana

PROSVETNI DELAVEC bo prihodnjič poročal o tej zanimivi izdaji.

Danes ponatiskujemo iz knjige pesmico „Ali bi res ne mogel?“

Prizor iz filma MRTVA LADJA režiserja Rajka Ranfla

SAMOUPRAVNA SPORAZUMA

Vzgojno-varstveni zavodi

Na podlagi 1., 2., 6. in 7. člena zakona o samoupravnem sporazumevanju in družbenem dogovarjanju o merilih za usmerjanje dohodkov in osebnih dohodkov (Ur. list SRS, št. 4/1971) so pristojni samoupravni organi delovnih skupnosti vzgojnovarstvenih zavodov SRS (v nadaljnjem besedilu: podpisniki sporazuma) potem, ko so dobili soglasje pristojnega organa sindikata, sprejeli

SAMOUPRAVNI SPORAZUM O MERILIH ZA DELITEV DOHODKA IN OSEBNIH DOHODKOV

1. člen

Vzgojnovarstveni zavodi, podpisniki sporazuma so sklenili ta sporazum zato, da bi uskladili svoje delovanje in razvoj predšolske vzgoje z družbenimi materialnimi možnostmi in zagotovili enotnejše vrednotenje dela na tem področju.

2. člen

Podpisniki sporazuma se obvezujejo, da bodo upoštevali pri delitvi dohodka in osebnih dohodkov določbe tega sporazuma in z njimi uskladili svoje splošne akte.

Kadar so določbe splošnega akta podpisnika sporazuma v nasprotju z določbami tega sporazuma, veljajo določbe sporazuma.

3. člen

Podpisniki sporazuma bodo v vsaki fazi delitve dohodka upoštevali, da delijo rezultate svojega in družbenega dela.

Sredstva za delitev dohodka in osebnega dohodka, dogovorjena s samoupravnim sporazumom, ocenjujejo kot upravičena samo tedaj, če bodo v obravnavanem obdobju izpolnili dogovorjeni delovni program oziroma naloge. Če dogovorjeni programi in naloge ne bodo izpolnjeni, ali če bodo preseženi, zagotavljajo podpisniki sporazuma, da bodo delili dohodke odvisno od stopnje, do katere je bil program dosežen in od količine razpoložljivih sredstev.

Zagotavljajo tudi, da bo za enako delo odmerjeno enako plačilo na temelju opravljenega dela in da bo osebni dohodek posameznega delavca v skladu z njegovim prispevkom pri uresničevanju halog delovne enote in organizacije kot celote.

Podpisniki sporazuma bodo v okviru možnosti zagotavljali tudi stalno izboljševanje delovnih razmer in napredek dejavnosti.

4. člen

Doseženi dohodek za opravljeno delo razdeli delovna skupnost podpisnikov vsako leto z zaključnim računom, delitev med letom pa usmerja sredstva s finančnim načrtom. Pri tem najprej določi sredstva za amortizacijo zgradb in opreme, sredstva za materialne izdatke in sredstva za rezerve, razliko pa za osebne dohodke s prispevki, za poslovni sklad in za sklad skupne porabe.

Vsa izplačila osebnih dohodkov in osebnih prejemkov iz sklada skupne porabe, izvršena med letom se obravnavajo kot akontacija, ki se dokončno obračuna po zaključnem računu.

5. člen

Delovna skupnost obračuna amortizacijo tako, da upošteva najmanj predpisane minimalne stopnje. Če so s pogodbo o financiranju določene višje, se obračunava amortizacija najmanj po teh pogodbenih stopnjah.

6. člen

Delovna skupnost nameni za materialne izdatke najmanj tolikšen del doseženega dohodka, da zagotovi kakovost in obseg poslovanja, določenega s programom, ki je skladen s predpisi in s sklenjenimi pogodbami. Pri tem mora težiti k stalnemu izboljševanju dejavnosti.

7. člen

Podpisniki sporazuma so dolžni zagotoviti sredstva za rezervo in jih odvajati v rezervni sklad, dokler ta ne doseže 2 % enoletnih sredstev za osebne dohodke.

8. člen

Sredstva, ki jih določi delovna skupnost za osebne dohodke v skladu s 3. členom sporazuma, deli po tehle osnovah in merilih:

- vrednost delovnega mesta,
- posebne delovne razmere,
- osebne lastnosti in sposobnosti človeka, ki so v neposredni zvezi z delom,
- delovna uspešnost,
- obseg dela.

9. člen

Podpisniki sporazuma bodo določili s splošnim aktom vrednost delovnih mest tako, da bodo upoštevali zahtevano znanje in sposobnosti, napore in delovne razmere. Vrednost iz prvega odstavka tega člena bodo podpisniki sporazuma določili s temle številom točk in v okviru tehle skupin delovnih mest:

Zap. št.	Značilna skupina delovnih mest	Skupina po 6. čl. sp. družbenega dogovora	Točkovna vred. po 6. čl. SDD	Skupina po samoupr. sporazumu	Točkovna vrednost po samoupr. sporazumu	Razlika v točkah po SDD in po samoupr. sporazumu
1.	Nekvalificirani delavci: pomočnica, pomivalica, strežnica, čistilka, perica in drugi nekvalificirani delavci	I.	100	1.	100	-
2.	Priučeni delavci, ki so se po obveznem šolanju II. priučili za poklice: varuhinja otrok, čistilka, perica, likarica, kuharica, hišnik, kurjač in drugi polkvalificirani delavci	II.	113	2.	113	-
3.	Kvalificirani delavci in delavci z nižjo strokovno izobrazbo: varuhinja otrok, negovalka, delavci v administraciji in računovodstvu z nižjo strokovno izobrazbo ter kvalificirani delavci: kuharica, kurjač, ekonom in drugi delavci, ki so končali poklicno šolo ali si pridobili srednjo strokovno izobrazbo	III.	181	3.	181	-
4.	Visokokvalificirani delavci in delavci s srednjo strokovno izobrazbo, ki delajo v tehničnih službah, v administraciji in v računovodstvu	IV.	213	4.	213	-
5.	Vzgojitelji s srednjo strokovno izobrazbo: učitelj, vzgojitelj, medicinska sestra otroške smeri	IV.	213	5.	220	+7
6.	Delavci z višjo strokovno izobrazbo: predmetni učitelj, višja medicinska sestra, vzgojiteljica s pedagog. akademijo, socialni delavec idr.	V.	250	6.	250	-
7.	Delavci z visoko šolo ali s fakulteto: psiholog, pedagog, zdravnik ipd.	VI.	313	7.	313	-
8.	Delavci z visoko šolo ali s fakulteto in z javno priznano specializacijo: zdravnik-pediatr, pedopsiholog ipd.	VII.	338	8.	338	-

Podpisniki samoupravnega sporazuma vrednotijo delo vzgojiteljev s srednjo strokovno izobrazbo za 7 točk višje kot omogočajo določila splošnega družbenega dogovora. Vzgojitelji opravljajo namreč neposredno in zahtevno vzgojno delo z otroki, zraven tega pa so zadolženi še za druge strokovne ter družbene naloge v zvezi z delom vzgojnovarstvenih organizacij, navedene v 33. členu zakona o vzgojnovarstveni dejavnosti za predšolske otroke (Ur. list SRS, št. 28/1971), zaradi česar je njihovo delo težje od dela drugih delavcev s srednjo strokovno izobrazbo in odgovornejše.

Kalkulativni osebni dohodki se izračunajo tako, da znaša v letu 1971 vrednost točke 8 dinarjev, to je neto 800 dinarjev mesečno za nekvalificiranega delavca. Podpisniki sporazuma bodo navedeni znesek vsako leto valorizirali v skladu z zadnjim odstavkom 6. člena splošnega družbenega dogovora za družbene dejavnosti (Ur. list SRS, št. 19/1971). Zaradi uskladitve z gospodarstvom se vrednosti iz prejšnjega odstavka doda nadomestilo za poprečni vrednostni rezultat, ki ga uresničujejo gospodarske delovne organizacije na podlagi dogovorjenih faktorjev stimulacije. Za leto 1971 znaša to

nadomestilo 15 % na kalkulativne osebne dohodke, na dodatke za pogoje dela in na dodatke vodilnih delavcev.

Ce se na podlagi uradnih podatkov Zavoda SR Slovenije za statistiko in službe družbenega knjigovodstva ugotovi, da je bil poprečen rezultat faktorja stimulacije na območju SR Slovenije večji ali manjši, se obračuna razlika vsako leto v okviru valorizacije, ki je predvidena v zadnjem odstavku 6. člena splošnega družbenega dogovora za družbene dejavnosti.

10. člen

Podpisniki sporazuma si bodo prizadevali, da bi čimprej dosegli dohodek, ki bo omogočil vrednotenje dela na ravni osnov in meril tega samoupravnega sporazuma. Do tedaj pa bodo podpisniki izplačevali sorazmerno manjše osebne dohodke vsem delavcem, vendar tako, da se zlasti v najnižjih skupinah doseđanji osebni dohodek ne bo zmanjšal.

Ne glede na druge določbe tega sporazuma poprečni mesečni neto osebni dohodek za normalno delo v rednem delovnem času v letu 1971 ne more biti nižji od 800 in ne višji od 5000 din.

11. člen

Za delavce na delovne mestu, ki je s statutom določeno kot vodilno, se prizna KALKULATIVNI MESEČNI DOHODEK PO DEJANSKI STROKOVNI IZOBRAZBI, povečan za:

A. za ravnatelja vzgojnovarstvenega zavoda s številom oddelkov:

- 1-4 do 10 %
- 5-10 do 20 %
- 11-20 do 30 %
- nad 20 do 35 %

Če ima zavod dislocirane enote, se poveča odstotek za največ 5 %.

B. za pomočnika ravnatelja vzgojno varstvenega zavoda znaša dodatek, če ima zavod:

- do 20 oddelkov do 15 %
- nad 20 oddelkov do 20 %

C. za vodjo organizacijske enote, če ta obsega:

- 2 oddelka do 5 %
- 3-6 oddelkov do 8 %
- 7-10 oddelkov do 10 %
- nad 10 oddelkov do 15 %

12. člen

Izjemoma se le za delavce, ki delajo v varstvu in vzgoji otrok, a nimajo predpisane strokovne izobrazbe, obračunavajo kalkulativni osebni dohodki: za varuhinje otrok, ki že nad 15 let uspešno opravljajo svoje delo v varstvu otrok enako, kot za delavce z nižjo strokovno izobrazbo; za negovalke in druge delavce brez popolne srednje strokovne izobrazbe, če že nad 15 let uspešno vodijo oddelek enako kot za vzgojitelje s srednjo strokovno izobrazbo.

13. člen

Osebni dohodek delavca za delo v nočnem času se poveča za 12,5 %.

14. člen

Podpisniki zagotavljajo, da bo znašalo plačilo v podaljšanem delovnem času v sorazmerju z osebnim dohodkom za delo v rednem delovnem času 130 %.

15. člen

Podpisniki zagotavljajo, da bodo po svojih internih določilih o odmerjanju osebnega dohodka zmanjšali delavcem, ki nimajo zahtevane izobrazbe osebni dohodek, izračunan po 9. členu tega sporazuma za 15 %.

Delavcu, ki ima 20 let delovne dobe, vštene za pokojnino, se odbitek iz 1. odstavka tega člena lahko zmanjša za polovico. Za izobrazbo se šteje izobrazba, priznana z javno listino.

16. člen

Podpisniki zagotavljajo, da bodo upoštevali pri določanju osebnega dohodka delovne izkušnje delavca tako, da bodo v mejah razpoložljive vsote za osebne dohodke uvedli za enaka delovna mesta razlike do 25 %, po merilih, določenih s pravilnikom o delitvi osebnih dohodkov. Glede na izkušnje v delu, ki ga opravlja, lahko doseže 25 % delavec pri 15-letnih delovnih izkušnjah.

17. člen

Delavcu - pripravniku se zmanjša osebni dohodek iz 9. člena tega sporazuma za 15 %.

18. člen

Podpisniki sporazuma izločijo iz sredstev za osebne dohodke po 9. členu tega sporazuma najmanj 2 % za nadpoprečne delovne uspehe posameznih delavcev.

Sredstva iz prejšnjega odstavka razdeli delovna skupnost samo tistim delavcem, za katere oceni na podlagi evidence o delu in ocene dela, da njihovi delovni uspehi pomembno izstopajo iz normalnega izpolnjevanja delovnih nalog glede na obseg in kakovost.

Način ocenjevanja delovnih uspehov in merila določi delovna skupnost v samoupravnem aktu.

19. člen

Podpisniki tega sporazuma bodo izplačali delavcu ob upokojitvi ali delavčevi družini ob njegovi smrti najmanj še enkratni in največ dvakratni znesek poprečnega osebnega dohodka v zavodu.

20. člen

Podpisniki sporazuma bodo zagotovili, da bo nadomestilo osebnega dohodka za čas nezmožnosti za delo do 30 dni znašalo v primeru nesreče pri delu 100 % osnove, v drugih primerih pa najmanj 80 % osebnega dohodka iz preteklega leta.

21. člen

Podpisniki sporazuma sklenejo, da bodo nagrajevali vzgojitelje - praktikante tako, da bodo znašale njihove nagrade 80 % kalkulativnih osebnih dohodkov pripravnikov, ki opravljajo isto delo. Ta sredstva se določijo v sporazumu s financirjem posebej in niso všteta v skupno vsoto kalkulativnih osebnih dohodkov.

22. člen

Podpisniki sporazuma soglašajo, da bodo znašala njihova sredstva za skupno porabo delavcev vsako leto:

- za stanovanjsko gradnjo po predpisih iz leta 1970;
- za strokovno izobraževanje delavcev najmanj 1 % od izplačanih neto osebnih dohodkov;
- za regres za letni dopust vključno z morebitnim regresiranjem oskrbnega dne v počitniških domovih neto 300-600 dinarjev letno na zaposlenega;
- za regresiranje prehrane neto 50 dinarjev na mesec na zaposlenega; ta znesek pa se ne sme izplačati v gotovini posamezniku;
- za druge skupne kulturne in socialne potrebe delavcev 0,3 % od izplačanih neto osebnih dohodkov.

Zneski iz prejšnjega odstavka se valorizirajo skladno z določbami 6. člena splošnega družbenega dogovora za družbene dejavnosti.

23. člen

Podpisniki sporazuma soglašajo, da se s samoupravnimi akti določijo zneski vseh osebnih izdatkov, ki bremenijo materialne stroške. Pri tem je za izdatke, navedene v nadaljevanju dopustna tale najvišja meja:

- dnevnice za službena potovanja izven kraja zaposlitve, če znaša čas potovanja od 8-12 ur - 60 din;
- dnevnic za službena potovanja izven kraja zaposlitve, če traja čas potovanja več kot 12 do 14 ur - 80 din in stroški prenočišča na podlagi računa ter potni stroški po veljavni tarifi javnih prometnih sredstev;
- kilometrina, če je v utemeljenih primerih izrecno dovoljena uporaba osebnega avtomobila, za vsak prevožen kilometer po uradnem daljiniranju - 0,90 din;
- delno mesečno povračilo stroškov za prevoz na delo in z dela delavcem nad 20 din stroškov za mesečno vozovnico, ki je veljavna v javnem prometu;
- nadomestilo za ločeno življenje delavca, ki stanuje zaradi službene potrebe v drugem kraju kot družina, v kraju zaposlitve pa še ni mogel dobiti družinskega stanovanja + mesečno 500 din.

24. člen

Podpisniki se sporazumejo, da ne bodo izplačevali osebnih prejemkov na račun materialnih stroškov oziroma skladov skupne porabe, ki niso v sporazumu izrecno predvideni.

25. člen

Skupna komisija, ki so jo imenovali podpisniki za pripravo tega sporazuma, nadaljuje delo kot stalni organ podpisnikov sporazuma in ima te naloge:

- spremlja izvrševanje tega sporazuma in zahteva lahko v ta namen tudi potrebne podatke od podpisnikov;
- razlaga določila tega sporazuma na zahtevo posameznega podpisnika;
- zastopa podpisnike sporazuma v stikih s podpisniki splošnega družbenega dogovora in verifikacijskimi organi;
- sprejema predloge podpisnikov za spremembe in dopolnitve sporazuma s tem, da je k vsakemu predlogu dolžna sprejeti stališče in ga sporočiti predlagatelju najpozneje v 30 dneh od sprejema predloga;
- pripravlja osnutke sprememb in dopolnitev tega sporazuma ter jih predlaga v obravnavo podpisnikom.

Podpisniki sporazuma lahko kadarkoli zamenjajo člane v skupni komisiji. Sedež komisije je: Republiška skupnost otroškega varstva, Ljubljana, Župančičeva 6/III.

Ljubljana, 12. 11. 1971

Skupna komisija udeleženk samoupravnega sporazumevanja za vzgojnovarstvene zavode

Predsednica

CILKA MALEŠIČ, dipl. oec. l. r.

SREDNJE ŠOLSTVO

Na podlagi 1., 2., 6. in 7. člena zakona o samoupravnem sporazumevanju in družbenem dogovarjanju o merilih za usmerjanje dohodka in osebnih dohodkov (Uradni list SRS, št. 4/71) so pristojni samoupravni organi organizacij združenega dela s področja družbenih dejavnosti, grupacija SREDNJE ŠOLSTVO (v nadaljnjem besedilu: podpisniki sporazuma) po tem, ko so dobili soglasje pristojnega organa sindikata, sprejeli

SAMOUPRAVNI SPORAZUM

o merilih za delitev dohodka in osebnih dohodkov

1. člen

Podpisniki sporazuma bodo v vsaki fazi delitve doseženega dohodka upoštevali, da delijo rezultate svojega in družbenega dela. Zagotavljali bodo, da bo za enako delo odmerjeno enako plačilo na temelju opravljenega dela in da bo osebnih dohodek posameznega delavca v skladu z njegovim prispevkom pri uresničevanju nalog delovne enote in organizacije kot celote.

2. člen

Podpisniki sporazuma sestavljajo vsako šolsko leto program dela na osnovi:

- a) potrebe ustanovitelja, gospodarstva in družbenih služb
- b) zakonov in predpisov s področja vzgoje in izobraževanja
- c) osnov predmetnikov in učnih načrtov
- d) razpoložljivih kadrovskih, materialnih, prostorskih in finančnih možnosti,
- e) dogovorov z RIS.

Na teh osnovah sestavljeni program dela predstavlja osnovo za finančni načrt zavoda.

3. člen

Sredstva, dogovorjena s samoupravnimi sporazumi, se štejejo za družbeno upravičena, če je za obravnavano obdobje organizacija združenega dela (organ) izpolnila dogovorjeni program dela ali delo v okviru predpisanih pristojnosti oziroma svoje naloge.

Kadar organizacija združenega dela (organ) dogovorjenega programa ne izpolni ali predpisanega dela ne izvrši, ali če dogovorjeni program upravičeno preseže, je to razlog za spremembe družbeno upravičene višine sredstev, dogovorjenih s samoupravnimi sporazumi.

Izpolnjevanje dogovorjenega programa dela oziroma odstopanje od tega programa ugotavlja organ, ki odloča o financiranju oz. ustanovitelj in izvajalec dejavnosti. Če tega ne storita, se šteje, da je bilo delo opravljeno v normalnem obsegu in kakovosti.

4. člen

Doseženi celotni dohodek za opravljeno delo razdeli delovna organizacija vsako leto z zaključnim računom, delitev med letom pa usmerja s finančnim načrtom.

Pri tem določi:

- a) sredstva za amortizacijo zgradb in opreme,
- b) sredstva za materialne izdatke,
- c) sredstva za rezervo,
- d) razliko pa razdeli:
  - za osebne dohodke s prispevki,
  - za poslovni sklad,
  - za sklad skupne porabe,
  - za druge sklade

Vsa izplačila osebnih dohodkov in osebnih prejemkov iz sklada skupne porabe, izplačana med letom, se obravnavajo kot akontacija, ki se dokončno obračuna z zaključnim računom.

5. člen

Delovna organizacija obračuna amortizacijo tako, da upošteva najmanj predpisane minimalne stopnje. Če so s pogodbo o financiranju določene višje stopnje, se amortizacija obravnava najmanj po teh pogodbenih stopnjah.

6. člen

Delovna organizacija nameni za materialne izdatke najmanj tolikšen del doseženega dohodka, da zagotovi kakovost in obseg poslovanja, določena s programom, ki je v skladu s predpisi in sklenjenimi pogodbami. Težiti je treba k stalnemu izboljševanju materialnih pogojev izobraževanja.

7. člen

Če ni s predpisi ali s pogodbo z RIS drugače določeno, nameni delovna organizacija za rezervo vsako leto najmanj 1 % doseženega celotnega dohodka, in sicer toliko časa, da dosežejo rezervna sredstva 5 % celotnega doseženega dohodka.

8. člen

Sredstva, ki jih določi delovna organizacija za osebni dohodek v skladu s 1. in 4. členom tega sporazuma, deli po naslednjih osnovah in merilih:

- a) vrednost delovnega mesta (glede na izobrazbo, delovne izkušnje ipd.)
- b) strokovna usposobljenost
- c) delovna uspešnost (količina in kvaliteta opravljenega dela)
- d) posebne delovne razmere

9. člen

Podpisnice sporazuma bodo s splošnim aktom določile vrednost delovnih mest tako, da bodo upoštevale zahtevano znanje in sposobnosti, odgovornost, napore in delovne razmere.

Vrednost iz prvega odstavka tega člena bodo podpisnice sporazuma določile s temle poprečnim številom točk in v okviru tehle značilnih skupin delovnih mest:

Značilna skupina delovnih mest	Skupina po 6. členu splošnega družbenega dogovora	Točkovna vrednost po 6. členu SDD	Dodatek za težje delovne pogoje	Skupaj
a) nekvalificirani delavec	I.	100	—	100
b) polkvalificirani delavec	II.	113	—	113
c) kvalificirani delavec	III.	181	—	181
d) delavec — srednja izobrazba	IV.	213	—	213
e) delavec — učitelj in vzgojitelj srednja izobrazba	IV.	213	7	220
f) delavec — višja izobrazba	V.	250	—	250
g) delavec — visoka izobrazba	VI.	313	—	313
h) delavec — magister	VII.	338	—	338
i) delavec — doktor znanosti	VIII.	375	—	375

10. člen

Najnižji kalkulatívni osebni dohodki se izračunavajo tako, da znaša v letu 1971 vrednost točke 8 dinarjev, to je neto 800 dinarjev mesečno za nekvalificiranega delavca. Podpisniki sporazuma bodo navedeni znesek vsako leto valorizirali v skladu z zadnjim odstavkom 6. člena splošnega družbenega dogovora za družbene dejavnosti (Uradni list SRS, št. 19/1971).

Zaradi uskladitve z gospodarstvom se vrednosti iz prejšnjega odstavka tega člena doda nadomestilo za poprečni vrednostni rezultat, ki ga uresničujejo gospodarske delovne organizacije na podlagi dogovorjenih faktorjev stimulacije. Za leto 1971 znaša to nadomestilo 15 % na kalkulatívne osebne dohodke, na dodatke za pogoje dela in na dodatke vodilnih delavcev.

Če se na podlagi uradnih podatkov zavoda SR Slovenije za statistiko ali službe družbenega knjigovodstva ugotovi, da je bil poprečen rezultat faktorja stimulacije na območju SR Slovenije večji ali manjši, se razlika vsako leto obračuna v okviru valorizacije, ki je predvidena v zadnjem odstavku 6. člena splošnega družbenega dogovora za družbene dejavnosti.

Pri skupinah delovnih mest, za katere je indeksna vrednost po tem sporazumu večja od indeksne vrednosti po 6. členu splošnega družbenega dogovora za družbene dejavnosti, se razlika nanaša na delovne pogoje, ki zaobsegajo zlasti večje znanje in sposobnosti, večjo odgovornost, polivalentnost, posebne delovne razmere in druge pogoje delovanja. Za te je upoštevan Katalog — 2 nekaterih osnov in meril za vrednotenje dela v družbenih dejavnosti.

11. člen

Delovne organizacije, ki ustvarjajo dohodke z lastnim proizvodnim delom in s storitveno dejavnostjo, lahko do 31. decembra 1971 povečajo znesek kalkulatívni osebnih dohodkov iz 9. člena do 5 % za nagrajevanje dodatnega dela in za stimulacijo pri ustvarjanju teh dohodkov.

Za nagrajevanje dela sme delovna organizacija uporabljati interna merila o delitvi osebnega dohodka, veljavna ob začetku šolskega leta 1971/72.

12. člen

Do 1. januarja 1972 bo komisija za samoupravni sporazum za srednje šole pripravila merila za posebne delovne pogoje in merila za nagrajevanje dela ter stimulacijo pri ustvarjanju dohodkov z lastnim proizvodnim delom in s storitveno dejavnostjo.

13. člen

Podpisniki sporazuma si bodo prizadevali, da bi čimprej dosegli dohodek, ki bi omogočal vrednotenje dela na ravni osnov in meril tega samoupravnega sporazuma. Do tedaj pa bodo podpisniki izplačevali sorazmerno manjše osebne dohodke vsem delavcem, vendar tako, da se zlasti v najnižjih skupinah dosežanji osebni dohodek ne bo zmanjšal.

14. člen

Ne glede na druge določbe tega sporazuma poprečni mesečni osebni dohodek za normalno delo v rednem delovnem času v letu 1971 ne more biti nižji od 900 din in ne višji od 6000 dinarjev.

Pri določanju višine osebnega dohodka veljajo določila 9. in 16. člena.

15. člen

V primeru, da je na delovnem mestu delavec, ki nima zahtevane izobrazbe ali strokovne kvalifikacije, se mu osebni dohodek, izračunan na osnovi 9. člena tega sporazuma, zmanjša za vsako manjkajočo stopnjo izobrazbe od 10—15 %.

Delavcu, ki ima 20 let delovne dobe, vštevne za pokojnino, se odbitek lahko zmanjša za polovico.

Delavcu pripravniku se zmanjša kalkulatívni osebni dohodek glede na značilno skupino delovnega mesta, ki ustreza njegovi izobrazbi za 15 %.

16. člen

Pri določanju osebnega dohodka v okviru vrednosti 4. in 9. člena tega sporazuma se upoštevajo delavcu izkušnje takole: od 0—15 let se osebni dohodek poveča od 0—25 %.

17. člen

Vodilna delovna mesta, ki so določena v statutu delovne organizacije, se ovrednotijo tako, da se vrednost značilne skupine delovnih mest, v katero je razvrščen vodilni delavec po svojem osnovnem poklicu, poveča za največ 40 %.

Sole se bodo pri določevanju višine dodatka ravnale po naslednjih merilih:

Ravnatelj šole:	25 oddelkov in več	40 %
	od 13—24 oddelkov	35 %
	do 12 oddelkov	25 %
Pomočnik ravnatelja	50 % dodatka ravnatelja + 1 uro zmanjšana učna tedenska obveznost na vsaka dva oddelka šole	

Predstojnik odseka in vodja delavnic

do 25 % dodatka ravnatelja + 1 uro zmanjšana tedenska učna obveznost na vsaka dva oddelka odseka ali delavnice.
Delavnice in druga delovišča, ki jih uporablja šola za praktični pouk, se štejejo kot posebni oddelki tako, da se vsakih 1260 ur praktičnega pouka šteje za en oddelek.
do 90 gojencev (3 vzgojne skupine) do 15 %
od 90–210 gojencev (7 vzgoj. skupin) do 20 %
od 210–360 gojencev (12 vzgoj. skupin) do 30 %
nad 360 gojencev (nad 12 vzgoj. skupin) do 40 %

Pedagoški vodja pri vzgojni ustanovi

18. člen

Pri določanju povečanja je treba poleg meril 17. člena upoštevati tudi velikost in strukturo delovne organizacije, organizacijo praktičnega pouka glede na obseg šolskega področja, število šol in tečajev, ki delujejo v okviru zavoda, število dislociranih oddelkov, meril RIS ipd.

19. člen

Delovna organizacija izloči iz sredstev za osebne dohodke 2 % neto za nadpovprečne delovne uspehe.

Sredstva iz prejšnjega odstavka razdeli delovna organizacija samo tistim delavcem, za katere na podlagi evidence o delu in ocene dela ugotovi, da njihovi delovni uspehi pomembno odstopajo od normalnega izpolnjevanja delovnih nalog glede na obseg in kakovost. Način ocenjevanja delovnih uspehov in merila določi delovna organizacija v samoupravnem aktu.

20. člen

15., 16., 18. in 19. člen tega sporazuma služijo za interno uporabo zavodom in ne za izračunavanje kalkulativnih osebnih dohodkov.

21. člen

Delovna organizacija zagotovi delavcu plačilo v podaljšanem delovnem času. Podaljšani delovni čas se smatra čas nad letno delovno obveznostjo oz. čas, ki presega 42-urni teden.

Ura se v podaljšanem času ovrednoti za 150 % vrednosti redne ure izračunane na podlagi 42-urnega delovnega tedna. Za delo v nočnem času od 22. do 5. ure se ovrednoti delovna ura 12,5 % višje.

22. člen

Podpisniki sporazuma bodo zagotovili, da bo nadomestilo osebnega dohodka za čas nezmožnosti za delo do 30 dni znašalo najmanj 90 % osnove, za nesreče pri delu pa 100 %. Pri tem je upoštevano, da se osnova določa po osebnem dohodku preteklega leta.

23. člen

Podpisniki sporazuma bodo izplačali ob upokojitvi ali ob smrti delavca njegovim družini še najmanj enkratni in največ dvakratni znesek povprečnega mesečnega osebnega dohodka vseh zaposlenih na zavodu.

24. člen

Iz sredstev sklada skupne porabe namenijo podpisniki sporazuma vsako leto za:

- stanovanjsko izgradnjo najmanj 4 % od izplačanih bruto osebnih dohodkov,
- strokovno izobraževanje delavcev najmanj 1 % od izplačanih neto osebnih dohodkov,
- rekreacijo do 1 % od izplačanih neto osebnih dohodkov.

Rad bi vam opisal resničen dogodek o „bombi“, ki je postal koristen diaproyektor.

Bilo je ob koncu vojne l. 1945. Sovražnik se je umikal in odmetaval vse, kar bi mu ovrhalo beg. Vaščani so venomer brskali po odvrženih predmetih. Neki kmet je previdno shranil namišljeno bombo v svojo drvarnico, češ da „ne bo za otroke nevarna“. Slučajno sem si ogledal to „bombo“ in ugotovil, da je to 6-lečni Zeiss diaproyektor z odlično optiko. Zaprošil sem kmeta, naj mi jo da, kar je tudi storil s priporočilom, naj jo takoj zakopljem. Odnese sem diaproyektor domov in razmišljal, kako bi ga lahko koristno uporabil. Diapozitivov nisem imel in jih tudi ne bi mogel dobiti. Tudi elektrike ni bilo v naši vasi. Domislil sem se. Sonce mi bo pomagalo. Z gibljivim zrcalom sem usmeril sončni žarek skozi odprtino v

zatemnjeno sobo na leče diaproyektorja. Dobil sem svetlobo, boljšo od 500-vatne žarnice. Po naključju sem imel nekaj kosov zavrženega filma. Posamezne slike sem vstavil med stekla in imeli smo prvo „filmsko predstavo“. Za hribovske otroke je bilo to pravo doživetje. Ker se je sonče večkrat skrilo, otroci pa so se istih slik naveli-

Bomba — diaproyektor

čali, sem se moral domisliti česa drugega. Ugotovil sem, da se da marsikaj projicirati, kar bi mi koristilo pri pouku. Med stekla sem postavil razne dele rastlin, npr. cvet s prašniki, prerez popka, alge, klijočča zrna, vzorce listov z različnimi rastlinskimi boleznimi in še in še bi lahko naštevale.

V posebno pripravljene vitrine smo lahko opazovali žive živali:

– druge skupne kulturne in socialne potrebe (npr. proslave, socialne pomoči, družbena prehrana ipd.) do 0,3 % od izplačanih neto osebnih dohodkov,

– za regres za letni dopust vključno z morebitnim regresiranjem oskrbnega dne v počitniških domovih neto 300 do 600 dinarjev letno na zaposlenega,

– za regresiranje prehrane neto 50 dinarjev na mesec na zaposlenega; ta znesek se ne sme izplačevati v gotovini posamezniku.

Zneski iz prejšnjega odstavka se valorizirajo na način, ki je določen v 11. členu splošnega družbenega dogovora.

25. člen

Osebnih prejemki, ki se obračunavajo v breme materialnih stroškov, znašajo:

– dnevnic za službeno potovanje izven kraja zaposlitve, če čas potovanja znaša od 8 do 12 ur – 60 din,

– dnevnic za službeno potovanje, če čas potovanja znaša nad 12 do 24 ur in če delavec ni prenočeval izven kraja stalnega prebivališča – 80 din,

– dnevnic za službeno potovanje izven kraja zaposlitve, če čas potovanja znaša nad 12 do 24 ur in je delavec prenočeval izven kraja stalnega prebivališča – 80 din + stroški prenočišča na podlagi računa,

– kilometrini, če je v utemeljenih primerih izrecno dovoljena uporaba osebnega avtomobila, za vsak prevoženi kilometer po uradnem daljinarju – 90 par

– nadomestilo za ločeno življenje delavcu, ki zaradi službene potrebe stanuje v drugem kraju kot družina, v kraju službovanja pa še ni mogel dobiti družinskega stanovanja, mesečno do največ – 500 din,

– delovna organizacija lahko prizna delno mesečno povračilo stroškov za prevoz na delo in z dela delavcem, ki se vozijo na delo – nad 20 din cene mesečne avtobusne vozovnice.

26. člen

Podpisniki ne bodo izplačevali osebnih prejemkov na račun materialnih stroškov oziroma skladov skupne porabe, ki v tem sporazumu niso izrecno predvideni.

27. člen

Skupna komisija, ki so jo imenovali podpisniki za pripravo tega sporazuma, nadaljuje delo kot stalni organ podpisnikov sporazuma in ima te naloge:

– spremlja izvrševanje tega sporazuma in v ta namen lahko zahteva od podpisnikov potrebne podatke,

– razlaga določila tega sporazuma na zahtevo posameznega podpisnika,

– zastopa podpisnike sporazuma v stikih s podpisniki splošnega družbenega dogovora in verifikacijskimi organi,

– sprejema predloge podpisnikov za spremembe in dopolnitve sporazuma s tem, da je o vsakem predlogu dolžna sprejeti gledišče in ga sporočiti predlagatelju najpozneje v 30 dneh od sprejema predloga,

– pripravlja osnutke sprememb in dopolnitev tega sporazuma ter jih predlaga v obravnavo podpisnikom.

Podpisniki sporazuma lahko kadarkoli zamenjajo člane v skupni komisiji. Sedež komisije je LJUBLJANA, TITOVA CESTA 100.

28. člen

Za spremembe in dopolnitve tega samoupravnega sporazuma velja enak postopek kot za sprejem.

29. člen

Ta samoupravni sporazum velja od dneva, ko so izpolnjeni pogoji po 5., 7. in 13. členu zakona, uporablja pa se lahko od 1. maja 1971.

V Ljubljani, 15. 11. 1971

stonoge, mravlje, rastlinske in živalske uši.

Vgradil sem med dva celuloida razne vrste koles in na tej podlagi obravnaval škripčevje, prenos gibanja koles, vzmeti, spiral, bata. Diaproyektor sem koristno uporabil tudi za lutkovno gledališče. Na poseben polprozoren in neprozoren material sem narisal figure ljudi in

zato je možna dobra sinhronizacija. Posrečilo se mi je tudi nabaviti debelejši, nelomljiv in negorljiv papir, na katerega sem kopiral slike iz leksikonov ali pa sam risal. Na tak način sem prikazal učno enoto „Kmečke upore“. Zbral sem 31 slik, jih sešil in opremil s podpisi. Učno enoto sem razdelil na dva dela. Prvo polovico sem obdelal ustno, drug del pa z ilustracijami. V prvi polovici je znalo snov ponoviti dobro 5 % učencev, nepopolno 20 %, 65 % malo ali nič. V drugi polovici je znalo snov ponoviti prav dobro 70 %, zadovoljivo 25 % in nezadovoljivo 5 % učencev. Celotelo 5 % si je zapomnilo mnogo podrobnosti v posameznih slikah. Prednosti takega dela so očitne.

Če bi še kdo želel kaj vprašati v zvezi z mojimi izkušnjami upokojenca, bom zelo rad odgovoril.

ZMAGO ŽELEZNIK

Učne priprave — vedno boljše

V tej številki pričenjamo z objavljanjem vzornih učnih ur. To so želeli učitelji po naših solah. Objavili bomo priprave za klasične ure, nekaj priprav za sodobne učne ure z uporabo sistema responderjev in nekaj polprogramiranih.

Želimo, da bi bile te priprave v pomoč našim prizadevnim prosvetnim delavcem pri njihovem vsakodnevem delu. Ni pa naš namen, da bi postale edini možni vzorec za posnemanje, temveč naj bodo predvsem pomoč, pobuda za nove zamisli in nove oblike dela pri pouku.

RAZRED: 6. c

UČNI PREDMET: slovenski jezik

UČNA SNOV: Obravnava berila: Prežihov Voranc „Potolčeni kramoh“

UČNI SMOTER: Učenci spoznajo Prežihovo črtico „Potolčeni kramoh“

VZGOJNI SMOTER: Sočutje do človeka

UČNA METODA: a) Pogovorna, b) Metoda branja: tiho branje

Potek učne ure:

I. UVOD

A. V berilih, ki smo jih letos brali, smo se srečevali z otroki. Katera berila so to? **Katere otroke** smo spoznali?

Škorci na vrtu, Gubač: Franc, Gusti, pisatelj v otroških letih
Ananas: tržaški otroci, predvsem Mario Morel in Peter Lovrin
Grlice: Draš

B. Ponovimo, **kakšni so otroci**, ki smo jih spoznali?

– Franc in Gusti: Brezdomca, siroti brez matere, osamljena, prezirana, revna, kdo nam o njiju pripoveduje? Kakšen je bil Miško Kranjec do njiju? (V Gubaču nevoščljiv, v drugem odlomku Škorcev na vrtu pa je usmiljenega srca). V katerem odstavku to izvemo? **Odstavek.**

– Tržaški otroci: revni, neurejeni, prepuščeni cesti in ulici, družijo pa jih tovarštvo. Kje tovarštvo doseže višek? Peter Lovrin se žrtvuje za Maria Morela. Kdo nam bo ponovil pisateljeve besede, s katerimi nam to tako lepo pove? **Odstavek.**

– Jelševčevi otroci: revni, odtujili so se očetu.

– Draš: Brezdomec, naveže se na grlici.

II. NAPOVED SMOTRA

Zdi se mi, da imate berila, v katerih se srečamo z otroki, radi, posebno še, če samega pisatelja srečamo med otroki, zato sem tudi za danes izbrala takšno berilo. Srečali se bomo s pisateljem, ki ga že poznate iz prejšnjih let. Spomnite se samo na berilo Solzice in Ajdovo strnišče! Kateri pisatelj je to?

V današnjem berilu bomo našli Voranca med svojimi vrstniki — otroki. Tak je kot ostali: razposajen, tudi zloben in kakšen še, pa naj nam pove berilo! Ali morda ve kdo, katero berilo je to?

III. OBRAVNAVA

1. Tiho branje in delovne naloge. Posamezni učenci dobe naslednje delovne naloge:

– Kakšen priimek so otroci dali Cenclju?

– Katere vzdevke poznaš v svojem razredu? Se spomniš katerega žaljivega?

– Cenclju se je godila trojna krivica. Proti čemu je bil Cencelj nemočen? Kdaj pa se je lahko branil?

– Kako pisatelj opiše Cencljevo zunanost? Preberi!

– Kaj so se dečki pogosto igrali? Opiši igro!

– Kdaj se ti zdi igra med Vorancem in Cencljem najbolj napeta?

– Kdaj se je Vorancu Cencelj najbolj zasmilil? Preberi!

– Se čuti Voranc tudi sam krivega pred Cencljem? Kako je hotel krivdo popraviti?

– Zakaj se igra konča? Kdo je torej kriv?

– Kako se je Cencelj zoperstavil hudobnim sošolcem?

– Na koncu ure boš prebral Cencljevo vlogo! Poišči dobesedni govor — kaj je Cencelj rekel Vorancu!

– Na koncu ure boš prebral Vorančevo vlogo! Poišči dobesedni govor — kaj je Voranc rekel Cenclju?

(Vsaka delovna naloga je napisana na posebnem listku.)

2. Delo po tihem branju:

a) Vsebina:

O kom smo brali? (O Cenclju — Potolčenemu kramohu in Vorancu.) Kakšen priimek so otroci dali Cenclju? Kdo je kramoh? (Razlaga.) Si tudi vi dajete priimke? Takim priimkom pravimo tudi vzdevki. Katere vzdevke poznaš v svojem razredu? Se spomniš katerega žaljivega vzdevka? Kaj še zvemo o dečku, ki so mu dali ta vzdevke? (Širota je, za rejenca pri bogatem knetu.) Kako pisatelj opiše njegovo zunanost? Preberi! Si po tem opisu dobro predstavljaš dečka? Kakšen se nam zdi? Pisatelj pravi, da je bil podoben kepi snega. Se vam zdi, da je bil Cencelj zaradi svoje zunanosti že sam nesrečen? (Drugačen je bil od ostalih — predvsem mnogo manjši, ves bel — potlačena postavica.) Je bilo to zanj krivično? (Narava mu je bila krivična.) Kaj pa je njegovo nesrečo še povečalo? Kaj je še bilo zanj krivično? (Ni imel staršev, ki bi zanj skrbeli, ga branili, nikjer ni našel varnega zavetja.) Kaj pa je Cenclja najbolj prizadelo? (Hudobija njegovih vrstnikov, ki ga z norčevanjem opozarjajo na njegovo nesrečo, ga žalijo in ponižujejo, vsi pa vedo, da se zanj nihče ne bo postavil.) Cenclju se je torej godila trojna krivica! Ali si to razbral iz berila? Proti čemu je bil Cencelj nemočen? Kdaj pa se je lahko branil? Kako?

Iz berila zvemo, da je Cencelj hodil v šolo in se s svojimi vrstniki tudi igral. Kaj so se dečki pogosto igrali? Opiši igro! Jo poznate? Je katera vaša igra podobna tej? Kdaj se vam zdi igra med Vorancem in Cencljem najbolj napeta? Kdaj se igra konča? Zakaj se igra konča? Kdo je kriv? Se Voranc čuti tudi sam krivega? Bi se na njegovem mestu vsakdo počutil krivega? (Voranc je bil usmiljen, zato ga je zaskrbelo za Cenclja.) Kako je hotel krivdo popraviti? (Pristopil je, ga poklical s pravim imenom, mu obljubil, da ga ne bo nikoli več tako klical, zaščitil ga bo pred ostalimi.) Preberimo! Ali mu je Cencelj verjel? (V začetku ne, pozneje mu verjame.) Preberimo sklep, ki nam lepo ponazori njuno prijateljstvo!

b) Glavna misel:

Kaj nas je v berilu najbolj prevzelo? (Pisateljevo sočutje do Cenclja.) Kdaj se Vorancu Cencelj najbolj zasmili? Preberi! Se Cencelj tudi vam smili?

c) Zgradba:

Kako se je pisatelju posrečilo pri bralcih zbuditi usmiljenje do Cenclja?

– Z živim opisom

– dvogovorom

– z zgradbo, slikovito in napeto.

Opis je živ. Bi si zgodbo lahko predstavljali v slikah?

Katerih?

1. Opis sirote.

2. Igra.

3. Razgovor, sklenjeno prijateljstvo.

Ali:

1. Cencelj lovi Voranca.

2. Vorančevo izzivanje.

3. Cencljeva prizadetost.

4. Vorančevo sočutje.

5. Sklenjeno prijateljstvo.

d) Oznaka oseb:

Tudi osebe nam pisatelj živo opiše! Kateri dve nam najbolj živo opiše?

Kaj pove o sebi? Izvemo kaj o njegovi zunanosti? (Imel je dolge noge, preskakoval je potoček. Cencelj se je v razredu samo njega bal. Bil je razposajen in hudoben. Kot ostali je nagajal Cencelju in ga izzival.) V čem se kaže hudobija? (Izzival ga je s psovko, priimkom, ga dražil, naj preskoči potok, ko je vendar vedel, da tega ne more, da se mora pognati v vodo, če hoče na drugi breg.) Česa se torej Voranc pred bralci obtožuje? (Hudobije.) Ali pa Voranca lahko tudi občudujemo? (Dobrosrčen je, saj občuti Cenceljevo bolečino. Pretresejo ga Cenceljeve solze.) Ali je kaj storil za Cencelja? (Zagotovil mu je prijateljstvo in zaščito.)

Pa opišimo še Cencelja, vendar ne po zunanosti, ker smo to že storili! Se je nad svojo nesrečo pritoževal? (Tiho, junaško jo je prenašal.) Kaj pri njem preseneča? (Velika telesna moč. Kadar se človek brani, je močan.) Je bil Cencelj brezčuten ali čustven deček? Kako ga je prizadelo zmerjanje tovarišev? Kako Vorančevo izzivanje? Zakaj pa je Cencelja prav Vorančevo izzivanje tako užalostilo? (Samo njega se je bal. Verjetno se ga tudi nikoli ni lotil, moral je čutiti, da je Voranc boljši od ostalih dečkov, da mu je naklonjen, prizadelo ga je razočaranje.) Iz česa to sklepamo? (Zakaj me tudi ti zmerjaš za Potolčenega kramoha?)

1. Kakšen je konec zgodbe? (Srečen.) Zakaj? (Dečka postaneta prijatelja – Cencelju to močno privoščimo.) Gotovo pa sta bila dečka, ki sta to doživela, še bolj srečna. Zakaj? Cencelj je bil srečen, ker je dobil zaščitnika, še bolj pa gotovo zato, ker mu je prijateljstvo vrnilo zaupanje v Voranca, zaupanje v dobrega človeka – in ga je to zaupanje v življenju še dolgo osrečevalo. Ali je s tem prijateljstvom tudi Voranc kaj pridobil? (Gotovo ga je vse življenje grela prijetna zavest, da je osrečil trpečega dečka.)

2. Ali je pisatelj napisal doživljaj samo zato, da je sebe izpovedal? Berilo beremo kot opozorilo in opomin: Ne bodimo krivični, hudobni, pomagajmo tistemu, ki je v stiski, le tako bomo srečni.

3. Da nam bo vse to bolj ostalo v spominu, za konec berilo še enkrat glasno preberemo.

4. Ta mladostni doživljaj je pisatelj uvrstil med druge, ki jih je zbral v Solzicah – naši novi knjigi za obvezno branje. Pisatelj je knjigo izdal le leto dni pred svojo smrtjo (l. 1949).

Sestavila:
MARIJA BRUNČEK

Še vedno premalo skrbi za naglušne otroke

Naglušni otroci se šolajo v različnih šolah, ki se med seboj precej razlikujejo. Največ slušno prizadetih otrok se šola v osnovni šoli, precej od njih v Centru za korekcijo sluha in govora v Mariboru, v Zavodu za korekcijo sluha in govora v Portorožu, v Zavodu za usposabljanje slušno in govorno prizadetih v Ljubljani ter v šolah za duševno nerazvite otroke. H govoru in jezikovnemu usposabljanju teh otrok, največ v predšolski dobi, pa precej prispevajo maloštevilni logopedski oddelki in ambulante.

Problemi naglušnih otrok so torej razpeti med več institucij, od katerih ni nobena v prvi vrsti namenjena samo njim. Zato tudi ni enotnega reševanja tega problema, ki pa je nujno, če hočemo pomagati tudi tem otrokom do primerne šolanja in vključevanja v skupnost.

Slab sluh škoduje otroku doma in v šoli ter vpliva bolj ali manj zaviralno na razvoj njegovih čustev, njegovih vzgojnih in izobraževalnih problemov, pa tudi na vključevanje v šolsko in družbeno skupnost. Zato je nujno, da se začne družbeni dejavniki bolj zanimati za probleme teh otrok in jim nuditi poleg zdravstvene pomoči tudi primerno pedagoško pomoč.

Z zdravstvenega stališča ima ta problem pravilno rešen Šolski dispanzer na Aškerčevi cesti v Ljubljani, kjer imajo aparat za skupinsko merjenje sluha, s katerim preizkušajo vse otroke 1. in 7. razreda, ki pridejo tja na sistematične preglede. In če kateri od njih ne sliši ene od frekvenc ojačanega zvoka za 25 decibelov* v območju od 500

do 4000 nihajev v sekundi, ga takoj pošljejo k otologu v nadaljnji postopek, s čimer je za takega otroka poskrbljeno z zdravstvenega vidika, ne pa s pedagoškega.

SKUPINSKI PREIZKUS MERJENJA SLUHA

Da ne bi bili vsi drugi učenci elementarnih razredov zunaj Ljubljane glede tega zapostavljeni, bi morali učitelji poznati skupinski preizkus merjenja sluha brez aparature. Zanj rabimo samo list papirja za vsakega otroka. Na listu je naslikano približno 20 slik, ki ponazarjajo razne igračke in predmete, ki jih otrok dobro pozna kakor npr. žogo, omaro, mizo, stol in koš za papir, jabolko, hruško, češnjo, jagodo in slivo.

Pred preizkusom naj učitelj skupno z učenci pregleda in poimenuje igračke, predmete in plodove na slikah, nato pa naj začne s preizkusom, pri katerem reče npr. avto. Otroci naj pri sliki avta napravijo križec itd. Učitelj naj poimenuje skupno samo pet predmetov ali plodov.

Da bodo imeli vsi otroci enake pogoje slišanja, jih naj razporedi v polkrogu okrog sebe, vendar ne več kot 10 hkrati.

Ko pregleda liste s slikami, lahko hitro ugotovi, kateri otrok ni zaznamoval pravih slik. Še prej pa naj ugotovi, kateri otrok je gledal k sosedom ali iskal pri njih pomoči. Vse tiste, ki pri dva – ali trikratnem preizkusu odpovedo, naj pošljejo k otologu.

Podobni preizkusi sluha so možni tudi v vrtcih, ki nam omogočajo, če jih večkrat izvedemo in v krajših razdobjih, čimbolj zgodnje odkritje slušnih težav nekaterih otrok.

Mnogo bi k temu lahko pripomogla dobro urejena mreža logopedskih oddelkov ali ambulant, ki naj bi vzela v svoj program izvedbo teh slušnih preizkusov v vseh vrtcih svojega območja. Logopedi bi takoj nato začeli s specialno govorno in jezikovno izobrazbo slušno prizadetih ob pomoči zdravstvene službe in staršev. Ob enem bi poskrbeli za njihovo kategorizacijo in vsolanje v njim ustrezne šole.

S kategorizacijo bi odredili vpis najtežjih slušno prizadetih otrok v zavode za gluho mladino, če so gluhi in v šole za duševno nerazvite, če so slušno in duševno prizadeti. Za vse ostale, ki ostanejo v osnovni šoli, bi bilo treba nekaj ukreniti. Nima namreč smisla, da jih še naprej stihijsko obravnavamo: nuditi jim moramo primerno pomoč, ki pa ne more biti uspešna, če so vsi ti otroci raztepeni po mnogih osnovnih šolah, kjer sestavljajo stalen kader ponavljalcev. Zato bi bilo nujno, da se v vseh večjih središčih odpro zanje posebni dopolnilni razredi v rednih osnovnih šolah.

Ker so stvarne možnosti največje v Ljubljani, jih bom najprej obravnaval tukaj. Najprej bi bilo treba zbrati vse otroke, ki slabo slišijo, iz mestnega območja na eno izmed osrednjih šol in vsem najlažje dostopne osnovne šole. Otroci s slabim sluhom bi obiskovali dopolne redne razrede skupaj s slišječimi otroki, v popoldanskem času pa bi jim strokovnjaki v dopolnilnih razredih nudili ustrezno dodatno pomoč.

Da bi bilo delo v razredih nekoliko lažje, bi morali biti le-ti številčno nekoliko manj zasedeni. S tem bi učiteljem prihranili nekaj časa pri ocenjevanju

in pri popravljanju nalog in tihih vaj, bi pa zato morali porabiti malo več časa za razlago.

Vpis v to osrednjo osnovno šolo naj bi ne bil strogo obvezen za otroke s slabim sluhom, ki imajo zelo skrbne in razgledane starše, s katerimi pa naj bi bili vodja in razredniki dopolnilnih razredov v nenehnem stiku. Kakor hitro bi se namreč pokazalo, da otrok ne napreduje tako, kot bi bilo treba, bi poskrbeli za občasni dopolnilni pouk ali pa bi ga takoj prešolali na osrednjo šolo.

STARŠI NE MOREJO VEDNO POMAGATI

Obvezen vpis na to šolo naj bi bil za vse tiste otroke s slabim sluhom, ki nimajo doma prave pomoči, to so v večini primerov prav otroci iz socialno šibkih družin.

Osrednja šola naj bi imela redni program osnovnih šol, mogoče s to izjemo, da bi bil pouk tujega jezika neobvezen. Pouk sam bi moral biti zelo nazoren; na voljo bi moralo biti mnogo učil in kabinetov z vso opremo, tako da bi bilo čim manj dociranja in formalizma.

Specializirani učitelj dopolnilnega razreda naj bi bil nenehno povezan z razredniki in drugimi učitelji, ki bi učili učence s slabim sluhom v rednih razredih. Na ta način bi bili vedno sproti seznanjeni s težavami in uspehi svojih varovancev in jim takoj nudili potrebno pomoč.

Za starše slušno prizadetih otrok in za njihove učitelje v rednih razredih naj bi organiziral vodja dopolnilnih razredov tečaje, v katerih bi se seznanjali z bistvom naglušnosti in s postopki, kako ravnati v vzgojno-izobraževalnem procesu, s temi otroki.

* Decibel je najmanjša razlika v jakosti, ki jo more zdravo uho še dojeti.

Da ne bi nespecializirani učitelji s svojo številčnostjo negativno vplivali na nujno potrebne strokovne ukrepe v korist teh otrok, bi moral biti ravnatelj osrednje šole ali njegov pomočnik strokovnjak surdopedagog ali logoped.

Program dopolnilnih razredov naj bi vseboval predvsem pouk slovenskega jezika, v katerem naglušni otroci navadno precej zaostajajo; odgledovanje z ust in obraza teh nenehni nadzor njihove izreke in govora s slušnimi aparati ali brez njih; po potrebi pa še predmete ali nekatera poglavja, ki jih ti otroci ne morejo dobro dojeti pri rednem pouku.

Naši pregledi in njihove analize so nam pokazale, da so otroci s slabšim sluhom, posebno težji primeri, zelo konkretni misleci. Zato v abstraktnih zadevah hitro odpovedo, napredujejo navadno le do tretjega razreda osnovne šole z enkratnim ali večkratnim ponavljanjem razreda, zlasti če nimajo nikogar, ki bi jim pomagal pri učenju. Pouk v prvem in drugem razredu je namreč še zelo nazoren in snov pa več ali manj konkretna; v višje razrede na-

predujejo dostikrat le zaradi svoje velikosti.

Toda v višjih razredih prede trda tudi tistim, ki imajo doma precej pomoči, kajti z višino razreda postaja snov abstraktnjša, a tudi kakovost domače pomoči se navadno poslabša, ker starši sami dostikrat ne obvladajo snovi, katere se uče njihovi otroci v osnovni šoli.

Ker je nujno, da upoštevamo koristi otrok s slabim sluhom, ki stanujejo zunaj Ljubljane, bi bilo treba organizirati take osrednje osnovne šole tudi v drugih večjih krajih Slovenije. Tiste otroke, ki jim tudi te šole ne bi bile dostopne zaradi oddaljenosti, bi bilo treba poslati v eno od teh šol in jim poskrbeti rejnike. S tem bi bili vsi otroci s slabim sluhom deležni istih ugodnosti, kakor so jih otroci, ki žive blizu osrednje šole.

Dokler pa tega ne bi izpeljali, bi lahko uvedli za take otroke eno — ali dvomesečne tečaje v počitnicah, ko so vzgojni domovi skoraj prazni ter bi jim tako vsaj delno olajšali napredovanje v rednih osnovnih šolah.

ZDRAVKO OMERZA

Mirko Savnik 70-letnik

Kdo ne pozna na Goriškem in tudi na Koprskem Mirka Savnika, ki je še čvrst in poln vneme do dela slavil svoj 70 letni jubilej! Rojen v Vrtojbi 1901 se je med vojno vpisal na slovensko učiteljsko v Gorici, ki se je zaradi vojne preselil v Ljubljano. Tudi tu so bile ovire, tako da je Mirko končal učiteljsko šolo na slovenskem učiteljskem v Tolminu za časa Italije 1920. leta.

Njegovo prvo učiteljsko mesto je bilo v Levpi nad Kanalom, nato pa v Ozeljanu v Vipavski dolini do 1928. Tedaj je moral tudi on, kakor vsi zavedni primorski učitelji, iti v notranjost Italije, in sicer v Norcio v Umbriji. Ilegalno je šel 1930 v Jugoslavijo in bil do marca 1941 učitelj v Libojah pri Celju. 17. 4. 1941 so ga gestapovci aretirali in zaprli v Zalec, pozneje pa v Stari pisker v Celju. Premeščen je bil v Srbijo. Februarja 1945 so ga premestili kot vzgojitelja srbskih otrok v Brast Nikopoljski v Bolgarijo.

Novembra 1945 je nastopil upraviteljsko mesto na domači šoli v Vrtojbi, pod ZVU (zav. voj. uprava). Ker pa ni upošteval predpisov zavezniške

uprave, je bil julija 1946 odpuščen ter je šele po priključitvi Primorske k Jugoslaviji ponovno nastopil na šoli v Vrtojbi. Leta 1951 je bil imenovan za ravnatelja nižje gimnazije v Šempetru pri Gorici, leta 1956, pa je prevzel ravnateljstvo osemletke v Šempetru, kjer je služboval do leta 1963, ko je šel v pokoj.

Mirko Savnik je bil znan prosvetni delavec, tako na Primorskem kakor tudi v okolici Celja. Za delo pri DPM v Šempetru je prejel priznanje za Zlato značko, SFRJ pa ga je odlikovala z „Redom dela“ s srebrnim vencom.

Tudi kot upokojenec je nadaljeval svoje kulturno poslanstvo, in sicer kot tajnik DPM v Vrtojbi. Uveljavil se je kot blagajnik Kluba starih goriških študentov. Ta klub je postavil uglednim slovenskim rojakom Vodopivcu, Preglju, Ivu Šorliju, Andreju Gabrščku, Srečku Kumarju, Alojziju Gradniku in še drugim spominske plošče.

Ob koncu izražam svojo in tudi željo njegovih stanovskih tovarišev, da bi jubilar še dolgo opravljal svoje kulturno poslanstvo.

STANKO SKOČIR

Obiskali smo posebno osnovno šolo »Dr. M. Petrovića« v Novem Sadu

SODOBNO ODPIRA VRATA USPEHOM

Učitelji, vzgojitelji in drugi delavci, zaposleni v zavodu Ivanke Uranjekove v Celju, so se odpravili letos na tridnevno ekskurzijo, da spoznajo Hrvatsko Podravino, čudovito Slavonijo z Banatom in Bačko in prek meje na Madžarsko. Strokovni del ekskurzije je veljal ogledu nove posebne osnovne šole v Novem Sadu, razgovoru s tamkajšnjimi defektologi in ogledu dela v učilnicah, telovadnici ter delavnicah. Šolo so odprli preteklo leto, zato smo si jo ogledali še s posebnim zanimanjem — saj gradimo tudi v Celju podobno šolo in se počasi vživljamo v lepše delovne pogoje. V organizaciji celjskega Izletnika pod vodstvom tovarišice Dragice Sorpek smo z dvema avtobusoma — 82 oseb — odrinili iz Celja proti Ptujju in Varaždinu ter prek Hrvatske Podravine proti cilju.

Novi Sad kot najstarejše središče kulture, prosvete in umetnosti Srbov v Vojvodini je posvetilo mnogo pozornosti tisti kategoriji otrok in mladostnikov, ki jih označujemo kot prizadete v telesnem in duševnem razvoju, posebno tistim prizadetim, ki so v naši populaciji najpogostejši ali najštevilnejši, to je mentalno nezadostno razvitim.

Med obema vojnama so imeli v Novem Sadu veliko šolo za duševno prizadete otroke in mladostnike. Imela je namreč 14 oddelkov, kar je bilo tako za zajetje navedenih otrok in mladostnikov in za tedanji tretman, to je za usposabljanje le-teh za življenje, že kar obsežno. Madžarska okupacija je uničila šolo, učiteljstvo so razgnali, oddelke so drugega za drugim ukinjali, dokler ni ostal le še en sam samcat oddelk, ki je še ob rabi madžarskega jezika samo živel, proti koncu vojne pa iz nepojasnjenih vzrokov povsem prenehal z delom. Po osvoboditvi je Vojvodina z Novim Sadom na čelu začela doživljati preporod. Novi Sad je postal visokošolsko mesto, nova doba je zasijala tudi posebnemu šolstvu, posebno pri reševanju usposabljanja otrok in mladostnikov z motnjami v duševnem razvoju. Že leta 1946 so odprli osem posebnih oddelkov, tokrat še pri rednih osnovnih šolah, dokler ni občinski ljudski

odbor v Novem Sadu dne 21. 12. 1957 izdal odločbo o ustanovitvi samostojne posebne osnovne šole v Novem Sadu. Za direktorja so postavili poštvalnega defektologa profesorja Simo Miroslavljevića. Ta se je posebno zavzel za to, da bi dobila šola čim boljše učitelje in vzgojitelje. Nadaljnje prizadevanje je posvetil prosvetljevanju ljudi, ki jim je bila problematika usposabljanja duševno prizadetih neznana ali vsaj manj poznana. Intenzivneje pa je mislil tudi na delovne pogoje, ki bi jih bilo treba izboljšati zavoljo čedalje bolj razvijajoče se ortopedagoške znanosti.

Tako se je šola ugodno razvijala. Ob poštvalnem, uspešnem in nesebičnem delu defektologov je pridobivala vse večji ugled, vzljubili so jo starši, ki so na napredku svojih otrok lahko merili uspešnost šolanja v posebni osnovni šoli in tako ugledni vzgojni pomen ustanove. Porajali so se ugodni pogoji za gradnjo novega šolskega poslopja.

RAZDELITEV PO MENTALNIH SPOSOBNOSTIH UČENCEV

Pot posebnih osnovnih šol vodi — podobno kot pri nas — na Slovenskem — iz zares težkih pogojev v boljše. Tako se je na primer v svojem kratkem življenju novosadska posebna osnovna šola petkrat selila, vedno v šolska poslopja, ki so bila stara 100 do 150 let in so odslužila prejšnjim lastnikom. Prizadevanemu ravnatelju in učnem zboru se je končno posrečilo, da je prišlo do pete in hkrati najveselejša selitve: preselili so se v svetlo, sončno poslopje — v novo posebno osnovnošolsko zgradbo, ki so jo bili zgradili v Ulici bratov Ribnikarjev 32. To je posebna osnovna šola „Dr. M. Petrovića“, ki so jo svečano odprli dne 21. oktobra 1969.

Projektant šole je bil Nandor inž. Farkaš, znani novosadski arhitekt. Seveda so mu dali osnovne motive za projekt nove zgradbe po svojih izkušnjah in zamislih defektologi sami, ker so želeli, da bi delali v najugodnejših pogojih.

V načrtu so naslednji deli stavbe: učilnice, fizikurni oddelk, delavnice, uprave in administracija ter oddelk strokovnih služb. V oddelku učilnic

je vključeno vse tisto, kar spada neposredno v vzgojnoizobraževalni proces, to so učilnice, kabineti, dvorana za likovni pouk, knjižnica jedilnice za učence ipd. Skupna površina teh prostorov je 1.254 kvadratnih metrov. Ko so zamišljali projekt nove stavbe, so predvideli tudi rampo na vhodu v poslopje, zid, do kamor bi lahko prišli z vozili učenci, ki jih je prizadela cerebralna paraliza ali kakšna druga telesna okvara.

V oddelku za fizikulturo je telovadnica, oblačilnica, shramba za rekvizite in kopalnica.

Delavnice zavzamejo prostore za obdelovanje lesa, kovin, tkanje in šivanje.

Strokovnim službam so na voljo prostori za logopede, psihologa, zdravnika in socialnega delavca.

V šolskem letu 1970/71 je obiskovalo to šolo okrog 450 učencev in učenk. Pouk poteka po predmetniku in učnem načrtu za posebne osnovne šole, od 1. do 8. razreda, in sicer v srbohrvatskem in madžarskem jeziku. Pouk v srbohrvatskem jeziku je bil v 29 razredih, v madžarsščini pa so poučevali v šestih razredih. Posamezni razredi so šteli povprečno 10-15 učencev; šest je bilo kombiniranih oddelkov, eden od teh je bil oddelek za huje prizadete (imbecilne), ki so jih navajali predvsem na delovne, higienske ter socialne navade.

Ker delujejo v tej ustanovi strokovne službe (logopedska, psihološka, nevropsihiatrična) po vseh modernih načelih, so zamislili tudi izobraževanje in vzgajanje duševno prizadetih učencev in učenk po nekakšni diferenciaciji skoraj po mentalnih sposobnostih učencev, kar omogoča boljše načrtovanje in oddelkov po mentalnih sposobnostih učencev, kar omogoča boljše načrtovanje pouka in delovne uspehe. S takšno organizacijo je olajšano učiteljem in učencem, da uspešno delajo — glede na svoje zmogljivosti. Če je bilo npr. za neki razred pet paralel (a, b, c, č, d), se je vsaka paralelka razlikovala od druge v intelektualnem pogledu, kar pomeni, da so pouk docela prilagodili in načrtovali toliko učne snovi kolikor so jo mogli učenci sprejeti.

Pri pouku so si učitelji prizadevali, da bi potekalo šolsko delo čim sodobneje. Za upoštevanje nazornosti so jim rabila mnoga ponazorila, s katerimi je šola bogato založena.

Posebne težave povzročata delo v kombiniranih oddelkih. Vemo, da takšni oddelki že v redni osnovni šoli niso zaželeni. Mnogokrat pa je tako, da jih je vendarle treba organizirati. Tu

so jih imeli pet, šesti pa je bil, kakor smo že omenili, za huje prizadete. Posebno težko je bilo organizirati delo v oddelku s kombinirani motnjami v otroški kliniki. Tu je veliko težav, ker so otroci nepokretni, učilnice niso dovolj funkcionalne, ni primernih učil itd. Veliko razmišljajo, kako bi izboljšali delo v tem oddelku; verjetno bodo zgradili poseben blok za to kategorijo otrok.

Mnogo težav povzročata tudi delo v eksperimentalnem „rotacijskem“ oddelku, ki ga sestavlja 3. razred z sedmimi učenci in 2. razred s tremi učenci. Intelektualni status so vzeli na osnovi testiranja in obsega mejo IQ od 50 do 58; to so torej že težje prizadeti debilni. Socialni razvoj teh učencev je prav tako precej heterogen. Njihove socialne, delovne in higienske navade so slabe, saj so med njimi tudi takšni, ki se ne znajo obleči, niti obuti, ne zanjo sami v šolo ali iz šole domov. Po starostni dobi gre meja med 10 in 15 let, kar pomeni, da bi morali določene delovne, higienske ter socialne navade že imeti. Ti otroci so povečini tudi kombinirano prizadeti, zaradi česar je delo še težavnejše. Požrtvovalni delavci so tudi na tem področju pridobili mnogo izkušenj.

ZIVAHNO IN DOMISLENO TUDI V DELAVNICAH

V tem zavodu posvečajo veliko pozornost praktični delovni vzgoji. Usposabljanja v posebni osnovni šoli si ne moremo predstavljati brez dobro organiziranih delavnic. Ta ideja prodira počasi, vendar vztrajno v zavest naše družbe in tudi mnogih tistih, ki delajo v posebni osnovni šoli in posvečajo večino pozornosti šolskemu izobraževalnemu delu. Dokler ne bomo opremili naših posebnih šol z delavnicami, ustreznim materialom ter potrebnim modernim orodjem, še ne bomo mogli govoriti o uspešnem delu za duševno prizadete učljive otroke in mladostnike! Zaradi tega je pogled v takole moderno šolo za marsikoga več kot poučen. Seveda same delavnice, material in delovno orodje ne zadostujejo, če ni dobrih kadrov. V Novem Sadu smo videli živahno delo v delavnicah, pri učiteljih praktičnega pouka mnogo domiselnosti, a tudi ljubezni do mladine, ki jo morajo vzgajati za prihodnjo vključitev v življenje.

Poklicno usmerjanje poteka tudi v tem zavodu po sodobnih zahtevah in merilih. Trenutno opravljajo poklicno vzgojo absolventov posebne osnovne šole v Novem Sadu tudi v poklicni šoli. To je poklicna šola

za absolvente rednih osnovnih šol, vendar so določene razrede prilagodili ravni absolventov posebne osnovne šole. Eksperiment usposabljanja za poklicno življenje, kakršnega so začeli v Novem Sadu, je vreden pozornosti.

Da delo v posebni osnovni šoli v Novem Sadu uspešno poteka, je kajpak tudi zasluge kadrovske sestave. V šoli je zaposlenih 15 profesorjev defektologije, 27 predmetnih učiteljev — otropedagogov, 5 učiteljev ter 2 visoko kvalificirana delavca. Razen učnega osebja, administrativnih in tehničnih sodelavcev imajo v šoli tudi strokovne službe, ki v mnogočem prispevajo k boljšemu in uspešnejšemu delu šole.

Da ne bi ostali učenci izolirani od zunanjega življenja in drugih otrok v mestu, posvečajo v šoli tudi veliko pozornost zunanjim aktivnostim. V učencih želijo vzgajati predvsem smisel za lepo, koristno in potrebno, privzgojiti jim žele pozitivne moralne lastnosti, poseben čut odgovornosti do drugih, do dela in ljubezen do domovine. Tako imajo pevski zbor, tamburaški orkester, folklorno skupino, športne in tehnične krožke, recitatorsko ter ritmično sekcijo, planinski krožek itd. Predmetni učitelji kot voditelji sekcij so polno zaposleni pri teh dejavnostih. Učenci zelo radi sodelujejo in so dosegli v mestu med drugimi šolami ob tekmovanjih, nastopih in poinirskih igrah mnogo priznanj.

Posebna osnovna šola v Novem Sadu se je s svojim delom zelo uveljavila doma in v tujini.

Custvena povezanost vzgojitelja z mladoletnikom je dokaj delikaten pojem. Vzgojitelj se srečuje z mladoletnikovimi prestopki, zaradi česar je dolžan, da v določenem smislu intervenira z disciplinskim postopkom. Toda, če se ti odnosi postavijo skladno, če je vzgojiteljev ukrep (npr. disciplinski) razumljiv, če otrok čuti, da je to v njegovem interesu ter da je za tem vzgoji-

Obiskujejo jo mnogi strokovnjaki iz Jugoslavije in tujine. Tako so jo obiskali v šolskem letu 1970/71 strokovnjak iz ZSSR, Poljske, Vzhodne Nemčije, Anglije, delegacija Anglije, skupina učiteljev — ortopedagogov iz Zagreba, profesorji visoke defektološke šole iz Zagreba, direktorji posebnih šol iz Vojvodine, učitelji posebnih šol iz Zemuna, Niša, Kragujavca, Leskovca in Vranja, veliko pa nas je bilo tudi iz Celja. Izkušnje, ki smo jih ob obisku izmenjali s kolektivom te šole, bodo brez dvoma vir mnogih izboljšav lastnega dela, marsikaj pa navaja človeka tudi k razmišljanju.

Pri posebni osnovni šoli v Novem Sadu dela tudi komisija za kategorizacijo otrok in mladostnikov z motnjami v telesnem in duševnem razvoju. Od skupnega števila otrok, ki so bili pregledani in kategorizirani, je bilo približno 90 % tistih, ki so bili določeni za poseben pouk, medtem ko je bilo ostalih kakšnih 10 %. V šolskem letu 1970/71 je bilo kategoriziranih pri tej komisiji 362 otrok in mladostnikov. Do konca šolskega leta so imeli v načrtu še kategorizacijo približno 40 otrok, tako da bi bilo kategoriziranih okrog 400 primerov.

Popoldne smo si še ogledali mesto in uživali v lepem razgledu s petrovaradinske trdnjave po mestu in daljni Vojvodini. Proti večeru smo odpotovali polni ugodnih vtisov v Subotico, drugi dan pa prestopili državno mejo in jo mahnilo proti Budimpešti.

ALBIN
PODJA VORŠEK

teljeva pripravljenost, da ga razume ter končno, če sledijo rezultati, bo kmalu moč opaziti, da se v tem procesu počasi ustvarjajo emocionalno dobri odnosi gojenec — vzgojitelj. Kasneje, ko je gojenčevo zupanje že doseženo in ko je gojenec začel zaupati vzgojitelju, napreduje proces resocializacije vse hitreje.

D. MARAS — psiholog

POPOLDNE PRI LUDOVIKI KALANOVI

Pesem je smeh in jok, tema in svetloba

Mrtva ladja iz istoimenskega filma

Sonca se je hinavsko sprenevedalo, kot bi ne hotelo vedeti za decembrski dan. Še burje ni bilo na spregled, da bi sprasila vegasto tlakovane piranske ulice.

Stopnice ne dajejo popusta, zato pa te hitro prestavijo v nadstropja teras, na katerih so posajene hiše. V eni takih hiš, v Vrmi ulici 7, živi učiteljica in pesnica Ludovika Kalanova. Vžum za željo po srečanju z njo sta mi bili njeni pesniški zbirki: V POZNI JESENI in pesmi za otroke NA OBALI.

Sliši se čudno, pa vendar je res: s petimi leti se je odločila, da bo postala učiteljica. Odločitev, vznikla iz podedovane družinske poklicne usmerjenosti, iz želje biti podoben nekemu, ki ga imaš zelo rado, razen, da ga spuščaš in mu praviš vzornik. To je bil oče Ludovika Kalanove, nadučitelj v Pivki in nato v šentpeterski šoli, ki je bila tudi pesničina rojstna hiša. Spominja se, jata pozabljenih ciljev in sanj / lepših od same resnice, tipljejo v preteklost: obujajo pesem burje, ki jo je hodila poslušat na podstrešje rojstne hiše, rišejo podoba očeta, s katerim sta pohajala po poljih, travnikih in hostah, niso zaje besede, s katerimi jo je učil ljubiti naravo, ptice in življenje.

Solska leta so minevala v Gorici in Ljubljani, kjer je Ludovika Kalanova spoznala Cvetka Golarja, občudovala njegove pesmi o polju, se srečala s Cankarja, Ketteja in Murna. Spominja se, kako je mladino prizadela Cankarjeva smrt: dež leta v belih oblakih so nosila lence za njegovim pogrebom. Na ljubljanskem učiteljsku

je leta 1918 spoznala Toneta Seliškarja. Ze takrat je pisala pesmi, sodelovala v Jadranki, tržaškem ženskem listu, poučevala na Tržaškem in prišla ob službo: rekli so, da je njena maturo neveljavna. Sedemnajst let je preživela na Reki. Lepo, bahavo hišo, v kateri je živela, je v noči 1. 1944 zrušil bombni napad. V pesmi je ostal spomin na mrtvi dom: Dom v rohneči noči razdejan, / čez okostje sive ruševine / plazi se bršljan / in z zeleno roko ga glicinja / v plašč vijoličast ogrinja. / V nemi, očrneli razvalini / duši tiho govore spomini.

L. 1943 so prišli učiteljico Kalanovo prosit, naj odpre partizansko šolo v Pivki. 1947. leta je odprla portoroško vadišnico in tri leta kasneje slovensko šolo v Piranu. - Vse življenje sem „odpirala“ šole - pripoveduje - vedno je bilo treba začeti iz nič... Za svoje delo je dobivala nagrade, med priznanji je tudi srebrna medalja Red za sluge za narod s srebrno zvezdo.

Ko je bila v Trstu ustanovljena Slovenska prosvetna zveza (l. 1946), so organizirali več literarnih večerov v Trstu, Kopru in Piranu. Na teh večerih je brala svoje pesmi - in to so bili njeni prvi literarni nastopi pred javnostjo. Sodelovala je tudi v Tržaških razgledih, pri otroški reviji Galeb, kasneje pa v Cicanu, Najdihojci in drugod.

PREPRIČLJIVA IZPOVED ŽIVLJENJA

Leta 1970 je izšla v Novi Gorici v samozaložbi njena prva pesniška zbirka V POZNI JESENI. - Bolj iz naključja so izšle v samozaložbi kakor iz prezira založb - je zapisal v uvodu Pavle Zidar. - Morda je pesnica

prekritično odlašala, pa jo je prehitela sodobnejša pesniška kakofonija, morda je bila preredko v tistem živem stiku s pesniško borzo, kjer zbirke nastajajo.

Zbirka je prepričljiva izpoved življenja. V ljubezenske pesmi so vpletene pokrajinske podobe, vendar je pokrajina le okvir, v katerem se poraja podoba doživljenja. Iz pesmi izzvani nostalgija po jutrih, mehkih zoranih njivah in skrjančkovem petju, stiska človeka, utesnjene v trdoti asfaltnih ulic, primoranega k brezglavemu pihanju za nečim v življenju. Poti vsakdanjosti so brez sonca - le v daljavi sluti pesnica odrešujočo modrino neba. Osamljena je. V pesmi Kaj iščem? pravi... sem kot osamljen bor na gmajni, / katerega nobena jesen / ne oropa / in nobena pomlad / ne obdari.

Brezmejna iskrenost piše resnico o življenjskem razočaranju, o nesožitju dveh, ki sta do smrti zapisana hoditi isto pot popačenega življenja - kljub soncu in rožam (In bila je pomlad). Ljubezen ji pomeni življenje, zato je hrepenenje po njej tudi želja po svetlobi, po lepem. Vendar je vse tako oddaljeno in pesnica je vdana v usodo: noče lepšati stvari, samo pred ljudmi pod krinko brezčutnosti skriva svojo bolečino. Stvarno ocenjuje svojo moč: Življenje melje, / življenje drobi, / a jaz nisem kremen, / nisem diamant. / In vendar je življenje pesem, / pesem je smeh in jok, / pesem je tema in svetloba.

Pesmi Spoznanje, Želja in Zakaj so izšle pred nedavnim v švedski reviji Lyrikvannen, pre-

vedla pa jih je Annamaria Lundberg.

V vsakdanjem, preprostem klepetu Kalanova ne pripoveduje rada o sebi, zato pa postreže z dejstvi in letnicami. Podoba o tej ženi si moraš izoblikovati sam, iz njenih pesmi. V teh pa spregovori tako prepričljivo, da veš: Kalanova je človek s trpkimi življenjskimi izkušnjami; kljub vsemu pristaja varno, ker je v njej tista trdnost, ki daje občutek gotovosti. Tudi njena otožnost ni vedno vdanost v usodo. Mnogokrat je odpor zoper vse, kar duši človekovo svobodo. Zato je v njeni poeziji dovolj svetlobe in sonca, ki pomaga živeti.

NA OBALI

In če je prebiranje prve zbirke spoznavanje pesničinega življenja, njena predstavitev ljudem, je druga knjižica, to je zbirka pesmi za otroke, svetla pesem otroštva. Tudi tem pesnim na pot je napisal spremno besedo Pavle Zidar: - Njena otroška poezija je brez tistih vidnih vplivov, ki jih literarna zgodovina tako rada odkriva; ta poezija je prišla na dan iz potrebe in ljubezni do otroka in umetniške besede po tem izražila.

V čem je skrivnost poezije za otroke, zakaj so nekatere pesmi otrokom blizu, drugih, čeprav literarno dobro ocenjenih, pa

otroci ne marajo? - sem vprašala pesnico.

- Premalo duše je v takih pesmih. Najvažnejše je, da imaš otroke rad, da jih razumeš, potem te tudi otroci razumejo. Otrok je tista občutljiva struna, ki se odziva na tisoč načinov - s takimi ali drugačnimi zvoki. Otroški svet je tudi vaš svet, saj ste vsa leta svojega dela posvetili otrokom. (Njim so nanejene tudi pesmi Na obali.) Kaj ste uvrstili vanj?

- To je svet otrokovih interesov. Otrokom so všeč ljubke reči: beli oblaki, zvončki, drevesa, martinčki, čebele, metulji, mucke, svetilniki.

Kako to, da so vas otroci tako hitro sprejeli za svojo?

- Petnajst let sem učila samo prvi razred. Opazovala sem otroke, ki so prvokrat prihajali v šolo. Zame so bili trdnjave, ki jih je treba odpreti: vsakega posebej in vsakega na drug način.

Vedrina je najkrajša pot, po kateri prideš do otrokove duše. Pesmi Ludovike Kalanove pa so polne vselega pričakovanja mladosti, skritega občudovanja navianih deklic (Na potep, Alenka želja), posluha za otroško radovednost (Mamin zakajček), preprostih odgovorov na pojave v naravi o vseh štirih letnih časih in o potovanju v vesolje.

Otroški svet nam predstavi pesnica v preprostem jeziku, ki

je blizu otrokom in podira pregrajo med otroki in odraslimi. Pavle Zidar trdi: - Prepričan sem, da bodo knjigo otroških pesmi Ludovike Kalanove sprejeli učitelji z odprtimi dlanimi: njene pesmi so kratke, vsaka ima ciljni iztek v vzgojnem hipu in umetniški potenci. Zapete so z grlom in ne z usti. Da je to res, se lahko hitro prepričamo, samo če je pri roki razred otrok. Iz svoje skušnje lahko zaupam, da so se otroci raje učili njenih pesmi kot mojih. In prav ta otroški sodnik je eden izmed najbolj pravičnih, zanj je Ludovika Kalanova tudi napisala te pesmi.

MARJANA KUNEJ

PRIPRAVE ZA PRAZNOVANJE

Na osnovni šoli Mačkovič se učenci pridno pripravljajo na sprejem dedka Mraza. V ta namen pripravljajo pester program, učenci osmega razreda pa razmišljajo o medsebojni obdaritvi.

Na slovesnost bodo povabili tudi zastopnike pokrovitelja šole - komunalnega podjetja iz Murske Sobote. Ti bodo ob tej priložnosti izročili učencem darilo.

J. K.

MANDE RAZBORŠEK

pisem v jesen

Vam splošno mnenje veliko pomeni? Pomeni, mnogo pomeni! Splošni glas - božji glas! Potem vam ni pomočil! Za vas velja vse, kar govorijo ljudje o prosvetnih delavcih!

Kaj pa govorijo? Ali govorijo kaj posebnega? Povej nam, blazno smo radovedni. Vse sorte govorijo! Čudne, prav čudne stvari!

Ali res? Kdo bi si mislil! Gotovo kaj lepega in spodbudnega! Kaj učimo in vzgajamo vendar otroke tistih, ki govorijo! Povej nam, strašno smo radovedni. Zamislite si: sončno ljubljansko popoldne, vi ste prežvečili seminar v Celju, sprehajate se po novomeških ulicah in občudujete hotel v Kranju, pa jo primaha sem od mariborske postaje znatec iz Kopra in se veselo pozdravita v Trbovljah. Nekaj besed in nato sedete v ljubljansko Evropa. Naročite kavo. Zvečer si nameravate po dolgem času ogledati dramsko predstavo, zato imate še dve uri časa. Prelistavate obilno seminarsko dokumentacijo in ne gledate nikoli sebe.

V redu! To smo si zamislili. Kaj pa potem? Sedite in berete. Dim se vali od mize do mize, ljudje kar naprej nekaj govorijo, prihajajo in odhajajo. Potem prisede k vaši mizi star možakar. Molčite in se delate, kot da je zrak. Potem reče čez čas: Vi ste učitelj ali nekaj podobnega, kajne? - Pristljeni ste, da mu pritrdite. Vprašate, kako je to vedel. - Pozna se, veste, pozna. Saj tega ne morete skriti. Poseben tip obnašanja imate. Niti kave ne pijete tako, kot jo drugi ljudje. Pijete jo počasi in premišljeno. Skodelico primete z desno roko, kar ni običajno. Tudi berete drugače. Kot da bi brali z desne na levo, se zdi človeku. In tudi vse drugo je nekaj posebnega. Človek ne more zgrešiti, četudi je s čimmetov, kot sem jaz. In vedno tako sami posedate. Nedružabni ste, ne želite iz družbe v svoj svet. Ne, res vas ni mogoče zgrešiti.

Mislimo, da se motite, stric. Nismo sami samotneži. Tu in tam je kakšen, smo pa tudi, ki stalno posedamo skupaj pri kofetu in smo z vsem na tekočem. Kot drugi ljudje, bi lahko rekli, stric... Če skrivate se za redke posameznike. Splošno mnenje je moje mnenje. Veste, sedel sem k vam, ker je vse drugo tako gosposko, a moram iti. Oprostite, da sem vas zmotil.

Potem gledate za njim, nato pa spet berete. In ponovno dobite družbo. Dva prisedeta in govorita o solnikih: - Čisto poseben folk je to. Prilagodljiv, da bog pomagaj. Zadnjič je prišel naš prfoks v gostilno. Moj foter je slonel ob mizi pijan kot klada. Saj veš, vsakokrat se ga nazre in potem doma pripoveduje svoje storije. Kaj misliš, da je naredil prfoks. Prijel ga je pod roko in mu rekel, pripovediva gospod, dovolj ga je bilo za danes. Foter pa, saj ga poznaš, dejal: - Kdo pa si ti, a? Nikamor ne bom šel. Sedi semle in pij z nami, če hočeš sebi dobro. Prfoks je pogledal po očetovi družbi, nato so bili že krepko natankani, zbal se jih je in prisedel. Potem so

skupaj prepevali odurne pesmi, prfoks pa je pil tonic. Strašno prilagodljiv narod, ti rečem. Vsaki pijani družbi se prilagodi. Odbija me ta njihova lastnost, zato raje pojdiva. Glej, tamle je prazna miza. Vi se ozrete za njima, onadva pa rečeta: - Saj ste prosvetar, kajne? - Kako to vesta vas zanima, onadva pa: - Kako ne bi vedela! To se takoj vidi. Po laseh, ušesih in vezalkah.

Nato ste poparjeni in pogledate svoja ušesa in vezalke ter jih primerjate z drugimi. A ne ugotovite razlike. Pa tudi časa ni, ker je pri mizi že občinski uradnik.

Vi ste učitelj ali nekaj podobnega, kajne? Ja, nekaj takšnega sem. In kako ste to ugotovili? Za to pa res ni bil potreben noben poseben napor. Veste, takoj se vidi. Veliko opravka imam z učiteljstvom. Ponižen narod je to. Meji že skoraj na hlapčevstvo. Vidite, če ne bi bili prosvetar, bi zdajle vrgli čez en stol pri mizi svoj plašč, na drugega bi dali aktovko, na tretjega pa svoj klobuk. In vsi bi vas imeli za ugledno osebnost in natakali bi se trudili okoli vas. Tako pa, saj vidite, da komaj sedite, ker ste vse strpali na svoj stol. Večkrat nam pade na občini v glavo kaka ideja. Ko ugibamo, kdo jo bo realiziral, se vedno ustavimo pri naših prosvetnih delavcih. Rečemo jim, da so oni edino sposobni ideo spraviti v življenje in vsi srečni so. Ko je stvar mimo, jih kak referent ali načelnik potrepja po rami in pravi: Dobro ste stvar speljali in blažen smehljaj jim gre čez obraz. Strašno si prizadevajo, da bi dobil kdaj kdo od njih občinsko nagrado, mi pa jih držimo v šahu. Nema nagrad zanje! Potem bi postali ošabni. Drugi izobraženci so čisto drugačni. Gorje, da ne bi komu napisal na kako vabilo, ki jih razpošiljam, ing., dr. dipl. oec. Gorje! Takoj zazvonil telefon. Pri profesorjih ali akad. slikarjih tega še nisem doživel. Menda so veseli, da so sploh v kakšem občinskem svetu. In kako vestno prihajajo na seje! Drugi se opravičujejo: moram v Beograd, moram v Ljubljano, moram na lov, imam žehto, prosvetarji pa menda spati ne bi mogli, če bi zamudili kako sejo. Le kaj vas je zmotilo, da ste se odločili za ta poklic? Morda drugje niste uspeli, a? Sicer pa ni važno, ker moram iti. Ni boljših poslušalcev, kot so prosvetni delavci. Hvala, ker sva govorila. Prav prisrčni ste bili.

Vas spreleti blažen smehljaj in hvaležnost, a že ste spet zatopljeni v branje.

Ti, mi boš dal malo placa? Zaslžite. Stisnete se še bolj na svoj stol in ugibate, kdo je novi gost. Plečat je, samozavesten je, tudi malo nesramen. Lahko bi bil kdo od televizije, saj veste, da so to silno samozavestni ljudje, ki imajo vedno prav. Pomislite tudi, da so včasih ljudje rekli, da je ta in ta nezmotljiv kot papež, da pa zdaj že govorijo, nezmotljiv kot ljubljanska televizija. A nimate veliko časa za ugibanje, ker vas novi gost že preseneti: Vi ste pa najbrž prosvetna para, kajne? Sem, plaho rečete, kako pa to veste. Oh, moj dragi, to se pa takoj ugane. Imaš ta nove cajtnunge? Daj jih sem, da vidim, kaj so spet nasrali o meni. Veš, sem fusbalar in kar naprej pisarijo o meni. Si ti že bil kdaj v cajtnungih? Skromno rečete, da še niste bili, a on vas ne sliši, ker bere globoke izjave, ki jih je dal po neki lokalni tekmi. Veš, poznal sem nekega učiteljčka, ki je znorel, ko so nekdo objavili med tridesetimi imeni v cajtnungah tudi njegovo ime. Od sreče, seveda. Prav čudim se vam, da se ne znate postaviti na noge, ko pa se sicer imate za najbolj pametne. Za vsako stvar imate pripravljeno razlago. Če pa ne gre drugače, si zamislite nekaj tujk in mahanja z rokami in odgovor je tu. Na, cajtnunge sem prebral, pa adijo. Pobiljšaj se...

Sprašujete se, od kod se poznata, da vas je kar tikal, a požrete slino in brskate naprej po svojih materialih. In že je ob vas nališpana

gosposodična. Vi ste pa iz prosvete, kajne, vam reče, in vi se začudite. Odprete usta, da bi rekli da, a ona že žvrgoli: - Veste, takoj sem uganila, ko sem vas zagledala pri branju. To je čisto lahko uganiti. Samo malo psihologa moraš biti in gre. - Pri tem vrže eno nogo čez koleno in nadaljuje: - Vidite, takole se sedi v kavarni. Vi pa

TAKO SKROMNO, S SKRČENIMI NOGAMI POD STOLOM

V šoli so me učili, da je to edino lepo in vzgojno, a briga me vzgojnost. Vam pa štrli iz rokavov in ušes. Vsa vzgojnost vas je! Veste, če ne bi znala takole imenitno sedeti, v službi ne bi daleč prišla. In vašo prazno skodelico vlečete k sebi, da ne bi motila mene. Dajte no, dajte! Spet lepe manire, obzirnost, olika, pokazati za vsako ceno, da ste vzgojeni. Ne, name ne boste vplivali s to svojo učiteljsko miselnostjo. Sem, kar sem in zadovoljna sem s tem. Imate morda zvečer čas? Ne, nimate! Sem si kar mislila. Poročeni in zvesti. Tudi taki so. Menda jih je največ med prosvetarji in to je že smešno. Seveda, bog ne daj, da bi se o vas kaj šušljalo. Pravi apostoli morale postajate. Še žal vam bo! Ste gledali tisto nemško komedijo, ki vas je imenitno prikazala. Samo eden med petdesetimi je malo drugačen, malo bolj rdeč pod kožo, malo bolj temperamenten...

In že je ni več. Na njeno mesto sede črno oblečen možakar. Vi ste šolnik, kajne? Pokimate. Vedel sem in prav je, da ste mi prišli v roke. Na pogrebu sem bil. Nečakino sem pokopal. V gimnazijo je hodila. V osmo že, veste. Ta nesrečnica se je zatelebala v svoje prfoksa. Ko je to opazil, se je začel zanimati zanj. Ustavljal se je ob njeni klopi, jo tu in tam uščipnil, dalje pa nekaj tednov ni prišel. Pa so za novo leto pripravili gimnazijci ples in prišel je ves gizdav. Obesila se je nanj, on pa je to izkoristil. Neopazno sta odšla v razred in tam se je zgodilo tisto, kar se pač zgodi med zaljubljenimi. Ko je dosegel svoje, je bilo njegove ljubezni konec, njena pa se je še poglobila. Saj razumete, kajne? Nastavljala se je po hodnikih, da bi ga srečala, pa se je izgibala. Da nima časa, ji je tvežil. Pa tudi ženo je imel in dvoje otrok. Ta kanalja! Doma so jo tolažili, kot so vedeli in znali, a ni zaleglo. Rekla mu je, da se bo končala, če bo tak do nje. On pa nesramno nazaj: - Pa se daj, saj med nama je konec. - Pravi domišljavec, vam pravim. Naše malomestne navade so mu figo mar, ne podreja se niti šoli niti občini, ne vzgaja, ampak samo uči, vedno ima okoli sebe svojo klapo, ki se ukvarja s prekupčevanjem. Čisto nekaj drugega, kot bi človek pričakoval od vzgojitelja in učitelja! Tako žalosten pogreb je bil, da vam ne morem povedati. Veste, bencin si je vbrizgnila v žile. Le kdo ji je namignil tako smrt? Najbrž jo je smrt hudo bolela. Razgrizene ustrnice je imela, ko so jo našli. Skoraj vsa gimnazija je bila tam. Njena ni bilo in ljudje bi ga raztrgali, če bi bil. Povedal bi vam jih, a vi ste drugačni, se mi zdi. On ne bi v javnem prostoru nikoli takole bral novega učnega načrta za gimnazijo, kot ga berete vi. In po tem sem takoj vedel, da ste prosvetni delavec.

Po drugem sploh ne. Mislil bi, da ste morda železničar ali konduktar. Ne zamerite mi, tako navaden človek se mi zdite. Iti moram. Zbogom, tovariši!

Nato omotate učni načrt v časopis in ne veste, pri čem ste. Morda si rečete: Vsaj eden, ki je živel drugače od nas, tako, kot živijo drugi ljudje. Morda pa rečete tudi kaj drugega. Tudi kaj drugega bi se dalo reči. In tudi čas je za teater. In po ulici odidete.

Pedagoška komedija

ODLOMEK

Vladimir Kos je bil vse večere kakor sršen. Nič mu ni bilo po volji. Žena ga je zaskrbljeno gledala, ko je brskal po krožniku in dostikrat odrinil večerjo, ki se jo je komaj dotaknil.

„Ni dobro?“ je spraševala.

„Sit sem.“

„Saj nisi nič jedel.“

Zamahnil je z roko in legel na divan in molčal. Samo s časopisom je šumel ali poslušal poročila in se mrščil, če sta bila otroka preglasna.

„Ju še ne boš spravila spat?“ je godrnjal.

Bilo je, kakor da je vso dobro voljo, vse potrpljenje pustil v šoli. Tam ga hrup ni motil. Nejevolja, ki se je nabirala v njem, se je potuhnila in čakala večera. Doma v kuhinji pa so se skrbi zgrnile okoli njega. Tu je znova doživljal vse, kar se mu je primerilo čez dan, vse besede, ki jih je bil izrekel, so neumljeno vstajale v spominu, ob njih pa ga je mučila zavest, da bi bil moral ravnati drugače, da bi bil moral reči nekaj drugega.

Kaj pa človek more, si je dejal. Tudi Bevc je bil brez moči.

Staremu, dobrodušnemu ravnatelju Bevcu je svojčas zameril popustljivost in neodločnost in neprizadetost. Sedaj je zmeraj pogosteje mislil nanj in na njegove besede.

Bevcu bi bilo laže, se je opravičeval zaradi lastne nemoči. Manjšo šolo je imel, pa ni mogel nič. Ali ni hotel.

Kos ga je opazoval in ob vsaki njegovi odločitvi si je dejal:

Jaz bi drugače.

Ježilo ga je, ker so učiteljice venomer klepetale in se hihitale, ker so poslušale samo na pol in potlej neumno spraševale:

„Nič ne vem. Kdaj pa smo govorili o tem?“

In ježilo ga je, ker je Grosova na konferencah zmerom pletla. Brž ko je sedla, je potegnila volno iz velike vrečaste torbe in igle so se zalesketale in zazvenele. Bevc pa je govoril, kakor bi mu bilo vseeno, če pripoveduje ljudem ali stenam. Le kadar je povedal kaj takega, kar bi bila po njegovem morala slišati tudi pletilja, jo je dobrohotno opomnil:

„Tudi vam govorim, Grosova.“

„Saj poslušam.“

A je vseeno ponovil, ker je vedel, da je bila z mislimi drugje.

Nekoč je prinesel Kos v šolo vrečko z grahom in ko so zazvenele pletilke, ga je stresel na mizo in začel luščiti.

Bevčev dobrodušni obraz se je komaj opazno namrščil.

„Kaj pa ti?“

„Luščim,“ je trmoglavno rekel Kos.

„To je neokusna šala.“

„Če nekateri lahko pletejo . . .“

Grosova je molče spravila volno in pletilke. Nikoli več ni pletla, pa tudi Kosa ni več pogledala. Še na cesti mu ni odzdravila.

Bevc je bil nejevoljen. Ko sta bila sama, mu je dejal:

„Če bi bil rad ravnatelj, počakaj. Upokojili me bodo.“

Pred takimi očitki se je Kos težko branil. Tudi čakal ni. Trikrat je že prošil za ravnateljevo mesto, na različne kraje, a so ga povsod odklonili. Šele v četrto je uspel. Takrat mu je Bevc stisnil roko in dejal:

„Privoščim ti.“

„Saj ni kaj,“ se je skromno branil Kos.

„Res ni kaj, samo da ti tega še ne veš. Mlad si, veliko sreče ti želim.“

„Marsikaj se da, če ljudje hočejo.“

„Marsikaj,“ je priznal Bevc. „Samo da hočejo včasih povsem nekaj drugega. Možnosti so omejene. Laže je poslušati kakor ukazovati.“

Takim besedam Kos ni verjel. Bile so opravičilo tistih, ki jim ni bilo treba poslušati. Morebiti jih bo kasneje tudi sam kdaj izrekel. Seveda jih bo. Ampak ne zato, ker bi želel poslušati. Saj tudi Bevc ni. Kos je bil prepričan, da ne. Ko se v življenju povzpneš za stopnico, za dve, ne smeš pustiti, da bi te spehali nazaj.

„Bomo videli,“ je takrat rekel Bevcu.

Sedaj je moral sam poslušati, kako so učiteljice šepetale in se hihitale, in gledati, kako so pletle. Ne le ena. Samo da je sedaj gledal in poslušal molče.

Kako drugače je bilo prvi dan!

Prišel je na šolo kakor župnik na novo faro, prepričan, da je dosti stvari, ki jih je treba urediti in trdno odločen, da bo popravil vse, kar je bilo napak, da bo odpravil stare grehe in uvedel red. Svojo zbornico si je predstavljal kot uro, kjer ima sleherno kolese določeno nalogo in se vsakdo obrača, kakor ga vodi nemirka, se pravi Kos sam.

Na občini ga je sprejel tajnik kar preveč vsakdanje, da bi bil mogel biti Kos zadovoljen. Premeril ga je z očmi, potem pa je lenobno vstal izza mize in mu ponudil roko.

„Aha, vi ste . . .“

Kos je bil pripravljen na pogovor in je vprašal:

„Kako pa šola?“

Ampak tajnik je bil redkobeseden.

„Saj boste videli,“ je dejal.

„Stari ravnatelj je šel . . .“

„Menjajo se,“ je rekel tajnik. „Pridejo novi, pa spet gredo.“

Potem pa je, kakor da se je premislil, dodal:

„Bil je preveč domač. Ljudje to radi izkoriščajo.“

To je bilo slišati kot namig, zato se je Kos skoraj leto dni zapiral v pisarno. Skoraj leto dni se je ogibal pogovorom, ki bi utegnili biti preveč osebni, zavračal je vabila in pri tem trpel. Težko je prenašal osamljenost. Čakal je na mesto v družbi, za katero je menil, da sodi vanjo. Ampak take družbe ni bilo. Ali pa se je skrivala. Kakor da je okoli njega zrasla stena, ki je ni mogoče prebiti, da bi pogledal, kaj je za njo. Tudi po letu dni je moral počakati v prednji sobi, kadar so ga poklicali na občino, in potlej stoji opraviti pred pisalno mizo, pred katerokoli že.

Kos pa ni rad stal, kadar se je pogovarjal, nizka postava je bila manj očitna, če je sedel.

Kaj pa jim pomenim? se je spraševal. Nič.

Zmerom pogosteje je misli na staro šolo, kjer se je lahko pogovarjal in se šalil in kjer se mu ni bilo treba bati, da bi bil s kom preveč domač.

Med odmori je začel zahajati v zbornico.

Sprejel je vabilo za večer pri Sepovi.

In nazadnje je privolil v zabavo ob Tometovi poroki.

Tisto noč se je prepustil nekakšni ganjenosti. Okoli sebe je čutil ljudi, in zdelo se mu je, da ga imajo radi.

„Kar Vladimir mi reci!“

Vse so hotele plesati z njim, in kjerkoli se je ustavil, se je zbral okoli njega krog. Emilija je skrbela, da kozarec nikoli ni stal prazen pred njim in Jožefa je vzela iz vaze na mizi nagelj in mu ga je vtaknila v gumbnico. Jeziki so se jim razvezali in pripovedovali so mu stvari, ki bi mu jih sicer nikoli ne zaupali.

„Saj smo tovariši, ne?“

Tome je primaknil stol in dejal:

„Malo me skrbi, veš. Navadil sem se živeti sam. Ne morem si misliti, kako bom prenašal, ko jo bom imel zmerom ob sebi. Ženske začno presedati, mar ne?“

„Tudi včasih,“ je priznal Kos. „Jaz imam dve, mamo in ženo.“

„Samo sobo bova imela. Tesno bo za dva . . . in potlej, ko bomo trije.“

„Morda se bo našlo kaj,“ je obljubil Kos.

Čeprav ni vedel, kje in kako, in mu je bila zoprna že misel na to, da bi moral na občino.

Bartolomeo mu je zaupal:

„Pred vojno sem bil ravnatelj. Na meščanski šoli. Poznam te stvari . . . vem, kako je treba.“

„Res?“

„Seveda so bili takrat drugačni časi. Učitelj je nekaj veljal. Pa danes?“

„Težko je,“ je priznal Kos.

„Očitajo mi, da se bi klerikalec. Vsi ne moremo biti komunisti, ne? Po delu naj sodijo.“

Bolka je potožil:

„Če bi bilo po starem, bi imel manj ur. Ti si še mlad, ti še ne veš, kakšne težave pridejo z leti. Želodec. Samo na pokoj še mislim.“

„Saj ne bo dolgo.“

„Kaj vem. Hišico imam doma in nekaj zemlje. Sami stroški. Zdaj popravila, zdaj davki . . . Sestra kar naprej piše za denar. Na svoje se bom pa le lahko umaknil. Če bom dočakal.“

„Tudi jaz bi imel rad kaj svojega,“ je priznal Kos.

Kolikor ljudi, toliko usod. Vsak je imel svoje težave in svoje želje in sleherni je živel od lastnega upanja. Na Tometovi zabavi so se Kosu odkrivali, kakor bi stopil na odru za kulise, med potrebno in nepotrebno šaro, ki gledalci zanjo sicer vedo, a ne mislijo nanjo, dokler je ne vidijo. In zavedel se je, da je samo eden izmed njih in da je usodno povezan u njimi.

Pravega zadovoljstva pa po teh pogovorih vendarle ni našel. Z njimi se mu je podiral umišljeni svet in ob večerih, doma, so ga navdajali občutki, da je ogođufan, da ga izkoriščajo, da vse tisto, kar so počeli prej skrivaj, delajo sedaj z njegovo vednostjo in obsejšo odgovornost njemu na ramena. Jožefa ni več kazala zadrege, ker je zamujala, v petek pa se je oglasila v pisarni in rekla:

„Jutri in v ponedeljek me ne bo.“

„Zakaj?“

„Mož potuje v Italijo. Rada bi šla z njim.“

„Ampak . . .“ se je skušal upreti.

Pa ga je prehitela:

„Gabrijela in Anka sta obljubili, da me bosta nadomeščali.“

„Če je tako . . .“

„Ne vem, kdaj bom imela spet tako priložnost. Ne bi je rada zamudila.“

Tako grd Kos res ni mogel biti, da bi ji odrekel. Jožefa se mu je ljubezljivo nasnehnila in toliko, da mu ni s praga poslala z roko poljuba.

Seveda je tudi v terek še ni bilo. Potovanja se rada zavlečejo. V sredo je prišla s poslikano bluzo in z novo ogrlico in je že s praga zaklicala v zbornico:

„Potegnila sva se do San Marina. Nisem odjenjala, ko sva že bila tam. Priložnost je treba izkoristiti.“

Ves dan so se pogovarjali samo o Jožefinem potovanju.

Naslednji teden je rekel Tome:

„Saj naju boš lahko pogrešal na konferenci, ne? Mara sili, da bi šla nakupovat. Jutri bi še najlaže.“

Seveda jima je moral ustreči. Toliko stvari sta potrebovala in v domačih trgovinah ni bilo mogoče dobiti nič pravega.

V zbornici, v vrvežu med odmori, je bilo vse tako preprosto, ko je bil sam, pa se je zganil v njem črv.

Že s kraja bi se bil moral upreti, si je dejal.

Nekaj je zamudil, znašel se je v gazi, ki so jo izhodili drugi, in ni imel toliko moči, da bi stopil na svojo pot.

Ko bi imel vsaj koga, da bi se pomenil z njim.

V takih primerih je na tihem skoraj priznal, da ima mama prav. Premlad sem se ženil, si je dejal.

IVO ZORMAN

PREMLETA ZRNA

10. decembra je bila na univerzi v Ljubljani 15. redna seja univerzitetnega sveta. Razpravljali so o prostorskih problemih naših visokih šol in o gradnji novih poslopij za visoko šolstvo. Poudarili so, da je nujno sestaviti program in razmisliti o možnostih, kje bi lahko zgradili nove visokošolske zavode. Nekateri se zavzemajo za to, da bi bile te stavbe zbrane na enem samem kraju Ljubljane, drugi pa zagovarjajo nasprotno možnost.

Sprejeli so sklep, naj ekonomska fakulteta sama odloči o gradnji novega poslopija. Z gradnjo ekonomske fakultete, kjer je prostorski problem najbolj pereč, je treba začeti čimprej.

Na seji so razpravljali tudi o gradnji telovadnice v študentskem naselju, ki je bila v načrtu za leto 1972, vendar pa je že

zdaj, pred začetkom gradnje, zanjo zmanjkalo denarja. Že tako skršene načrte bo treba torej še pristrči.

Komisija, ki se ukvarja s sistematizacijo pedagoškega osebja na visokih šolah, je razpravljala o nadaljnjih fazah sistemizacije. Dr. Ljubo Bavcon je poročal, da so fakultete v tem študijskem letu uresničile večji del prve faze sistemizacije pedagoškega osebja. Razpisana delovna mesta niso bila zasedena. Vzrok za to so najbrž prenikli osebni dohodki in nerešeni stanovanjski problemi. Z izvedbo sistemizacije so imele največ težav tehniške šole. V naslednjih fazah bo na vrsti sistemizacija laborantov in knjižničarjev, na seji pa so razpravljali tudi o sistemizaciji računalništva.

DARINKA KLADNIK

Svet OSNOVNE ŠOLE NARODNEGA HEROJA MARTINA KOTARJA ŠENTJERNEJ, občina Novo mesto

RAZPISUJE

na podružnici Orehovica naslednja prosta delovna mesta:

— 2 učitelja za razredni pouk — zakonski par, od katerih bi bil eden tudi vodja podružnice.

Vseljivo družinsko stanovanje zagotovljeno.

Nastop službe možen takoj ali po dogovoru.

Razpis velja do zasedbe delovnih mest. Prijave naslovite na svet osnovne šole narodnega heroja Martina Kotarja Šentjerneje.

SPLAŠENI KONJ (jedkanica — Jože Horvat-JAKI)

Misli o novogoriški skupščini skupnosti jugoslovanskih univerz

17. in 18. decembra je v Novi Gorici zasedala Skupnost jugoslovanskih univerz na svoji XII. skupščini. Tudi tokrat je bila osnovna tema zasedanja reformiranje univerze. Tako je bil že uvodni referat zgolj poročilo in oris stanja in dosežkov, pogojev in možnosti za razvoj visokošolskega študija. V razpravi so prisotni delegati v glavnem govorili o vprašanih, ki zadevajo nadaljnji razvoj reformskih prizadevanj v okviru univerze. V analizi do sedaj storjenega, so se pokazale očitne razlike med našimi univerzitetnimi ustanovami. Najbolj so se potrudili na zagrebškem vseučilišču.

Proces preobrazbe univerze, ki se je pričel že z razpravami o sklepih o visokem šolstvu, je zajel predvsem nekatera bistvena vprašanja, ki omogočajo nadaljnjo postopno vsebinsko preobrazbo doslej nerešenih problemov. Dejstvo je da gre za vprašanja, ki niso nova, a kljub temu še zelo aktualna. V prvi vrsti gre za samo organizacijo univerze in za samoupravljanje na univerzi, za dve vprašanja, ki pogojujeta vsa nadaljnja: sodelovanje fakultet s kmetijstvom in družbenimi službami, vrednotenje pedagoškega in znanstvenega dela, organizacija in vsebina učnega procesa, odnos student — predavatelj, odnos predavatelj — asistent, interdisciplinarni študij, postdiplomski študij . . . Gre torej za vprašanja, ki se nanašajo na odnos univerze do družbe. Prej ko jih bomo rešili, tem boljši bo ta odnos. To je hkrati osnovna naloga skupnosti jugoslovanskih univerz. Popolnoma jasno je, da mora biti znanstveno raziskovanje sestavni del temeljev šolske reforme ob prisotnosti vseh družbenih dejavnikov.

Delegati vseh jugoslovanskih univerz so se razšli v upanju, da se bodo stališča XII. skupščine uresničila. Njihov optimizem je razumljiv, saj se zavedajo, da je brezploden vsak projekt o reformi univerze, če že v fazi določanja temeljnih izhodišč ne pritegne vseh družbenih dejavnikov, pedagoško-znanstvenih delavcev in študentov k ustvarjalnemu in odgovornemu sodelovanju. Pridobivanje le-teh za ustrezne oblike znanstveno raziskovalnega dela za reformo univerze motivira pedagoško-znanstvene delavce in študente in jih usposablja za iskanje novih poti pri razvijanju in spreminjanju univerze.

JOŽE DOLMARK

Prosvetni delavci se izpopolnjujejo ob prebiranju svojega glasila!

NOVI NAROČNIKI:

Celje, ŠC za blag. prom. 5; Črenšovci 1; Dornava 1; Fram 1; Genterovci 1; Grosuplje 2; Kobarid 1; Koprivnica 1; Litija 1; Ljubljana 4; Ljutomer 1; Maribor 5; Medvedje brdo 1; Murska Sobota 2; Olimje 1; Podčetrtek 2; Postojna, gimnazija 11; Rače 2; Rogoševci 7; Slivnica 1; Stari trg ob Kolpi 1; Škofja Loka 1; Smartno pri Slov. Gradcu 2; Šoštanj, osnovna šola „Biba Roček“ 2; Topolšica 1; Vače 1; Velike Lašče 1; Virštajn 1; Zabnica 1.

OBVESTILO

Zadnji letošnji številki „Prosvetnega delavca“ smo spet priložili položnice. Prosimo naročnike, ki kljub opominom in položnicam, poslanih na njihove naslove, še vedno niso poravnali naročnine za to in za pretekla leta, naj to store čimprej.

Naročnike, ki so svoje obveznosti do „Prosvetnega delavca“ že izpolnili, pa prosimo, da nam po možnosti čimprej nakažejo naročnino za prihodnje leto. Ta se ne bo zvečala in bo še nadalje 20,00 dinarjev, za šole in ustanove pa 40,00 dinarjev.

UPRAVA

IZVRŠNI ODBOR ZVEZE PEDAGOŠKIH DRUŠTEV SLOVENIJE ŽELI VSEM ČLANOM PEDAGOŠKIH DRUŠTEV V SLOVENIJI SREČNO NOVO LETO 1972!

Jugoslavija - provinca programiranega pouka

Paberki s simpozija v Beogradu

Pojav programiranega pouka je z uresničevanjem zahtev po podrobni logični analizi snovi, po aktivnosti in samostojnosti učenca, sprtni povratni informaciji in empiričnem preverjanju kvalitete pomenil pomemben obet za izboljšanje pouka. Simpozij z naslovom Programirana nastava, ki je pod pokroviteljstvom Inštituta za pedagoške raziskave SR Srbije potekal v Beogradu od 17. - 19. novembra, si je zadal nalogo prikazati doseganje jugoslovanske dosežke na tem področju iz perspektive nadaljnjega razvoja. Na simpoziju je sodelovala vrsta raziskovalcev, zlasti iz Hrvaške in Srbije.

V obsežnem uvodnem referatu „Prispevek k analizi teoretskih osnov programiranega pouka“ je M. Bakovljevič kritično razčlenil teoretske osnove programiranega pouka vse od Skinnerjevega behaviorističnega modela prek Galperinovega „etapnega oblikovanja miselnih operacij“, Crowderjevega razvejanega programiranja ter algoritmizacije pedagoških procesov (sovjetskih psihologov Landa s sodelavci) - vse do kibernetičnih modelov s teorijo informacij. Sklenil je, da programirani pouk sicer mora biti teoretično osnovan, da ni le tehnika, kot to mislijo nekateri; ne bo se pa posrečilo, da bi ga stlačili v „Prokrustovo posteljo“ te ali druge posamezne teorije. Sprejeti moramo ustrezne elemente raznih nauk in teorij in jih ustvarjalno združiti.

TEORETIČNE OSNOVE PROGRAMIRANEGA POUKA

Nadaljnje delo simpozija je bilo razdeljeno na tri vsebinsko sklenjene celote. Pod navedenim naslovom so bili podani naslednji referati in koreferati: Subjektivne informacije v programiranem pouku (Šoljan), Aktualni problemi programiranega pouka v luči kibernetične teorije povratne informacije (Knežević), Teorije učenca in repertoarji vedenja v programiranem pouku (Andrić). Nevelikateri referenti so prikazali dele srbsko-hrvaškega projekta „Algoritmizacija pouka“, h kateremu so se v okviru katerega skušajo analizirati učno snov v glavnih predmetih v metodične nize delcev znanja, ki so načrtno in postopoma razporejeni, na primer Jovanović - Klasifikacija učnih algoritmov. R. Jovičić je spregovoril o proučevanju andragoških osnov programiranega pouka, D. Jovanović pa je primerjal pouk s teorijo znanstvene informacije - informatiko. S. Jovanović (JLA) je v prispevku Programirani pouk in učenje razumevanjem poudaril, da je treba preprečiti, da bi v programiranem pouku učenci mehanično usvajali znanja, brez ugotavljanja notranjih zvez in odnosov. Prednost programiranega pouka je prav v tem, da tudi manj sposobnim učencem omogoča usvajanje snovi z razume-

vanjem. E. Danilović je prikazal poskus matematičnega modela učnega procesa.

V živahni razpravi je dr. Furlan opozoril, da ob vsem tem ne smemo pozabiti na usposabljanje učencev za učinkovito samostojno učenje, na cilj „samoprogramiranja“. Programirani učbeniki so dobra priprava za to, da se učenec že v osnovni šoli navadi samostojnega umskega dela. Prof. Mužić pa je opozoril na podobno nevarnost, kot je grozila nekoč ob uvajanju testov znanja, da bi namreč „preveč prevladali programi, ki posredujejo izolirana znanja in podatke, ker je te dosti lažje sestaviti kakor one, ki oblikujejo pri učencih višje miselne procese.“

DOSEDANJE IZKUŠNJE IN DOSEŽKI V ZVEZI Z RAZISKOVANJEM IN RAZVIJANJEM PROGRAMIRANEGA POUKA

Del prispevkov (Mužić, Makanec, Danilović, Radonić) je obravnaval vlogo tehničnih pripomočkov v programiranem pouku. To so zlasti elektronske učilnice (teh je na Hrvaškem 10, v Srbiji pa uvajajo prve) in enostavnejši, zato pa množičnejši sistem responderjev oziroma komunikatorjev, ki omogoča uveljavljanje vsaj nekaterih principov programiranega pouka (čez 1000 primerkov samo na Hrvaškem!). Tudi v šolske televizijske oddaje s pridom vključujemo programirane sekvence. Prof. Mužić je v referatu „Pouk s pomočjo kompjuterjev in regulacija pouka ob sodelovanju kompjuterjev - perspektiva razvoja programiranega pouka“ prikazal elektronski računalnik kot „sredstvo vseh sredstev“, ki odpravlja pomanjkljivosti mehaničnih učnih strojev, daje s tem najširše možnosti, obenem pa postavlja pred programerja tudi največje zahteve.

M. Ružička je poročala o učinkovitosti poprejšnje priprave odraslih za delo s programiranimi materiali, V. Lazić o izobraževalnih učinkih programiranega učenja latinice, N. Maksimović o programiranem pouku slovnice v osnovni šoli, B. Marentič-Požarnik o kriterijih učinkovitosti programiranega pouka, D. Mitrović pa je dala pregled programiranega pouka v luči eksperimentalnih raziskav.

Jasneje bi bilo treba predeliti mesto in vlogo učiteljev v programiranem pouku. O tem

KDAJ BODO NA VRSTI?

Že štiri mesece so prostori v pritličju osnovne šole Krog prazni. Namenjeni so za ureditev otroškega vrtca. Kljub temu da je občinska skupščina odobrila denar, je še vedno vse po starem, samo stanovalci so se odselili.

T. K.

sta spregovorila referenta R. Radovanović in R. Peašinić. Programirani pouk sicer osvobodi učitelja mnogih rutinskih opravil in dvigne njegovo vlogo kvalitativno na višjo raven, vendar se to ne zgodi samo po sebi. Učitelji naj bi bili za to ustrezno pripravljeni in usposobljeni. Naučili naj bi se sestavljati programirane sekvence zlasti zato, da bodo tudi v redni pouk vnašali elemente racionalizacije, medtem ko naj bi sestavljanje programiranih materialov praviloma prevzela strokovna ekipa, ki jih je pri nas žal še vedno premalo. Tudi običajni učbeniki naj bi vsebovali vsaj nekaj programiranih sekvenc. Sledili so še referati B. Knežević, N. Lukić, D. Japundžić-Stojković, D. Mitrović, R. Ničkovića in M. Mrmaka.

V sklepni razpravi je bilo v osredju vprašanje, ali moramo vztrajati na kriteriju 90% osvojenih snovi, tudi če je v običajnem pouku učenci kdaj pa kdaj osvoje le 30-40%, kot kažejo testni rezultati. Ali ni možen kompromis? Sklenjeno je bilo, da je zajamčeno visoka učinkovitost bistvena značilnost programiranega pouka, od katere

ne smemo odstopati (dr. Mužić). Programirajmo pa le tiste dele snovi, pri katerih nam je tako visoka stopnja obvladanja pomembna. Ob tem moramo vsakokrat zagotoviti tudi primerno predznanje učencev. Eden od razpravljavcev je tudi zavrnil očitke, češ da programirani pouk dehumanizira odnose med učiteljem in učencem, z nasprotno tezo, da pomaga dvigati dostojanstvo medčloveških odnosov v učnem procesu; če ga pravilno razumemo in uporabljamo, saj omogoča učitelju, da se bolj posveti vsakemu učencu.

Dr. Furlan nas je seznanil z zamisljivo, da bi Hrvaška dobila center za programirani pouk, ki bi se posvetil strokovnemu sestavljanju programov, zlasti za osnovne šole. Z drugim delom obremenjeni strokovnjaki ne morejo tega dela opravljati mimogrede, „z levo roko“.

Simpozij je pokazal, da imamo pri nas že precej strokovnjakov raznih disciplin, ki se dokaj poglobljeno ukvarjajo s temi vprašanji. Upamo lahko, da bomo kmalu dohiteli razvitejši svet, da ne bomo več le „provinca, v katero občasno

UREDNIKOM IN SODELAVCEM VSEH REPUBLIŠKIH PROSVETNIH LISTOV: PROSVETNI PREGLED, ŠKOLSKE NOVINE, PROSVJETNI LIST, PROSVETEN RABOTNIK IN PROSVJETNI RAD - ŽELIMO SREČNO LETO 1972!
UREDNIŠTVO IN UPRAVA PROSVETNEGA DELAVCA

pljuska valovi od zunaj“. S tem bi tudi bistveno prispevali k uresničevanju naših vzgojno-izobraževalnih ciljev.

Inštitut za pedagoška raziskovanja SR Srbije namerava celotno gradivo simpozija ti-

skati v naslednjem letu kot 5 številko svojega zbornika, podobno kot so natisnili prispevke z lanskega simpozija o samoizobraževanju.

Dr. B. MARENTIČ POŽARNIK

Iz pedagoškega zdomanja učitelja na Nemškem

Kombinacija kombinacij kombiniranega pouka

Ker sem pač Ribničan, sem moral vsaj v „zelo zrelih letih“ po svetu. Moj oče je včasih hodil s suho robo, jaz pa sem se podal s knjigo med naše rojake v Nemčijo. Ne vem, katero delo je težje: ali je bilo njegovo ali je moje. Kar nekaj me je učilo in ob razpisu, pa sem dejal: „Če bo, bo, če ne, me pa tudi ne bo vrag vzela.“ In je bilo. No, saj sedaj imam, kar sem pričakoval. Skoraj pred štiri desetimi leti sem imel podobno situacijo, ko sem iz bednostnega fonda dobil mesto na šoli v Koprivniku na Kočevskem. Tudi takrat sem moral - čeprav je bilo to v domovini - organizirati slovenski

oddelek iz učencev od prvega do osmega razreda, ker so bili do tedaj v kočevskih oddelkih. Vsega je bilo 19 učencev. S prvim razredom sem se potem ukvarjal samo še na Blokah, kjer pa je bilo 62 zlatih otrok.

Tu imam na treh mestih oddelke z učenci od 1. do 9. razreda v najbolj industrijskem in trgovskem mestu Nemčije, v razsežnem Stuttgartu, kjer pa sicer iz vseh gričev silijo v mesto vinogradi in nekako blažijo industrijsko ozračje. Iz enega konca, kjer stanujem, se vozim do drugega s tramvajem dve debeli uri med samimi trgovinami in tovarnami, malo po ulicah, malo pod zemljo, največkrat v gneči in stegujem vrat, da se le ne bi predalec zapeljal.

Vsak oddelek naj bi imel dvakrat tedensko skupno pet ur dopolnilnega pouka, jaz pa imam na dveh šolah po tri ure dvakrat, na eni pa samo enkrat, ker ob sobotah popoldne ne želijo pouka. Tudi jaz se ne pulim zanj ob sobotah, saj edino takrat in ob nedeljah lahko obiščem ljudi, ker ob delavnikih dopoldan ne dobim nobene doma. Vse dela, vse hiti, vse lovi drseče marke, ki mimogrede zdrsejo iz roke: stanovanje, hrana po gostilnah, pranje, tramvaji in avtobusi, kulturni davek itd.

Kot pedagog, ki v domovini „vihtite uma svitile meče“, vas gotovo zanima ta dopolnilni pouk slovenskega jezika z zemljepisom in zgodovino - našo seveda - v teh oddelkih. Jaz bi ga krstil za kombinacijo kombinacij kombiniranega pouka. Več kakor tri skupine pa res ne morem imeti ob istem času in pri istem predmetu. Ti učenci obiskujejo namreč dopolnilno redno nemško osnovno šolo, ki traja tu devet let, če ne gredo učenci po tem razredu v gimnazijo ali kako drugo nadaljevalno šolo. Naši otroci pridejo iz domovine v različne nemške razrede; v začetku jih porinejo v kakšen razred nižje, ker pač ne znajo jezika. Ro pa glede tega naši otroci precej prožni in kmalu ujamejo nemške vrstnike - v nekaterih predmetih smo pa tako eno leto pred njimi (računstvo, naravoslovni predmeti). Kmalu tudi pozabijo svoj jezik, posebno tisti, s katerimi se starši dosti ne ukvarjajo; takih pa je veliko. Zvečer so sicer vsi doma, a tedaj buljijo v televizorje, kjer je pa spet vse nemško. Če se pa zgodi, da celo slovenski starši govorijo s svojimi otroki doma samo nemško, je katastrofa tu. So pa primeri, ko otrok ni hodil nič v slovensko šolo, pa lepo piše in govori slovensko. Tu bi pač veljalo pravilo: po farjih vera gor - po farjih vera dol, kar bi jaz prikrojil: po starših materin jezik gor, po njih pa tudi dol, vsaj za tujino to drži.

Radi pišejo narek, iz njega pa je tudi najlažje spoznati napake. Nekaj značilnih, ki jih doma ne najdete: domof - domov, smerei - zmeraj, widiv - videl, sielez - zajec, grišau - kričal, mogotše - mogoče, stej - zdaj, ubala - upala, gost - gozd, such u Bras - suh v obraz, butem je ba - potem je pa, uši wam - uživam. Pri obnovah je pa seveda še vse kaj hujšega. Na primer vetš - bolj, Got vj - bogve, strach ot katšo - strah pred kačo in podobno.

Za večino teh otrok so sestavki iz našega prvega berila že kar odlično berilo. Pred nedavnim - pri meni je bil v razredu novinar Dela Slavko Fras - sem napisal na tablo berilo Starček in jablana. Za te otroke je to odlično berilo: z njim lahko obravnavam tudi ločila, čase in še lepo vzgojno jedro ima. Pa se dvigne deklica 3. razreda in vpraša, kaj je „jablana“. In sem blagovol tiste otroke in učitelje po naših hribovskih enooddelčnih, ki v prvem razredu pojejo „Stoji učilna zidana...“, pa vsi vedo, kaj je jablana, saj si po njej že v predšolski dobi trgajo hlače.

Med junškimi dejanji našega Petra Klepca in Krjavlja so vsi navdušeni, čeprav jim je treba pokazati grm, brezo, še posebno pa hojo in čeprav jim je treba prejšivo opisati stajljičnega konja.

Ker je bilo malo slovenskih otrok prijavljenih - dopolnilni pouk namreč ni obvezen in otroci so zelo oddaljeni - imam vmes tudi nekaj predšolskih otrok, ki prihajajo s starejšimi bratci in sestricami, da niso sami doma. Ti mali so šele prav navdušeni za šolo, ker še niso obremenjeni z nemško šolo... Ti jo vžamejo najbolj „zares“ in če jim ne dam dela in nič ne vprašam, se doma gotovo pritožujejo. To se mi je zgodilo sicer samo prvi dan, sedaj pa tudi zanje poskrbim; škoda pa, ker nisem hodil tudi v vzgojiteljsko šolo.

Kaj pa je to „uživam“? so vprašali otroci. To ni bilo treba meni razlagati. Pred nekaj tedni je prišel iz Maribora bistri Toplak v drugi razred - a tu so ga dali najprej v prvega - in on je povedal. Pa ne samo, da to pomeni jesti; rekel je, da uživa tudi, če mu kdo kaj lepega da, ali če kaj lepega vidi. Pa recite, če naši otroci niso brihni!

JOŽE KOŠOROK

Svet
OSNOVNE ŠOLE „OTON ŽUPANČIČ“ ROGAŠOVCI
 razpisuje prosto delovno mesto:
 - učitelja biologije in kemije za določen čas od 1. I. do 15. IV. 1972.
 Pogoji: končana pedagoška akademija ali učiteljsiše, lahko tudi absolventi. Samsko stanovanje je na voljo.

UČBENIK
PARTIZANSKA KNJIGA je ponatisnila učbenik za 3. razred srednjih in strokovnih šol:
OBRAMBA IN ZAŠČITA
 Cena je 26 din
 Naročila sprejema: Partizanska knjiga, Vodnikova 43, Ljubljana

UČITELJSKI PEVSKI ZBOR SLOVENIJE „EMIL ADAMIČ“ vabi v svoje vrste nove pevce tenoriste in basiste. Pevske vaje so v Celju enkrat mesečno v soboto in nedeljo. Potne stroške povrne. Pevci imajo preskrbljeno stanovanje in hrano v Dijaškem domu DUŠANA FINŽGARJA.

NAŠI RAZGLEDI

- Iz številke 23. NAŠIH RAZGLEDOV priporočamo bralcem:
- Mojca Drčar-Murko: Soočenje (str. 693)
  - Dr. Živko Šifrer: Slovenija: veliko več žensk kot moških (str. 697)
  - Dr. Ladislav Lajovic: Mirovni simpozij (str. 701)
  - Blaž Mesec, Tomo Štefe: Ali spodbujamo ali zaviramo (str. 702)
  - Knjižne novosti (str. 711)
  - Intervju z dr. Dušanom Hadžijem: Raziskovanje iz zanje perspektive (str. 712)
  - Besedo ima rubelj (str. 714)
  - Znamenja svetovne krize (str. 716)
  - Indija nima izbire (str. 717)
  - Ali bo na svetu preveč ljudi (str. 719)
  - Ali otroci potrebujejo živali? (str. 721)
  - Industrijska vojna (str. 723)

RODITELJSKI SESTANEK

Na skupnem roditeljskem sestanku mačkoveške šole so se starši dogovorili, da bodo prispevali določeno vsoto denarja za obdaritev otrok ob novoletni jelki.

Ravnatelj šole je opozoril tudi na predavanja šole za starše, ki se bodo pričela v januarju prihodnjega leta. Na teh predavanjih se bodo starši seznanili s spolno vzgojo in problemi pubertetnika.

Članom društva za varstvo živali iz Kočevja so pri izdelavi ptičjih krmilnic priskočili na pomoč tudi učitelji tehničnega pouka iz osnovne šole. Izdelali so več krmilnic. V letošnji zimi je po mestu dovolj krmilnic, v katere mladi člani društva prinašajo ptičje krmo. Za to je poskrbelo KGP iz Kočevja. (Foto: Franc BRUS)

Simpozij o slikarici

Center za izvenšolsko vzgojo SRH v Zagrebu je 6. in 7. decembra 1971 pripravil simpozij o slikarici. Hkrati je bila v šolskem muzeju odprta razstava iranskih slikaric.

Na delovnem sestanku priznanih pedagogov, psihologov, slikarjev in mladinskih pisateljev iz Zagreba, Ljubljane, Beograda in Novoga Sada je bila v trinidesetih referatih celovito prikazana problematika slikarice, prve otrokove knjige.

Navajam naslove nekaterih referatov s simpozija: *Odgovornost družbe za prvo otrokovo knjigo (Danica Nola), Fantastika v književnosti za otroke (Dalibor Cvitan), Književnost za najmlajše (Branka Jurca), Jezik v slikaricah (Smiljka Vasić), Slikarica in kič (Marija Krsmanović), Stili slovenskih ilustratorjev (Spela Čopić), Vzgojna vrednost slikarice (Vlasta Vucelić), Skladnost ilustracije in besedila (Živko Haramija).*

V vseh referatih je bilo poudarjeno, da pri nas premalo skrbimo za kvaliteto slikarice. Še več kot v domačih je kiča v tujih slikaricah, ki so v zadnjem času že dobesedno preplavile knjižni trg. Stroški tiska za tujo slikarico so manjši kot za izvorno domačo. Nihče ne skrbi, da bi na trg prihajala le kvalitetna knjiga za otroke. Slikar Mladen Veža vidi temeljito rešitev le v obliki skupinskega dela: pri izdajanju slikaric bi bilo treba upoštevati mnenje slikarja, pisatelja psihologa, slikovnega urednika, tehničnega urednika, grafičnega strokovnjaka in založbe. V tem bi bila edina možnost, da bi preprečili nenadzirano in nekvalitetno izdajanje slikaric, tega pomembnega sooblikovalca otrokove osebnosti.

Najbolj nazorne podatke za razmišljanje navaja statistika. Leta 1971 so v centru za izvenšolsko vzgojo v Zagrebu analizirali 14 domačih slikaric in od teh jih je bilo pozitivno ocenjenih 7 (50%), od 175 tujih pa le 15 (8,57%), kar pomeni, da je bilo od 189 analiziranih slikaric pozitivno ocenjenih le 22, tj. 11,64%.

Referatom je sledil razgovor. Kot živa vest današnjih razmer v kulturi je prva spregovorila hrvatska pesnica Vesna Parun. Med sklepi simpozija je bil tudi ta, da bi o ugotovitvah z delovnega sestanka poročali UNESCO, ki naj bi otrokom pomagal zagotoviti kvalitetno slikarico.

JANUS PRED ČASTILCI (olje — Kiar Meško)

Razstavi

V Mestni galeriji v Ljubljani razstavlja v mesecu decembru akademski slikar in likovni pedagog Silvo Komel. Poleg uspešnega službenega dela najde čas za svoje bogato likovno ustvarjanje. Znan je po številnih razstavah doma in v tujini pa tudi kot član skupine akademskih slikarjev 2xGo. Razstava v Kranju, zlasti pa sedanja v Ljubljani, pomeni zanj nagel vzpon. Njegove slike nam spregovorijo v barvah. So izpovedno močne in vsebinsko bogate. Z govornico barve je pričaral globino občutja, dovršenost dimenzij in arhitektonsko mogočnost. Slikar Komel je v zadnjih letih prešel od svojih konkretnih, ekspresionističnih kraških pokrajin v kraljestvu abstrakcije, kjer je barva edina izrazna vrednota.

V njegovih oljih prevladuje črna barva, obogatena s celo skalo rdeče, rumene, zelene in modre.

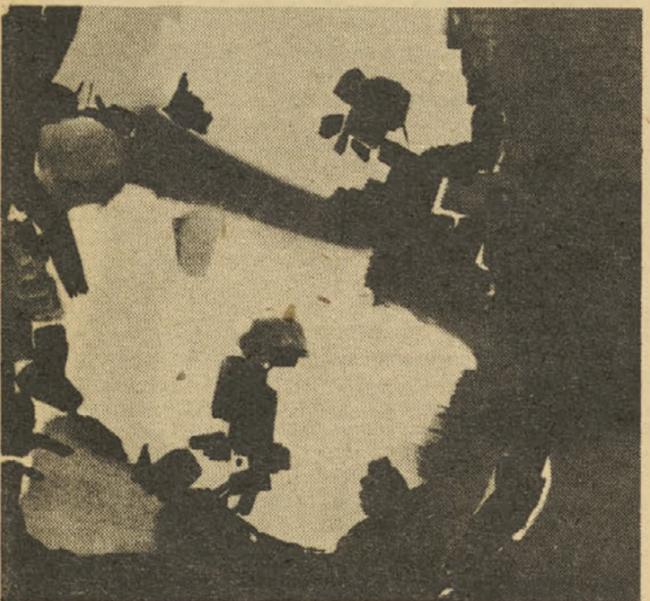
Sedanja razstava v Ljubljani je pravi odsev moči — slikarja — kolorista.

Silvo Komel se je rodil v Rožni dolini pri Gorici, kjer tudi živi in dela.

Hkrati razstavlja v Mestni galeriji akademski slikar Zvest Apollonio. O uspešnosti njegove ustvarjalne poti pričajo mnoge razstave doma in na tujem, številne nagrade in priznanja. Njegova dela so v mnogih zbirkah evropskih in ameriških držav ter v naših galerijah. Na sedanji razstavi se nam je predstavil s svojimi deli iz serigrafije, ki spada v novo vrsto grafične tehnike. V njegovih kompozicijah prevladujejo arabeske in ornamenti, ki barvno raznoliki spominjajo na fotografiko. Delujejo sveže in dekorativno.

Slikar Zvest Apollonio se je rodil 1. 1935 v Bertokih. Diplomiral je na akademiji likovnih umetnosti v Ljubljani in končal specialni študij slikarstva pri prof. Stupici. Živi in dela kot svobodni umetnik v Kopru.

TEA DOMINKO

INTERPRETACIJA PROSTORA (olje — Silvo Komelj)

Mladi umetniki iz šole v Preddvoru

Gorenjski šopek iz Preddvora

Pod naslovom *Vaša matineja* smo gledali 12. decembra v ljubljanskem Mestnem gledališču nastop folklorne skupine in poslušali mali zbor osnovne šole Matija Valjavec iz Preddvora. Šola je pripravila pisan spored v počastitev 900-letnice svojega kraja. Matineja je izredno uspela. V gledališču smo preživeli dve uri prisrčne domačnosti. Zadišalo je po gorenjskih nageljnih, zašumele so stare noše, zasvetile so se avbe in peče, oglasil se je vrisk ob potrkanju umih nog, zazvenela je domača beseda, pristna in narečju, zabeljena z duhovitostjo in izvorno šegavostjo. Otroci so nas presenetili z doživeto in sproščeno igro ter z zvonkimi, ubranimi glasovi. Vso pohvalo zaslužijo za svoje delo in trud: pedagoga Lenka Krišelj in Mirko Udir, ki vodita folklorno skupino, vodja malega zbora Tone Dolinšek, za zapise, glasbeno priredbo in postavitev plesov pa se moramo posebej zahvaliti Tončki Maroltovi.

Pester spored na matineji je le delček marljivega zbiranja narodnega blaga učencev te šole. Na šoli je nastala lepa zbirka starih predmetov, pesmi, pripovedi, opisov običajev, spominov iz ljudske obrti in domačih izročil o rojakih Matiji Valjavcu in Josepini Turnograjski. Pobudo za zbiranje je dala prof. Berta Golobova, ko je službovala na šoli. Poslanstvo nadaljuje prof. Lenka Krišljeva. Folklorna skupina dela na šoli komaj dve leti. V tem kratkem času se lahko pohvalijo s številnimi nastopi: v Preddvoru, v Kranju, na festivalu otroških folklornih skupin v Vinici in na mednarodnem srečanju socialistične mladine v Avstriji.

Prireditev se nam je zazdela kot pisan gorenjski šopek, ki so nam ga prinesli otroci iz Preddvora v sivino našega vsakdana.

Dolgotrajni aplavz polnega gledališča je najboljša nagrada in priznanje nastopajočim in njihovim učiteljem. Naj se pridružijo še naše prisrčne čestitke.

Kratek razgovor s pedagogoma Lenko Krišljevo in Mirkom Udirjem, ki ga je vodila Marjeta Gregorčič, je izvenel v dve vodilni misli. Mirko Udir je dejal: „Šola naj bi dala otroku še nekaj več kot samo znanje. Učitelji so tisti, ki so poklicani, da otroke napotijo v bogato izvenšolsko dejavnost. Lenka Krišljeva pa je spregovorila o načrtih za prihodnost: „Zelimo si še veliko narodnih plesov, pesmi in domače besede...“

TEA DOMINKO

VANITAS (olje — Zvest Apollonio)

ŠTIRI »ČEBELICE«

Zdaj, v času novoletnih daril, so se pojavile na trgu štiri nove knjižice „ČEBELICE“, ki jo pri Mladinski knjigi ureja dr. Kristina Brenkova.

Prva knjižica nosi naslov „LJUDSKE PESMICE“ — v njej so zbrane kratke, vedre pesmi za otroke, takšne, ki se jih bodo lahko in radi naučili na pamet. Z ilustracijami jih je opremila Marjanca Jemec-Božič.

Druga knjižica pripoveduje ljubko pravljico Frana Levstika „KDO JE NAPRAVIL VIDKU SRAJČICO“. Pripoved o najmlajšem, sedmem otroku revne vdove ima vever konec in bo razveselila mlade bralce. (Knjižica je že ponatis — ker je prvič bila razprodana.)

Tretja je Grimmova pravljica „BRATEC IN SESTRICA“, ginljiva zgodba o njuni medsebojni ljubezni, ki ju rešuje začaranosti in sovražnosti ljudi.

Četrta je knjižica „PRAVLJICE“ — to je zbirka sedmih pravljic: dveh slovenskih, jakutske, japonske, albanske, angleške in nemške. Lepo, v stilu pripovedi jih je z ilustracijami opremila Ančka Gošnik-Godec.

O poučevanju tujih jezikov

Želja, da bi obvladal tuje jezike, je v človeku naravna in prastara. Zlasti v Evropi, kjer se je na relativno majhnem prostoru razvilo toliko jezikov z bogato kulturno tradicijo, je zaradi prevzemanja materialnih in kulturnih vrednot postalo znanje tujih jezikov nujnost.

Latinščina in grščina sta kot nosilki in posrednici antične kulture, iz katere je zrasla vsa evropska kultura, dolga stoletja veljali za najpomembnejša tuja jezika; celo takrat, ko sta bili že mrtvi.

Od živih jezikov se je v novejši dobi posebno uveljavila francosčina, saj so jo označevali kot „diplomatski jezik“ in se je ple miško, pa tudi meščansko izobraženstvo postavljalo z njo. Danes je v nekoliko spremenjenih okoliščinah prevzela to vlogo angleščina, veljavo pa imajo še nekateri jeziki velikih narodov.

Zlasti od romantike naprej se močno javlja tudi zanimanje za jezike manjših narodov, a čim manjši je narod, tem bolj je opazna le ekskluzivno študijsko proučevanje njegovega jezika.

Metode učenja tujega jezika so bile v zgodovini dokaj ustaljene. Če je imel učenec možnost, je prišel v naravno, avtentično jezikovno okolje, kjer se je naučil jezika brez posebne šole in učitelja ali pa ob njegovem sistematičnem vodstvu. Dodatno organizirano šolsko delo je seveda pomenilo izpopolnjevanje ustnega in pisanega znanja. Tuje okolje je včasih lahko deloma nadomestil učitelj, ki je govoril z učencem le v tujem jeziku (gubernanta), pri starejših učencih je to kombiniral s pisanjem in uvajanjem v slovnice strukture. To so pravzaprav zametki direktne metode, ki jo uporabljamo danes.

Zlasti za oba klasična jezika — latinščino in grščino — se je v dobi, ko sta bila že mrtva, v šolah razvila tako imenovana gramatična metoda. Učenci so se učili slovnice oblik iz stereotipnih paradig, besednega zaklada pa v glavnem z memoriranjem odlomkov iz del pomembnih avtorjev. Ta metoda se je kasneje prenesla tudi na učenje živih tujih jezikov in je veljala pri nekaterih učiteljih vse do nedavnih dni.

Vendar ne smemo popolnoma zanikati vrednosti in uspešnosti učenja tujih jezikov v preteklosti, sicer ne bi bili dediči kulturnega bogastva, ki ga je močno povečalo prav poznavanje tujih jezikov. Izbrani teksti s citiranimi verzi, sentencami, aforizmi ali celo daljšimi odlomki iz različnih del so pri marsikaterem učencu pomenili reprodukcijo nečesa lepega, v nekem trenutku estetsko prežarčeno duševnosti, ki je po taki akciji postala prožna in odprta tudi za druga estetska doživlja. To je bila obenem vaja za kondicijo spomina in estetskega čutenja, vredna in uporabna posledno, na drugem, morda sorodnem ali drugačnem področju; pustvarjalno delo, ki je budilo in krepilo dispozicije in lahko bilo pobuda za ustvarjalno delo.

Seveda imamo za take vplive veliko priložnost v materinem jeziku, toda vsake stvari le ni mogoče povedati v vsakem jeziku enako. Veliko pregovorov, rekel, sentenc imamo prevedenih, velikokrat pa jih še danes uporabljamo, zlasti v latinskem ali pa v katerikoli sodobnem jeziku. Vemo, kakšno prijetno spremembo, slikovitost in intenzivno doživljajo pomenijo kratki vložki estetsko in miselno zgoščenih citatov, ne da bi nas že kar zajela citatomanija. Tudi primarna naloga učenja tujega jezika estetiziranje in neskončno interpretiranje literarnih tekstov. Zahteva današnjega časa je, da se učenec čimprej nauči aktivno obvladovati praktični pogovorni jezik v tipičnih vsakodnevnih situacijah. Zato je gramatična metoda danes nesprejemljiva, saj je za dosego tega cilja popolnoma neučinkovita.

Vendar moramo pri tem paziti, da nas čisto „ekonomski“ smisel ter ne zapelje v neko drugo skrajnost. Pretiravanje v smislu praktičnosti, to se pravi, da bi se jezika naučili zgolj za najbolj simple cirane, včasih hudo banalne življenjske situacije, lahko rodi priložne, neokusne, docela prazne in celo neumne tekste. Takih šolskih učbenikov skoraj ni, pač pa se pojavljajo na raznih tečajih, kjer se uče tujega jezika otroci in odrasli. Uporabljajo le najbolj površne jezikovne sheme, nikjer (tudi ne v višjih letnikih) ni noben krajšega, estetsko lepšega in zahtevnejšega konteksta iz zakladnega metaforično bogatega in doživljajega jezika, ki ga najdemo v literaturi, a tudi v vsakdanjem pogovornem jeziku.

Dosegli smo morda sposobnost površnega praktičnega izražanja, pustili pa smo ogromno praznino, togost, ki je sposobna samo šolsko kombinatoriko shem, kakor hitro pa bi morala reagirati enkratno, dinamično, pa popolnoma odpove, ker ji manjka doživljajeta. Manjkajoči estetski moment (tu ne mislim samo na literaturo) pusti miselno in čustveno neobogljeno človeka, podobno onemu, ki je kupil prav slabo blago na tujem, a je zadovoljen z njim samo zato, ker je tuje. To ne vodi samo do estetskih, temveč celo do intelektualnih in moralnih deformacij.

Zadovoljevanje z nekaj neurejenimi shemami, klišeji, ki jih ko „uspešno“ uporablja v tujem jezikovnem okolju, lahko pomeni osiromašenje intelektualnega dela sploh, pomanjkanje želje in volje do širjenja znanja. Občutek skromnosti odpade, pojavi se vednost. Takega človeka nič ne moti, če še tako lomi besede, hude slovnice napake, uporablja mimiko in roke, da ga le tuje razume; on je jezik „zna“.

Posebno v odnosu do sosednjih jezikov smo mnogokrat zelo lakorni in neskrupni. Pri nas vsakdo „obvlada“ srbohrvaščino, tudi že nemščino, saj se za silo razume s sosedi. To v tem času je, kakor je, pravzaprav še vedno bolje, da znajo ljudje nekaj kaj pa čisto nič. Toda površno znanje ne more in ne sme biti pouka.

Seveda nikakor ni mogoče, da danes pri pouku tujega jezika bi bil poudarek na aktivni praktični rabi. Toda kakor se še orodju ne zadovoljimo zgolj z njegovo uporabnostjo, temveč žimo za tem, da bi bilo tudi lepo, ne moremo pri pouku tujega jezika delati izključno z vidika grobe funkcionalnosti, ampak moramo upoštevati duhovno oblikovalno vlogo, ki jo ima vsak učenjski proces.

Pretirani dril golih besednih shem, brez podlage v emocionalnem svetu, v tisti razgibanosti, ki je inpluz in sok za intelektualno delo lahko vodi do prazne mehanizacije. Izhajati moramo iz stvarnih, primernih, pristnih življenjskih situacij iz katerih dobivamo tisto, katere se vključujejo sheme, te pa postopoma popestrimo s stvarnimi dodatki.

Veliko vlogo ima tudi izgovor. Ta je bil dolga leta pravzaprav marjen, saj učitelji, še manj pa učenci, niso prišli tako pogosto v stik z avtentičnim govorom. Le redkokdaj so potovali v tujino, gramofonskih plošč in magnetofonskih trakov ni bilo. Danes, ko so drugače; kljub temu pa izgovoru (zlasti nemščine, ki jo poučujejo veliki starejši učitelji, ti pa so bili pod vplivom različnih avstrijskih dialektov) ne posevčamo dovolj pozornosti. Pravilen, precizen in lep izgovor bo učenca bolj pritegnil, pa če je jezik še tako vsakdanji. Še tolikokrat ponovljena jezikovna shema dobi ob lepem izgovoru nekaj estetske vrednosti. Tudi v zvoku je neka magična sila, ki človeka zagrabi, mu da voljo in ga hitreje popelje do zaželenega cilja. Nasprotno bo slab izgovor povzročil mlačnost ali celo odpornost. Pouk naj poteka v kolikor mogoče življenjsko pristnih in stvarnih situacijah ali učinkovitih nadomestkih (težišče naj bo vedno na doživljaju) in naj vedno oblikuje celotno osebnost.

Prof. MIRKO KRIZMAN

Do kdaj bomo gluhi za lokalne razmere?

Do kdaj bomo gluhi za lokalne razmere oziroma pereče probleme nekega kraja — pa četudi v tem primeru „zgodj“ za Dole pri Litiji, ki ležijo 789,2 m visoko in so izrazito kmetijsko območje: „zgodj“, tako sem rekla namenoma:

— Pomagajmo našemu človeku predvsem zato, ker je prikrajšan za vse, kar nudi kultura in okolje mestnemu prebivalcu.

— Vsi dosednji želeni sadovi so zelo pičili, čeprav je (če se malo izrazim) najmanj toliko podpisnikov — če anketiramo prebivalstvo — kolikor je domačij. In kljub temu se nemara bojujemo za oslovsko senco...

Gre namreč za propadanje kulturne dvorane, ki zanemarljivo sameva, čeprav je primerna za nič koliko dejavnosti.

— Dvorana je primerna za

vse seje ali konference predstavnikov krajevnih, občinskih ali celo medobčinskih družbenopolitičnih organizacij in društev oziroma za sestanke kakršne koli vrste z vsemi občani;

— v njej bi se lahko sestajala oziroma zbiral mladina, ki ne pozna in nima primerne prostora zase: tako je skoraj primorana obiskati gostišče, ki ji sčasoma postane edino središče za razvedrilo in oddih;

— vse krajevne proslave, ki jih pripravljajo družbenopolitične organizacije in društva — od gasilskih obletnic pa vse tja do najpreprostejšega slavlja naših otrok — bi se lahko zvrstile v njej;

— prostor je primeren tudi za športne prireditve — z nekaj rekviziti — celo za tenis in kosarko;

— in ne nazadnje: v tako obnovljen prostor bi rad zahajal tudi naš zasebni kmetijski proizvajalec — če ne redno, pa vsaj v svojih redkih prostih urah — ob nedeljah.

rano — ali pa ga poimenujemo še kako drugače!

Ni odveč posebej podčrtati, da danes praktično le malokdo še misli, če je v preteklosti morda prevladovalo takšno prepričanje, da je zapiranje med zidove lastnega doma — zanesljiv varnostni ukrep. Teorije o tem, da je človek, četudi živi osamljeno in v hribovitih območjih — že sam po sebi manj zahteven, so prazen nič! Primanjkljaji in „šepave bilance“ — predvsem pa nepravilno razdeljeni občinski proračuni povzročajo „glavobole“ te vrste.

Zelja vseh občanov je, da bi tudi družbena skupnost izdatneje pomagala.

Čeprav je osip med mladimi iz leta v leto večji, na posvetih ostajajo le — ali vsaj pretežno — le starejši kmetovalci, lahko trdim, da je mladih na našem območju še blizu sto: pri tem pa celo nisem upoštevala šolskih otrok.

Glede na to, da sem že omenila naše solarje, bi rada povedala še tole: zdaj — ob prazniku republike, ko smo sprejeli ciberno med pionirje, ko se slovesno prisegali, sprejemali modre titovke z bronasto značko, in med tem ko smo jim zavijali rdeče rutice, jih je v „kulturni dvorani“, če jo lahko sploh tako imenujem — pošteno zeblo.

Zagotivimo torej — našemu prosvetno-kulturnemu društvu varnejše mesto, da bodo prišle tudi težnje posameznika — našega podeželana do izraza.

Zdaj ko se je končno uresničila dolgoletna težnja in zahteva našega kmeta, da je dobil publiški sekretariat za kmetijstvo in gozdarstvo, upamo, da bo kmetijstvo v Sloveniji s to ustanovitvijo precej pridobilo (predvsem bodo ugodnejše razmere za uresničitev sklepov in stališč druge seje konference ZKS in srednjeročnega razvoja kmetijstva in gozdarstva Slovenije.) V teh pogojih pa je našemu občanu, našemu mladincu kulturno središče toliko bolj potrebno.

MILICA MEKINDA

Predstava, ki jo ima umetnik o tem, kako želi izraziti neko vsebino s pomočjo svejega medija, mu sugerira obliko, barve, ritem in razmerja. Na podoben način tudi učiteljeva predstava „o dobrem učitelju“ in „dobrem poučevanju“ usmerja njegove misli, čustva in ravnanja pri izražanju različnih vlog. Kot umetnik mora imeti tudi učitelj splošen koncept cilja, izbirati mora sredstva, ki mu bodo omogočila doseči ta cilj, ter spretno in z razumevanjem uporabljati izbrana sredstva. Celotna predstava, ki usmerja učitelja, je sestavljena iz mnogih delcev: ti se gibljejo od mnenja o človeku in o naravi njegovega obstoja, do naziranja o tem, kako naj se učitelj obnaša do posameznega učenca

v svojem razredu. Ta predstava, na kateri temelji dobršen del učiteljevega vedenja, je rezultat postopnega razvoja od otroštva do zrelih let. Noben prispevek k izobraževanju ni pomembnejši kot pomoč bodočim učiteljem pri razvijanju predstave o veličini njihovega poslanstva ter pomoč pri najdenju poti za njeno uspešno uresničitev. Za to plat izobraževanja učiteljev pred nastopom njihovega službovanja so odgovorni prav vsi, ki prihajajo v stik z bodočim učiteljem, to je starši in drugi občani, zlasti pa še učitelji osnovnih in srednjih šol ter tutorji. Še posebej pa je velika odgovornost univerzitetnih učiteljev, ki delajo z učitelji, preden ti nastopijo svojo službo.

MARGARET LINDSEY

LITIJA

USPELA PREDSTAVA MLADINSKEGA GLEDALIŠČA

V četrtek, 16. decembra, ob 20.30 uri, je bila v Litiji v dvorani na Stavbah neurađna premiera nove predstave Mladinskega gledališča iz Ljubljane, in sicer gledališča Janeza Zmajca „Domača naloga na potepu“. Ansambel Mladinskega gledališča je odigral v Litiji predstave in dve v Smartnem naslednji dan. Skupaj si je predstave Mladinskega gledališča gledalo več kot 2000 otrok lič občine. Predstave so bile namenjene novoletnemu praznovanju, organizirala pa sta jih občinski svet kulturno prosvetni organizacij in občinska Zveza prijateljev mladine Litija.

„Domača naloga na potepu“ Janeza Zmajca je privlačna predstava o Mojci in Jakcu, ki četa dedka Mraza, da bi lahko napisala domačo nalogo o letu. Režijsko delo zelo uspešno pripravil Miran Herzog, ki je zelo funkcionalna primerna za gostovanje, Mitja Butina, zanimive kostume in Butina, odlično glasbo dr. Koder in posrečeno fotografijo Jaka Hafner. Učenci so svoje vloge zaigrali

tako dobro, da so s svojo igro uspeli vključiti v dogajanje tudi gledalce, posebno mlajše, pa tudi starejši smo veselemu dogajanju z užitkom sledili. Alja Tkačeva (Mojca) in Mina Jerajeva (Jakec) sta oblikovali svoji vlogi zares prepričljivo. Zelo zabavna sta bila oba škrtata: Jože Mraz in Niko Goršič. Duhovito podoba čarovnice Metle je podal Boris Juh. Imeniten je bil tudi divji mož v interpretaciji Braneta Ivanca. Dogajanje na odru je uspešno razlagal in skrbel za stik z gledalci odrski mož — Božo Vovk. Svoje vloge so lepo oblikovali tudi ostali igralci Vida Levstikova (gozdna babica), Miro Veber (dedek Mraz), Milena Grnova (zajček) in Majolka Sukljeta (veverica).

Mladinsko gledališče je z novo predstavo spet dokazalo, kako je priljubljeno med mladimi (in tudi starejšimi) gledalci in kolikšen je pomen take gledališke ustanove. Člani tega gledališča opravljajo svoje delo zares požrtvovalno, čeprav za to še zdaleč nimajo ugodnih pogojev.

MILOŠ DJUKIĆ

SREČANJE S PESNICO NEŽO MAURER

Na povabilo literarnega kroga je v ponedeljek, 13. decembra, obiskala našo šolo pesnica novinarka Neža Maurer. V Litiji, ki smo jo pripravili za srečanje, se je zbralo več kot 100 učencev, ki so želeli spoznati pesnico, katere pesmi poznajo iz mladinskih revij, časopisov in radija.

Učenci — člani literarnega kroga so se najprej sami predstaviteli. Prebrali so nekaj svojih pesmi, nato pa je učenca našega razreda Bojana Šeruga

poprosila pesnico za kratek razgovor. Na vsa vprašanja je rada odgovarjala. Najvažnejši del srečanja pa je bilo branje pesmi, ki jih je pesnica zelo skrbno izbrala, tako da so ji z veseljem prisluhli manjši in večji poslušalci.

Ob koncu so učenci pesnico nagradili z iskrenim ploskanjem in tiho željo, da bi se še srečali, kajti srečanje je bilo tako pri srčno in iskreno, da se ga bomo vsi še dolgo radi spominjali.

MILOŠ DJUKIĆ

Podarite mi steklenico »viskija« za novo leto

Na poklicnih in strokovnih delavcih šolah je precej honorarnih predavateljev, ki želijo prisistiti čim več zasluzka. V nekrog so vključeni nekateri pokojni profesorji, pa tudi strokovnjaki, ki so zaposleni na drugih delovnih mestih. Izobraženci, ki so se po nalogu vključili v vrste pedagoških kadrov, se redkokdaj zanašajo za svoj pedagoški vpliv na

učence. Njihov jezik je pogosto neprimeren za šolo. Se več — so primeri, ko pridejo k pouku „v rožcah“ in govoriijo stvari, ki se zdaleč ne sodijo k strokovni izpopolnitvi mladega človeka. V to vrsto sodi tudi želja nekega nepedagoga: „Podarite mi steklenico viskija za novo leto!“

Ni se dobro zameriti nobenemu od predavateljev, tudi honorarnemu ne... KA

UČITELJSKI PEVSKI ZBOR SLOVENIJE „EMIL ADAMIĆ“ želi vsem prosvetnim delavkam in delavcem srečno in uspešno leto 1972!

Ko doseže puberteto, določeno postavo in moč, poskuša mlado bitje — še preden je stabiliziralo svoje reakcije — živeti. Ne bi bilo napak reči — okuša življenje.

H. HENTIG

Starši lahko z izjemnim omejevanjem povzročijo izjemno nasprotovanje otrok, z dajanjem prednosti kateremu izmed svojih otrok pa lahko razbijejo enotnost družine.

H. HENTIG

Mladost je eksperimentalna faza življenja.

H. HENTIG

Gledana s psihoterapevtskega vidika je delinkvenca simptom bolezni, zaradi katere otrok oziroma mladostnik svoje emocionalne dinamike ni sposobno sublimirati v socialno sprejemljivi smeri.

dr. E. KLEIN

Otrokova vzgoja se začne že v prvih dnevih njegovega življenja, saj zunanji dražljaji že tedaj vplivajo nanj.

Očim in mačeha različno vplivata na otroke, ta različnost pa je spet odvisna od otrokovega spola.

H. HENTIG

POVERJENKI, IZŠLA BO KNJIZICA PAPIGE!

V založbi Časopisno založniškega podjetja „Kmečki glas“, Ljubljana bo izšla knjižica PAPIGE. Napisal jo je Ladislav Šiket, odlični poznavalec te priljubljene ptice.

Knjižica bo poljudno napisana in ilustrirana s skicami ter fotografijami. V njej bodo ljubitelji prijetne ptice našli vse, kar jih zanima: o zreji, negi, hranjenju; zvedeli bodo o njenih navadah in posebnostih; o tem, kako nauči papigo govoriti in še o marsičem drugem. Torej, vse, kar naj bi vedel ljubitelj o papigah, bo dobil v knjižici PAPIGE.

Glede na to, da je med šolsko mladino sorazmerno precej razširjen hobby negovanja papig, vljudno vabimo poverjenike knjižnih izdaj, da zberejo naročila učencev za omenjeno knjižico in jih pošljejo na naslov: ČZP Kmečki glas, Ljubljana, Miklošičeva 4, p. p. 47/I. Cena knjižice bo 15 din. Poverjenikom priznamo od vplačanega zneska za posamezno knjižico 20 + brutto provizije. Se priproočamo za sodelovanje!

Andjelina Zečičeva

Poznali smo jo — nasmejano n vedro, zato smo komajda vereli žalostni resnici: umrla je Andjelina Zečičeva.

Rojena je bila pred 37 leti v Vrhpolju, v skromni kmečki hiši. S svojo vedro razposajenostjo je znala pritegniti otroška srca, zato se je z ljubeznijo odločila za poklic vzgojiteljice. Srednjo vzgojiteljsko šolo je končala v Zagrebu.

Službovala je na otoku Krku in v Sisku, pred trinajstimi leti pa jo je življenjska pot zanesla v Maribor, kjer si je ustvarila topel dom. Takrat se ni slutila, da si bo pridobila toliko prijateljev. Vzljubili smo jo odrasli, še bolj pa otroci. Znala je prisluhniti njihovem smehu, razumeti njihovo razposajenost, znala je odgovarjati na njihov večni zakaj.

Ni utegnula izprazniti svoje zakladnice znanja. Hitro, vse prehitro se je pretrgala nit njenega življenja — sredi otroških glasov. Nastala je praznina na službenem mestu in v njenem domu, kjer je zapustila dobrega moža z neobglenim otrokom.

Odšla je naglo, brez slovesa. Pogrešali jo bomo, pogrešali njeno prisrčnost in iskrenost — vsi, ki smo jo imeli neizmerno radi.

DRAGICA PLAHUTA
ERIKA JOVANOVSKE

NAŠ PRAVNIK SVETUJE

VPRASANJE:

Sem na porodniškem dopustu. Po končanem dopustu zamoram uveljavljati pravico štiriurnega dela. Delovna organizacija zahteva od mene, da ustrezno podaljšam porodniški dopust in nato začnem delati kar s polnim delovnim časom. Za koliko dni se mi poroči porodniški dopust? Ali lahko po zakonu na to prihodim? — T. K.

ODGOVOR:

Delovna organizacija je po zakonu dolžna omogočiti delavcu delo s skrajšanim delovnim

časom — 4 ure dnevno, če delavka to zahteva. Če delovna organizacija delavki to ne omogoči, se delovna organizacija in odgovorna oseba kaznujeta z denarno kaznijo. V praksi pa se pojavljajo primeri, da imajo delavke interes, da podaljšajo porodniški dopust. To naredijo tako, da v dogovoru z delovno organizacijo preračunajo štiriurno delo v poln delovni čas. Tako si podaljšajo porodniški dopust, začnejo pa delati poln delovni čas ustrezno prej. Tak postopek ni v skladu s temeljnimi zakonom o delovnih razmerjih. Ni mogoče zanikati, da se v praksi taki primeri pojavljajo, vendar pa le takrat, če sta

obe stranki za to zainteresirani. — T. Šarec

VPRASANJE:

Porodniški dopust sem nastopila 1. avgusta. Ali imam pravico tudi še do rednega dopusta, ki ga med letnimi počitnicami nisem izkoristila? Koliko dni dopusta mi pripada? — J. K.

ODGOVOR:

Z zakonom je določeno, da izrabiti učno in vzgojno osebo na šolah in drugih vzgojnih zavodih svoj dopust v času šolskih počitnic — to je v času, ko učenci ne obiskujejo šole in ni

uradnih učnih ur. Ker se pouk v osnovni šoli konča že 25. junija, na porodniški dopust pa ste šli šele v avgustu, ste imeli možnost svoj dopust izrabiti v mesecu juliju.

Prosvetna delavka, ki je na porodniškem dopustu v času celih šolskih počitnic, ima pravico, da po vrnitvi porodniškega dopusta koristi tudi redni letni dopust do konca koledarskega leta po kriterijih oziroma v dolžini, ki jo določa splošni akt šole v skladu z odredbo 68. člena TZDR. To pomeni, da ima pravico do letnega dopusta kot ostali administrativni delavci šole, v trajanju od 14 do 20 delovnih dni. — T. Šarec

UČNI NAČRT

20. decembra letos je zasedal strokovni svet zavoda za šolstvo SRS, da bi na svoji 14. seji pregledal predloge osnov predmetnika in učnega načrta za poklice: kolar, sodar, mesar-prodajalec, mesar-proizvajalec, slaščičar in dimnikar. Razpravljali so tudi o temeljnih zasnovah in predlogih učnih načrtov za splošno izobraževalne šole v poklicnem izobraževanju in urejanju učnih razmerij. Široka in živahna razprava vseh udeležencev je odsev želje in prizadevanj, da bi se cilju — urejenemu poklicnemu šolstvu čim bolj približali. Prva točka dnevnega reda (potrditev zapisnika 12. seje) je bila odbita. Vzrok: doslej je bila upoštevana snov pretežno aplikativna, upoštevati pa je treba tudi povezanost snovi. Obravnava predpisov, ne da bi se le-te navezovala na ustrezno snov, postane le suha in pomanjkljiva interpretacija brez bistvene in praktične vrednosti. Enoglasno je bil sprejet predlog Rotarja, da bi vse predpise, ki so ločeno obravnavani, vključili v ustrezno snov. Ugotovljena je še ena pomanjkljivost, in sicer: v učnem načrtu ni zgodovine NOB. Sprejet je bil predlog, naj se poveča fond učnih ur za 40, za obravnavo snovi NOB. Omenjeno snov naj bi obravnavali pri družbeni ureditvi. Predmet naj bi se preimenoval v NOB in družbeno ureditev SFRJ. Vzgojni smoter naj bi bil: vzgoja nacionalne zavesti. Formalni predlog dolžine šolanja je razviden iz predmetnikov, se pravi: od 12. do 22. mesecev, kar je odvisno od programa, oblikovanega ustrezno z zahtevnostjo široke palete poklicev. 36 mesecev pa naj bo podlaga za sklepanje pogodb. Izhodišče naj bo vedno končani 8. razred osnovne šole. Ker pa je sedanje stanje pokazalo, da večina nima tega pogoja, je predloženo nov zakon, ki pa ne bo sistemski, ampak zakon iz nujne. Ta zakon, katerega trajanje ne bo preseglo dobo 5 let, bo omogočil odsto-

panje na minimum, to je končani 6. razred osnovne šole. Udeleženci seje menijo, da bomo s tem zmanjšali odhajanje naše delovne sile v Avstrijo, zlasti iz Štajerske, in da bo ta zakon odigral pomembno politično vlogo. Jasno je, da bo to le prehodno sredstvo. Za nekatere vrste poklicev pa ostane pogoj za vpis končani 8. razred osnovne šole.

„Naša osnovna šola oziroma njena reforma,“ je dodal dr. Leon Zorman, „kjer bo program ustrezno doziran, mora zagotoviti 100% uspešnost vsem učencem, da ne bo več problema osipa. Skrbeti moramo za izboljšanje kadrov in materialne osnove, kar bo zahtevalo veliko vztrajnega in dolgotrajnega dela.“

Na seji so bili sprejeti naslednji sklepi:

— Sprejem usmeritve od 12 do 22 mesecev šolanja. Razpon konkretnih predlogov za poklice naj bo samo delovno izhodišče, o katerih bodo razpravljali posamič. Vsako krajše šolanje oziroma odstopanje je treba posebej utemeljiti.

— Splošnoizobraževalni predmeti naj obsegajo najmanj 200 ur: 100 + 60 + 40. Šole lahko razširjajo program v sporazumu z ustanoviteljem in financerjem.

— Možnost vpisa v tovrstno izobraževanje je končani 6. razred osnovne šole.

— Predlog o nadaljnjem šolanju, da bi se absolventi teh šol lahko vpisovali na srednje šole svojih poklicev po opravljenem sprejemnem izpitu. „Vsa pohvala,“ je dejala predsednica strokovnega sveta Ela Ulrich-Atena, „prizadevanju in trudu strokovnih služb, ki so zelo dobro opravile svoje zahtevno delo: pripravile predloge učnih načrtov in s tem pomagale gospodarski zbornici do jasnejših pogledov o našem poklicnem šolstvu.“

TEA DOMINKO

OSNOVNA ŠOLA POLJČANE

razpisuje prosto delovno mesto predmetnega učitelja za angleški jezik za določen čas — od 1. 2. 1972 do 30. 6. 1972.

Komisija za volitve in imenovanja SKUPŠČINE OBČINE GORNJA RADGONA

razpisuje na podlagi 3. odstavka 89. člena zakona o osnovni šoli (Ur. list SRS, št. 9/68) delovno mesto

RAVNATELJA OSNOVNE ŠOLE „KAREL DESTOVNIK-KAJUH“ APAČE

Kandidati, ki izpolnjujejo splošne pogoje po temeljnem zakonu o delovnih razmerjih in imajo višjo šolsko izobrazbo pedagoške smeri ter 5 let delovnih izkušenj ali učiteljske in 10 let delovnih izkušenj ter opravljen strokovni izpit, vabimo, da se v 15 dneh po objavi tega razpisa prijavijo na razpisano mesto.

Prijave z dokazili o šolski izobrazbi in delovnih izkušnjah sprejema komisija za volitve in imenovanja skupščine občine Gornja Radgona.

Dedek Mraz bo obdaroval otroke

Zveza prijateljev mladine iz Murske Sobote bo v dogovoru z občinsko konferenco SZDL in komisijo za koordinacijo dela s krajevno skupnostjo pri občinski skupščini Murska Sobota tudi letos pripravila skupno akcijo za praznovanje noveleto jele.

Skupaj z občinskim sindikalnim svetom so pozvali vse delovne kolektive, da bodo prispevali denar za obdaritev vseh predšolskih otrok, dodatek pa bodo dale po terenih krajevne skupnosti in SZDL.

Darila, ki bodo za vse otroke enaka, bo razdelil dedek Mraz na prireditvah, ki jih bodo pripravile šole.

TILIKA KREFT

25 uspešnih let organizacije UNICEF

Mednarodna sekcija za pomoč socialno in zdravstveno prizadeti mladini vseh dežel sveta (organizacije UNICEF) je slavila 11. decembra letos petindvajseto obletnico svojega človekoljubnega dela. UNICEF sprejema pomoč iz 128 držav vsega sveta, pomaga pa ji tudi mnogo posameznikov, raznih organizacij in mladine. To je pomoč v denarju, hrani in raznih industrijskih izdelkih.

Več kot 570 tisoč zdravnikov, bolničark, babic, vzgojiteljic, socialnih delavcev, učiteljev, strokovnjakov za prehrano in drugih je sodelovalo pri človekoljubnem delu: pomagati osirotelim, bolnim in lačnim otrokom vseh ras in narodov.

V 25 letih je UNICEF zgradil ali opremil 48 tisoč večjih in manjših zdravstvenih postaj, več kot 1700 izobraževalnih ustanov, 47.000 osnovnih in več kot 1000 strokovnih šol. Opremil je 235 popolnih predelovalnic za mleko in pomagal pri zdravljenju 40.000 bolnikov, ki so imeli trahom. Organizacija UNICEF je prispevala denar za to, da je bilo več kot 300 milijonov mladih ljudi cepljenih proti tuberkulozi.

Tudi naša država plačuje že 23 let vsakoletni prispevek v to organizacijo. Sedaj je ta vsota narasla na 200 tisoč dolarjev letno. Ta znesek vplača država lahko tudi v dinarjih ali pa odda za to vrednost industrijskega blaga in hrane. UNICEF je sodeloval pri nas v 26 akcijah za teden matere in otroka. Ob praznovanju letošnje obletnice bo sodelovala mladina slovenskih šol s prispevki prodanih prazničnih voščilnic.

Več kot 100 milijonov otrok je že prejelo pomoč te organizacije in 900 milijonov je še takih, ki so pomoči potrebni. Zato naj bo prihodnje delo UNICEF uspešno nadaljevanje pred 25 leti začete delo, ki je bilo nagrajeno z najvišjim priznanjem — Nobelovo nagrado.

NOVŠAK BOŠTJAN

Kinematografi prikazujejo

19 DEKLET IN 1 MORNAR je po scenariju Seada Petahagica posnel Milutin Kosovac. Taka vrnitev v našo preteklost je danes vsebinsko in oblikovno preživela poizkus. Takšna obravnava partizanskih časov je daleč od tistega, kar je bilo, in od tistega, kar naj bi predali mladi generaciji.

DEVICA IN CIGAN Christopherja Milsa je dokaj klišejski obračun z lažno moralno. Zanimivejši po temi kot po obravnavi.

PLAVI VOJAK Ralpa Nelsona je eden od tistih filmov, ki prinašajo obilo nasilja. Vendar je za razliko od ostalih filmov, ki poplavlja naše ekrane, tu nasilje upravičeno. Režiser je posegel v čas osvobodilne vojne. V ospredje ne postavlja belca-

zmagovalca in zaščitnika rdečih, temveč dvome poštenega in človeško čutečega belca. Tema je še danes aktualna, vendar pa priporočamo film zaradi nekaterih scen nasilja zgolj za obravnavo v srednji šoli.

AH TA LJUBKA VOJNA je film Richarda Attenborougha, ki naj bi se ponorčeval iz vojne in tistih, ki delajo vojno. Po zamisli, igralski zasedbi in nekaterih pobilskih seksonskega humorja je odličen, v celoti pa nekoliko preveč razvlečen.

PLES NA VASI (originalni naslov BRATOVSKA LJUBEZEN) je film J. Thompsona s Petrom O'Tooleom, Mihaelom Graigom, Susahne York. Z govorico simbolov in metafor obravnava moralne-konflikte našega časa, katerega stara, že nekoliko preživeta morala je degenerirana, na novo nastajajoča pa kaže preveč racionalnosti. Avtor niha med melanholijsko za starim in trepetom pred novim. Nam pa prepušča, da se znajdemo sami ter poiščemo tisto, ki naj bi bila prava.

RES PRIMERNO DARILO ZA OTROKE IN ODRASLE

Naposled je na knjižnem trgu prva knjiga iz enciklopedične zbirke KNJIGE ZNANJA

Medtem ko se človek le redko loti navadne enciklopedije, kadar mu je do brezskrbnega branja, bo po knjigi

OD PEŠCA DO RAKETE I

zanimljivo sega veliko bralcev, da bi se ob njej razvedrili in prišli po neposredni in vsakomur pristopni poti do novih, zanimivih informacij.

Knjiga namreč posreduje zbirko podatkov — od opisa, kako je potoval Marko Polo in kako je funkcioniral sistem Fony Expressa na ameriškem zahodu, kakšen je bil prvi avtomobilski izlet in kakšna je danes proizvodnja v ameriškem in svetovnem gigantu avtomobilске industrije General Motorsu.

Knjiga OD PESCA DO RAKETE v izjemni obliki posreduje zgodovinski prerez razvoja prometnih sredstev — od posameznih izumov do najnovejših stvaritev moderne tehnične civilizacije.

Knjiga OD PESCA DO RAKETE ni suhoparen priročnik, pač pa prava enciklopedija, namenjena odraslim in otrokom.

Knjiga, ki ima 310 strani velikega formata 21 x 29 cm, obsega poleg besedila tudi 590 večbarvnih ilustracij.

Kot druga knjiga iz enciklopedijske zbirke »Knjige znanja« bo izšla KNJIGA O SPORTU — I. del. Knjiga bo izšla marca 1972.

UGODNOSTI ZA NAROČNIKE:

Za naročilo obeh knjig OD PESCA DO RAKETE I (ki je že izšla) in KNJIGA O SPORTU I (ki izide marca 1972)

ostane prednaročniška cena 150 din za posamezno knjigo, torej 300 din za obe. Naročniki obeh knjig dobijo prvo knjigo OD PESCA DO RAKETE I. tako.

Posamezna knjiga stane v prosti prodaji 180 din.

Knjigo OD PESCA DO RAKETE dobite v vseh knjigarnah in pri zastopnikih založbe, s priloženo naročilnico pa lahko naročite obe knjigi po prednaročniški ceni pri upravi

DRŽAVNE ZALOŽBE SLOVENIJE
61000 Ljubljana, Mestni trg 26

NAROČILNICA

Nepreključno naročam knjigi OD PESCA DO RAKETE I (ki jo bom dobil tako) in KNJIGO O SPORTU I (ki izide že marca).

Prednaročniško ceno 300 din bom poravnal: — tako — v 10 mesečnih obrokih po 30 din.

Knjigo mi pošljite na naslov:

— stalnega bivališča

— na kraj zaposlitve

(Neustrezno, prosimo, prečrtajte!)

Kraj in datum:

Podpis naročnika:

NASLOV NAROČNIKA:

ime in priimek:

kraj:

Ulica:

Ustrezben pri:

OSNOVNA ŠOLA „JANEZ MRAK“ VRHNIKA

razpisuje prosto delovno mesto predmetnega učitelja matematike in fizike za določen ali nedoločen čas. Nastop službe 15. marca 1972.

SVET OSNOVNE ŠOLE ŽELEZNIKI, Železniki nad Škofjo Loko

razpisuje delovno mesto učitelja matematike in fizike, P ali PRU za nedoločen čas s polnim delovnim časom. Razpis velja do zasedbe delovnega mesta.

OSNOVNA ŠOLA „BIBA ROECK“ ŠOŠTANJ

razpisuje — prosto delovno mesto vodje podružnične šole Bele vode — prosto delovno mesto učitelja podružnične šole Bele vode. Pogoj: učitelj z opravljenim strokovnim izpitom. Prednost imajo zakonski pari. Nastop službe 1. febr. 1972. Na voljo sta samski sobi, od 1. 8. 1972 pa družinsko stanovanje. Razpis velja do zasedbe delovnih mest.

Iščem UČITELJA-ICO KLAVIRJA

iz območja Vič za privatni pouk. Cenjene ponudbe pošljite pod „Prijazen nastop“.